

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

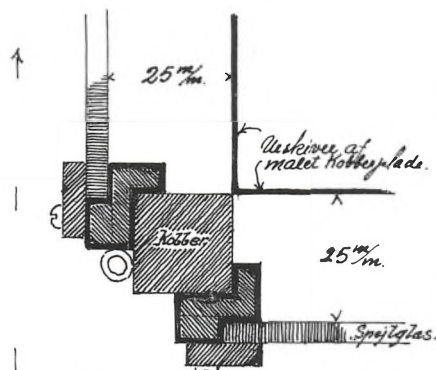
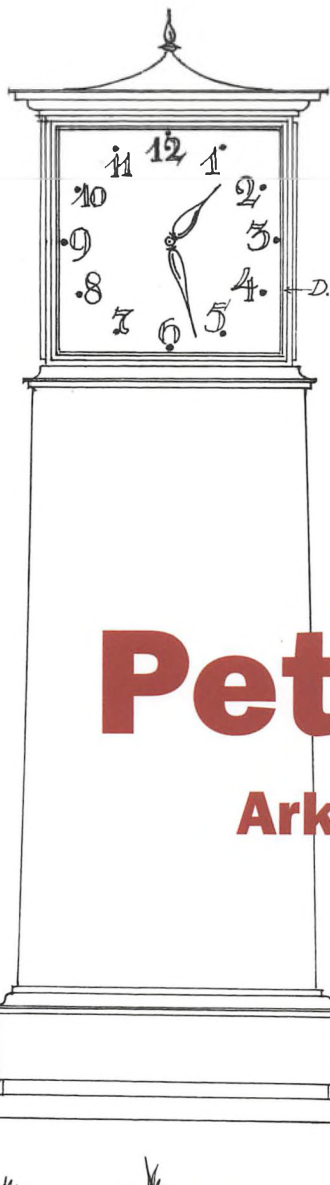
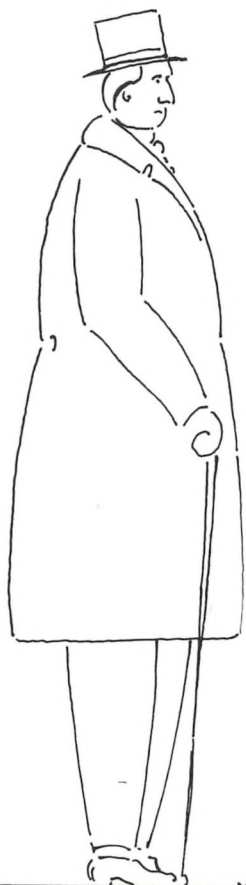
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

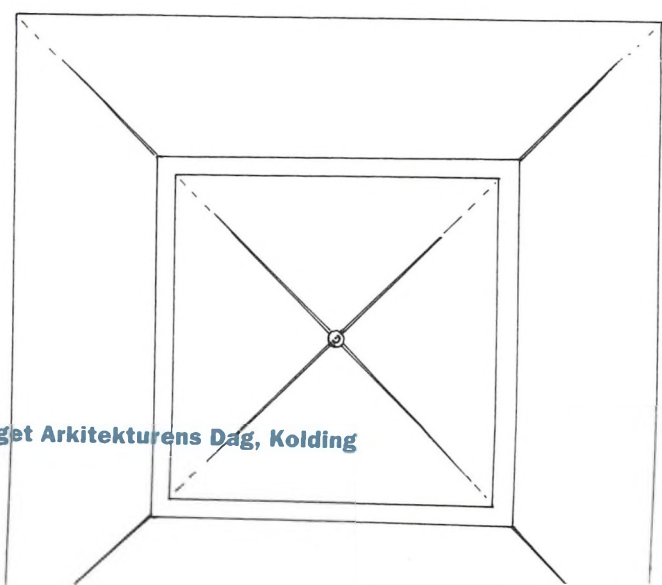
Sten Krarup

Snit D alle 4. Sider udføres som Rauger med Høvelgule og Kikketøj, alt særligt udføres i Holbe!

Ernst Petersen

Arkitekt i Kolding 1918-1953

Forlaget Arkitekturens Dag, Kolding

Sten Krarup

Ernst Petersen

Arkitekt i Kolding 1918-1953

Forlaget Arkitekturens Dag, Kolding

Indhold

5 Forord

7 Ernst Petersen

8 Lige dele teori og praksis

9 Midt i en brydningstid

15 Ernst Petersens stil

17 Samarbejdspartnere: kolleger, kunstnere og beslutningstagere

19 Tegnestuen

23 Hvordan var han?

26 Taler og artikler

33 Ernst Petersens værk

33 Kolding Domhus

41 Kolding Rådhus

46 Nationalbankfilial

48 Palads til Nationernes Forbund

48 Kirker, kirkegårde og kapeller

54 Biblioteker

59 Skoler

66 Sygehuse, plejehjem og institutioner

73 Kolding Vandrerhjem

74 Mindesmærker

75 Teknikbygninger

81 Teatre, forsamlingsale og biografer

84 Foreningsbygninger

88 Forretnings- og erhvervsbygninger

92 Kommunale etageboliger

98 Private etageejendomme

103 Villaer

129 Sommerhuse

130 Byplanlægning

137 Møbler

139 Grafik og design

146 Kort fortalt

146 Biografiske noter

147 Værkfortegnelse

156 Adresser på huse i Kolding

158 Kilder og litteratur

49 SKAADHUS 20

Forord

Opførelsen af Kolding Domhus bragte arkitekt Ernst Petersen til Kolding. De fleste danske byer i tiden før og efter år 1900 fik en størrelse og en byudvikling, som gav plads til en Akademisk Arkitekt, og Ernst Petersen var blandt de arkitekter, som forstod at udnytte de nye muligheder. Fra 1918 og fremefter blev han byens førende arkitekt og prægede bybilledet med sin let genkendelige arkitektur. Den ene store offentlige bygning efter den anden skød op, fulgt af villaer, etageboliger og forretningsbyggeri. Med omkring 300 byggeopgaver gennem 35 år blev han en af provinsens mest produktive arkitekter.

Denne bog er skrevet på grundlag af arkivalier, mundtlige oplysninger og litteratur. Store dele af Ernst Petersens tegningsarkiv er bevaret i Kolding Stadsarkiv, og uden dette arkiv og værdifuld hjælp fra familien ved Bodil Viuff og Beth Hau kunne denne bog ikke være blevet til.

Utrolig mange har hjulpet mig med oplysninger til både udstilling i 2009 og til denne bog. For lærerige samtaler, oplysninger, støtte, korrekturlæsning og udvist tålmodighed takker jeg særligt Bodil Viuff, Beth Hau, Poul Neubert, Søren Nielsen, Kolding Stadsarkiv og Museet på Koldinghus.

Sten Krarup

Tegning af et relief indleveret til optagelse på Kunstakademiets Arkitektskole.

Gammel Rønne, Fyn.

Gammel rønne på Fyn.
Skitse fra skitsebog.

Ernst Petersen

1883-1898 Født i Hittfeld og opvokset i Hamborg, Tyskland

1898-1905 Murerlære, Teknisk Skole og Bygmesterskole i Odense

1905-1918 Kunstakademiets Arkitektskole og tegnestuer i København

1917-1918 Arkitekt i København

1918-1953 Arkitekt i Kolding

Ernst Heinrich Petersen blev født i Hittfeld syd for Hamborg i provinsen Hannover den 14. november 1883. Han var søn af Marius Brahde Petersen (1856-1926) fra Odense. Faderen var murer, som der var tradition for i familien helt tilbage til 1700-tallet i Odense. Marius fik 17 år gammel sit svendebrev fra Odense Murer- og Stenhuggerlaug, hvorefter han drog på valsen som naver. Efter nogle år på vandring rundt i Tyskland kom han til Hittfeld syd for Hamborg, hvor han giftede sig med krodatteren Elisabeth Dorothea Bertha Steinwehe (1861-1910) fra kroen "Zum 100 jährigen". Ernst blev født der, som den første af parrets tre børn.

Familien flyttede til Hamborg, hvor faderen fik arbejde som murer, og Ernst kom i skole. Som stor dreng blev han træt af skolen. Engang pjækkede han og sad i stedet nede ved havnen og fiskede. Sin bibel dekorerede han med kruseduller og en tegning af små mænd. Den tyske grammatik fik han dog banket ind, så han kunne alle grammatiske regler udenad. Da han forlod skolen, skrev lærere og elever i hans poesibog, som er bevaret.

Da Ernst havde afsluttet sin tyske skolegang, rejste hele familien tilbage til Odense, hvor faderen september 1898 fik borgerbrev som murer og cementstøber. Familien overtog bedstefaderens hus i Bangs Boder 1, der ligger tæt ved H.C. Andersens Hus. Ernst kom i murerlære, gik på Odense Tekniske Skole og fortsatte på Bygmesterskolen. Altid havde han blyant og skitsebog på sig, og overalt tegnede han bygninger og detaljer. Han fik interesse for at studere videre til akademisk arkitekt, tog derfor til København og bestod optagelsesprøven til Kunstakademiets Arkitektskole.

I 1905, som 22-årig, flyttede Ernst til København og begyndte på Kunstakademiet, men først 12 år senere kunne han kalde sig akademisk arkitekt. Pengene var små, og studierne blev afbrudt af lange pauser, hvor han arbejdede på arkitekttegnestuer. Familien flyttede også til København, hvor faderen fik arbejde som murer ved opførelsen af Københavns rådhus.

Lige dele teori og praksis

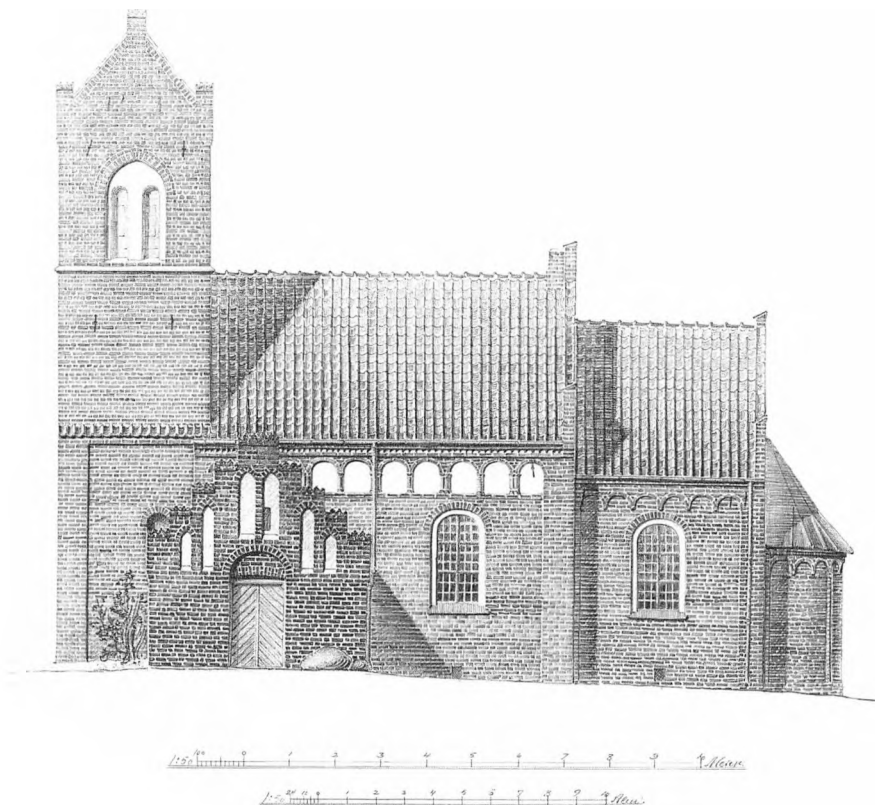
For mange vordende arkitekter bestod uddannelsen af lige dele studier på arkitektskolen og af praktisk tegnestuearbejde hos vel-etablerede arkitekter. Det gjaldt også for Ernst Petersen. I 1906 begyndte han hos sin lærer, professor, arkitekt Anton Rosen (1859-1928), hvis tegnestue var blandt tidens førende. Samme år blev Ernst forlovet med Emma Thomsen (1887-1981), Odense. At gifte sig var der nu ikke råd til, da Ernst havde nok at gøre med at passe sine studier og arbejdet for at finansiere dette. Gennem flere år var han beskæftiget med renoveringen af herregården Hvidkilde på Sydfyn. Her blev han meget gode venner med oldfruen Kristine Christensen, som tog sig af den altid sultne, unge arkitekt. Så tit som muligt gik turen også til Kerteminde, hvor Emma var kommet i huset, men først i 1911 kunne de gifte sig. Året efter fik han dansk indfødsret.

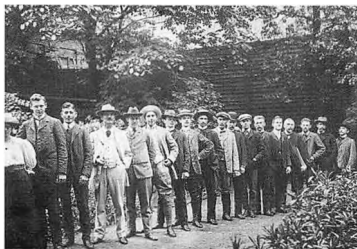
I 1909 afholdtes Landsudstillingen i Århus, der som noget særligt indeholdt en afdeling med den danske stationsby, der til lejligheden var opført som en mønsterlandsby. Anton Rosen

Ernst og Emma Petersen med døtrene Bodil og Birgit, 1916.

Kilde: Beth Hau.

Anton Rosens tegnestue i privaten på Fælledvej 12 i perioden 1904-1912. På billedet står fru Rosen forrest. dernæst kommer Ernst Petersen. Anton Rosen selv står som nummer fire i lyst tøj med kunstnerhat og cigar. Star Ernst Petersen i front, fordi han var i front eller er tegnestuen opstillet efter højde? Han fik tidligt arbejde på Rosens tegnestue, i hvert fald fra februar 1906 og arbejdede der i flere år med blandt andet herregården Hvidkilde på Fyn. Landsudstillingen i Århus 1909. Paladshotellet i København og Tuborgbygningen i Hellerup.
Kilde: Beth Hau.

var udstillingens arkitekt, og Ernst Petersen arbejdede på sagen. I programmet skrev arkitekt Martin Leuning Borch (1853-1910), hos hvem Ernst Petersen senere fik ansættelse: *“Arkitekterne vil gerne vise Vejen, men Haandværkerne maa følge efter. Det er vort Håb, at der fra denne By maa udgaa en Strømning, som sætter sine Spor i nye Byanlæg, i Nybygningernes Form og Valg af Materiale, i Hjemmenes, Stuernes Møblering og Udstyrelse. Det er ikke Hensigten at skabe nye, hidtil ukendte Former. Tvertimod har vi villet vise, at der i vor gamle, hjemlige Bygningskunst ligger Værdier, som ikke bør lades upaaagtede og som lader sig udmønte til Tidens Tarv.”*

1912-1917 opførte Anton Rosen havebyen Gerthasminde i Odense, et malerisk og idyllisk boligkvarter med megen oplevelse og sans for de store og små detaljer. Ernst Petersen var især i sine første arbejder præget af Rosen, men også af arkitekten Martin Nyrops (1849-1921) nye nationalromantik.

Midt i en brydningstid

I de tolv år, hvor Ernst Petersen var i København, skete der meget inden for arkitektfaget. Uddannelsen på Kunstakademiets Arkitekt-skole befandt sig i en brydningstid. Let forsinket var arkitektskolen i gang med at tilpasse sig den fornyelse, der groede frem uden for skolens tykke mure. Den var i gang med et generationsskifte, hvor arkitekterne Martin Nyrop og Hack Kampmann (1856-1920) som nye professorer i 1906 markerede et brud med professor Mehdalds (1827-1908) internationale eklekticisme. I lang tid havde arkitekterne været optaget af mange forskellige stilarter fra forskellige perioder i det, som fik navnet eklekticismen, den fri historicisme, eller slet og ret stilblandingsperioden. Med opførelsen af Martin Nyrops rådhus i København (1892-1905) bragede nationalromantikken ind i dansk arkitektur. Det måske første oprør på Kunstakademiet mod den etablerede undervisning i eklekticismen indledte skolens elever ved at danne Foreningen af 3. Dec. 1892, som uafhængigt af skolens undervisning, udgav egne opmålinger af gamle danske bygninger. Ernst Petersen blev medlem af foreningen. De *“enkle, naturlige og ægte former og materialer”* kom til at spille den afgørende rolle i genopdagelsen af temaer fra en gammel nordisk byggestil. Eller sagt på en anden måde: Ærlighed, sandhed og mådehold. Nyrop fortsatte sin og Hans Holms (1835-1916) undervisning, hvor de studerende i Grundtvigs ånd skulle lære at bygge dansk i Danmark på baggrund af viden om de danskes kunst og kultur. Fra udlandet hentede arkitekter inspiration i den franske arkitekt Viollet-le-Duc's (1814-1879) Dictionary samt den engelske

<
Uvelse Kirke, 1906. færdig 1910.
Opmåling af sydfacade. Opgave på Kunstakademiet. Blyant på karton.

kunstner William Morris' (1834-1896) Art and Craft bevægelse. Nyrop bifaldt det synspunkt, og med ham også Ernst Petersen, at al sand bygningskunst hviler på konstruktion. Fremgangsmåden må rette sig efter materialernes natur, de midler der står til rådighed, de krav der skal opfyldes og det samfunds kultur, som arkitekten er en del af. Og som udgangspunkt for arkitekturen stod håndværket. Især kunsthistorikeren Vilhelm Lorenzen (1877-1961) var meget optaget af forholdet mellem folket og arkitekturen. Arkitekten P.V. Jensen Klint (1853-1930) fulgte Lorenzens artikler op under dagsordenen "at værne det Gamle og sætte Skik på det Ny". I 1906 nedsattes et udvalg for et Bedre Byggesæt på Landet med Martin Nyrop som formand og blandt andre arkitekten Poul Holsøe (1873-1966) som bestyrelsesmedlem. Ernst Petersen fik senere ansættelse hos ham. Året efter, i 1907, blev Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring stiftet. Samme år etablerede Akademisk Arkitektforening med Holsøe som primus motor Akademisk Tegnehjælp.

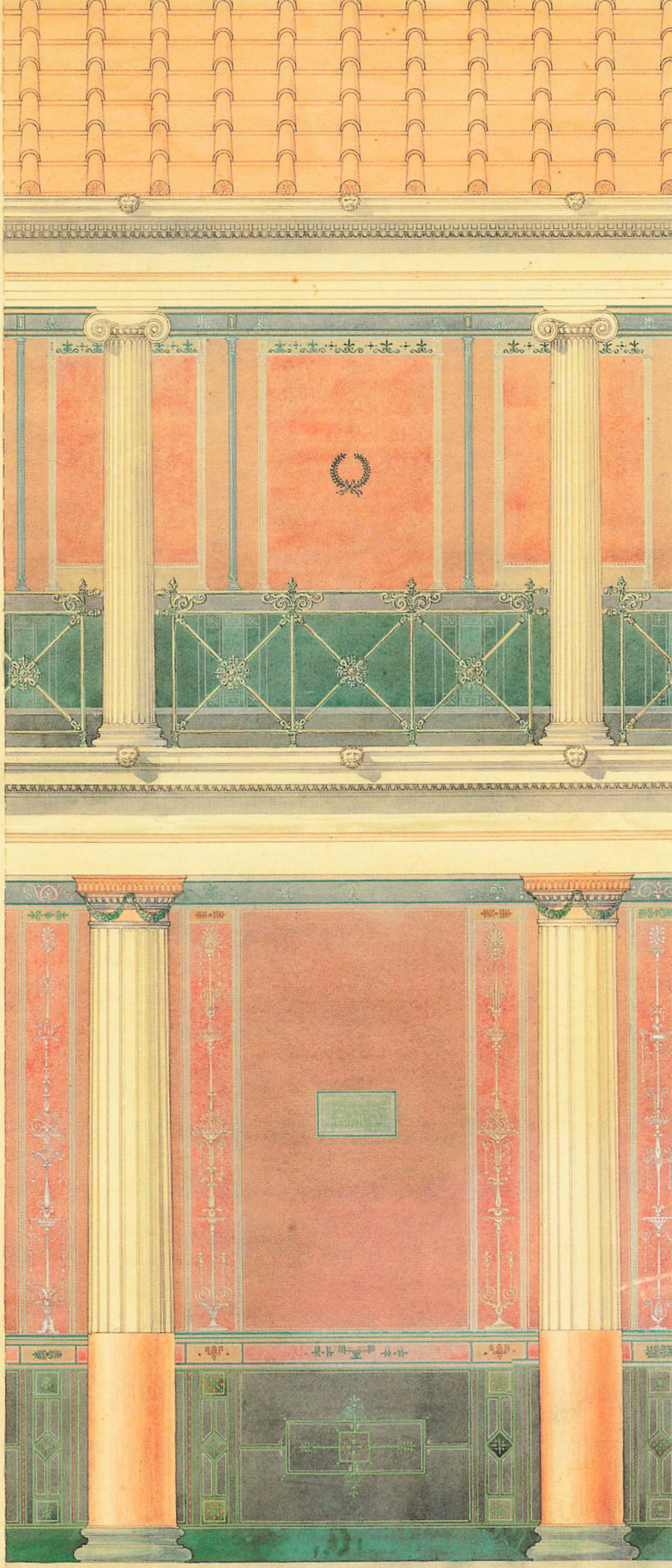
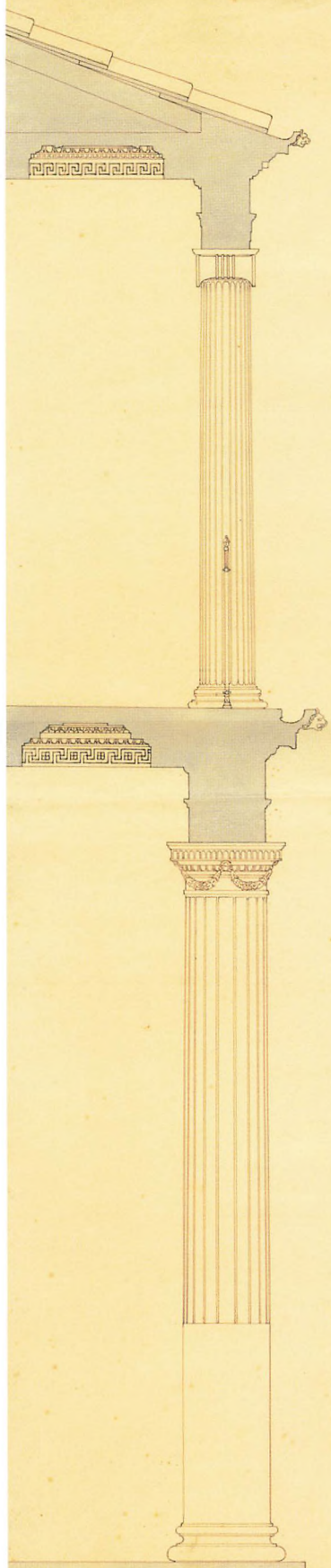

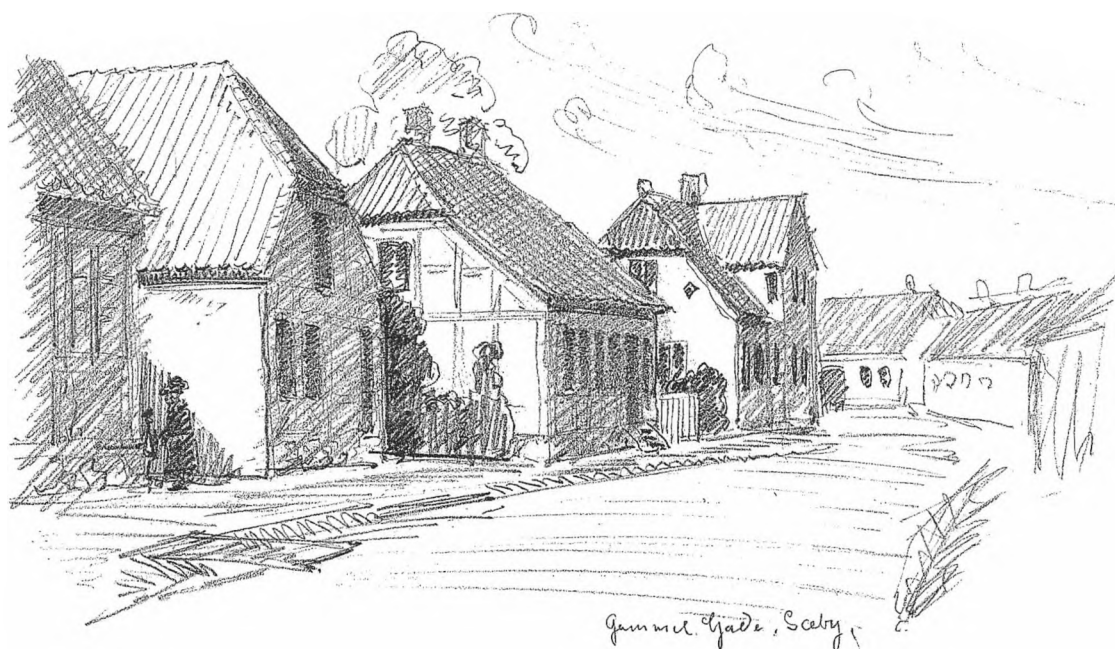
>

En rig borgers hus, Pansas hus i Pompei, 1916. Del af tværsnit og væg i mål 1:10. Opgave på Kunstakademiet. Tusch og akvarel på karton.

<

Portbygning med tårn, 1913. Prøve udført uden vejledning på Kunstakademiet. Tusch og lavering på karton.

25 arkitekter, her i blandt Ernst Petersen, arbejdede vederlagsfrit på et idealistisk grundlag og udarbejdede eller rettede indsendte projektforslag. Det første år behandlede Tegnehjælpen 120 projekter til nye husmandsbrug, mindre bøndergårde, arbejderboliger, boliger med erhverv med mere. I 1908 indførte Kunstakademiets Arkitektskole den såkaldte Danske Klasse med henblik på at fremme udvikling af viden om den danske arkitektur, således at nye arkitekter bedre kunne løse nye opgaver i samtidens byggeri.

I sommeren 1914 afholdtes Den baltiske Udstilling i Malmø. Danmark var repræsenteret med en udstillingsbygning, der blandt andet indeholdt en udstilling af Københavns Kommune om byens bolignød. Den herregårdsagtige udstillingsbygning var tegnet af arkitekt Henning Hansen (1880-1945). Igen var Ernst Petersen på den rigtige tegnestue på det rigtige tidspunkt. 1915 stiftedes endelig i Odense Landsforeningen Bedre Byggeskik, og Akademisk Tegnehjælp gik med ind i foreningen. Initiativtager var arkitekt Robert V. Schmidt (1880-1960), Kolding, som kontaktede arkitekt P.V. Jensen-Klint med ønsket om at danne en sådan forening. Blandt medstifterne var Martin Nyrop, Anton Rosen og Carl Brummer (1864-1953).

Ernst Petersen blev i 1917 færdig på Kunstakademiet og meldte sig ind i Akademisk Arkitektforening samtidig med Thomas Havning (1891-1976), der var Henning Hansens svoger, og

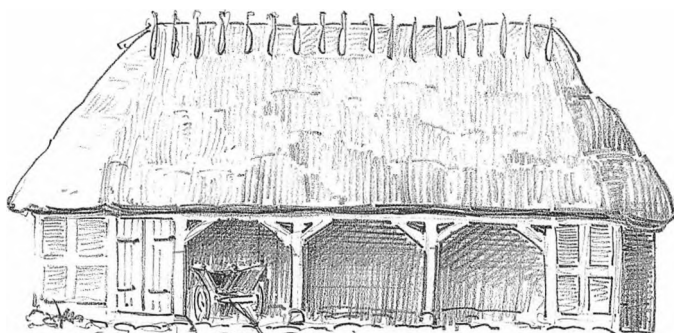
Ahlgade i Sæby. Blyantsskitse tegnet på baggrund af et postkort, måske til Bedre Byggeskiks tegnehjælp. En næsten identisk tegning i foreningens årsberetning i 1920.

O. Gundlach-Petersen. Sidstnævnte samarbejdede han senere med ved opførelsen af Skærbækværket.

Hos arkitekterne Vilhelm Hvalsøe (1883-1958) og Arthur Wittmaack (1878-1965), København medvirkede Ernst Petersen til tegning af Axelborg. Hvalsøe blev en af Ernst Petersens venner, som kom i hjemmet på Dyrehavevej. Ligesom Ernst Petersen var han murersvend, inden de samtidig blev optaget på Kunstakademiet i 1905. Hvalsøe blev færdig i 1916, hvor han sammen med Wittmaack vandt 1. præmie om Axelborg.

Mindre kendt er i dag arkitekt Carl Johan Hansen, København, for hvem Ernst Petersen i 1916 tegnede et sommerhus i Nordsjælland og administrationsbygning til Phønix. Sammen tegnede de i 1918 en maskinfabrik på Jagtvejen i København.

Den håndværksmæssige baggrund som murer, akademiets undervisning og studietidens arbejde på kendte tegnestuer formede Ernst Petersen som arkitekt. Han sugede til sig fra dygtige lærere, fra medstuderende og fra de arkitekter, hvor han havde ansættelse. Til det samlede billede hører en enkelt begivenhed, som blev afgørende for Ernst Petersens karriere og hele liv, nemlig genopdagelsen af arkitekten C.F. Hansens (1756-1845) klassicisme, der blev vist på en udstilling i 1911 i København. Arkitekter og arkitektstuderende strømmede til og så kvaliteten i Hansens strenge arkitektur. Hansens tegninger blev studeret og sammenholdt med virkeligheden. I København gjaldt det Vor Frue Kirke, Christiansborg Slotskirke, Københavns Domhus og Metropolitanskolen. Udstillingen gav næring til en fornyet interesse for den klassiske arkitektur, ja mere end det: Over hele landet blev vigtige offentlige bygninger projekteret og opført

Schelenborg, Fyn

Vognportbygning på Schelenborg, Fyn.
Skitse fra skitsebog.

Byggeraad:

Tag Hensyn til Omgivelser: Sol og Vind

Byg heller højt og tørt end lavt og fugtigt; men glem ikke, at fri Beliggenhed giver Blæst og Kulde mere Magt og søg at skaffe Læ ved Plantrind og husenes indbyrdes Ordning.

Vælg Pladsen til store Trapper i husenes Nærhed med Omsorg.

Betænk; at jo flere Yderdøre, des mere Træk i huset.

Sky Gange og læg den sparede Plads til Nytterummet.

Læg ikke Verandaer udenfor Vinduer; hvis Lys er nødvendigt for stuen.

Tag mest Hensyn til dagligt Behov.

Sky store Døre i smaa Rum.

Lad enhver Ting gælde for hvad den er.

Sky unyttig Pynt; men giv de nyttige Ting en smuk og formaalstjenlig Form.

Fremtving ikke Symmetri paa Nyttens Bekostning; husk at Nygge og Harmoni kan skabes uden Symmetri.

Vær betænkkelig overfor ny Bygningscæmner; der endnu ikke har vundet Hævd.

Værn og opfrisk gamle Minder; af gammelt Jern kan nye Vaaben smedes.

13 byggeråd. Den klare og nøjterne holdning i ældre dansk borgerlig bygningskunst, det traditionelle danske hus, tog Ernst Petersen til sig i hele sit virke som arkitekt. Når en byherre åbnede døren i trapperummet til tegnestuen på Dyrehavevej, så var 13 byggeråd malet på væggen det første han eller hun så. De gode byggeråd sidder stadig på samme sted. Byggerådene er en bearbejdning af Martin Nyrops praktiske råd i sin "Præstegårdsbog" fra 1896. Dog måtte Ernst Petersen tage favntag med nyklassicismens store virkninger, det simple, det storladne og symmetrien, som han havde oplevet det på den store C.F. Hansen-udstilling i 1911. Foto: Thomas Mølvig, 2010.

i nyklassicistisk stil. Det gjaldt også Ernst Petersens domhus i Kolding.

Da han havde vundet konkurrencen om domhuset i Kolding, flyttede han til Kolding i 1918 for at realisere byggeriet. Det gjorde han, fordi en flytning var kommunens betingelse for at give ham opgaven. Ingen af parterne kom til at fortryde denne aftale. Det var gode tider for Kolding Købstad, en by i vækst. Dermed var det også gode tider for arkitekter. Petersen fik store opgaver i Kolding og blev byens dominerende arkitekt i over en menneskealder. De synlige resultater af en arkitekts virke er et produkt af hans gennemslagskraft sat op mod tidens idealer og samfundets formåen. Ernst Petersen fik stor gennemslagskraft, hvilket også fremgår af avisomtaler i forbindelse med både hans runde fødselsdage og nekrologerne efter hans pludselige død i 1953.

Ernst Petersens stil

Ernst Petersens bedste bygninger er enkle af virkning, opført i røde mursten og stejle tage med røde tagsten. Han dyrkede de stoflige virkninger og de håndværksmæssige detaljer. I overgangsperioden mellem de sidste rester af nationalromantikken og nyklassicismen kom det til glimrende brydning mellem det gamle og det nye. I tidens stil skabte han plastiske og maleriske huse, store og små, der altid var helt nede på jorden og alligevel noget særligt. Løsningen lå lige for. Arkitekterne så, at det, som det kom an på ved disse huse, ikke var arkitektur i betydningen pynt eller det fortænkt individuelle, men på, at klumpen i bygningen, bestemt af forholdet mellem facade og tag, var god, at inddelingen ved døre og vinduer var god, at der var anvendt hjemlige, sunde materialer, og at der var et bekvemt rumforløb uden tanke på, om rummene skulle have præg af stil, ikke engang almuestil. Det lille, jævne, fagedelte danske hus fandt sin form og blev dyrket med forskellige variationer fra arkitekt til arkitekt. Den anden arv, som nyklassicismen overtog fra nationalromantikken, var interessen for herregården, ofte med et lille skær af romantik. Ernst Petersen evnede at kombinere den nye interesse for det lille jævne danske hus med herregården. Selv de mindste huse under 50 kvadratmeter fik rejsning og stil, de fik måske et palævindue og en yderdør, som kunne være en herregård værdig. Og en stemninggivende karnap var heller ikke at foragte, et motiv, som Ernst Petersen vendte tilbage til igennem hele sin karriere.

Petersens store stil kaldte håndværkerne for borgstil. Det er en god sammenligning, men inspirationen var de sydfynske herregårde, hvor han arbejdede med restaureringsopgaver og fik lej-

lighed til at studere de mange fine herregårdsbygninger. De nyere hovedbygninger blev opført i en nationalromantisk herregårdsstil, som med variationer blev dyrket i en årrække på begge sider af år 1900. Stilen tiltalte Ernst Petersen. Hans huse fremstår i en hårdtbrændt, rød mursten med et kraftigt farvespil, eventuelt iblandet næsten sorte mursten og enkelte gule for at give murfladerne ekstra liv. Foroven kom stejle, røde tegltage uden udhæng, lige afskårne gavle, tårne, karnapper, balustrader og andre barok-elementer, såsom porte eller døre med halvrund afslutning. Selv meget sekundære bygninger som udhuse og transformerbygninger blev udformet og detaljeret omhyggeligt, men samtidig med beherskede detaljer, lidt, men godt. Han kendte sit håndværk og sine virkemidler. Han foretrak store rene flader med forfinede murstensdetaljer og indlagte djærve granit- og sandstenselementer ved sokkel, gesims, trapper og vinduer. Indgangspartiet eller andre udvalgte steder på facaden blev fremhævet med allegoriske figurer, ofte tegnet og udført af billedhuggeren Thomas Hansen. Det gik dog ikke altid som arkitekten ville. Odd-Fellow Logens bygning i Hyrdestræde fra 1934 har tre små konsoller på facaden, hvor figurerne Venskab, Kærlighed og Sandhed skulle stå. De blev sparet væk.

Som det var tidens skik, var alt gennemtegnet ned til den mindste detalje, både ind- og udvendigt. Det gjaldt selve bygningen og ved offentlige bygninger også alle interiører med paneler, fast inventar, dekorationer og farver, lamper, dørgreb og møbler. Med hensyn til den håndværksmæssige udførelse var han kompromisløs, og han kunne som udlært murer tale håndværkernes sprog. Kneb det med forståelsen, tog han gerne murskeen i egen hånd og viste, hvad han ønskede. Det særlige ved hans bedste huse er dog altid, at detaljen aldrig tager magten fra den velproportionerede bygningskrop, som kan fremtræde i puds, men oftest står med solidt rødstens murværk. Med tiden fik det rationelle en større plads. Han nærrede en sund skepsis mod det moderne, men fulgte med udviklingen, om det end var på en behersket måde.

Hans dominans strakte sig over så mange år i Kolding, at tidernes skiften kan aflæses i hans arkitektur. Han gav dog ikke efter for hvad som helst. Han var i hele sit virke en klassisk orienteret arkitekt. Den lange, som han også blev kaldt, var kendt for store armbevægelser og høj cigarføring. Bygningerne blev som ham selv, store, lidt firkantede og uden for mange forstyrrende detaljer. Han havde sans for det monumentale. Arkitektur skulle være stor som orgelbrus, og så skulle der være stil over den. De første mange år kunne stilen leves fuldt ud.

Kolding Centralbibliotek. rejsegilde 1939.
Kilde: Beth Hau.

Samarbejdspartnere:

Kolleger, kunstnere og beslutningstagere

I studietiden var Ernst Petersen god til at skaffe sig kontakter inden for faget. Disse blev opretholdt og udbygget i Kolding, hvor han hurtigt evnede at etablere god kontakt med kolleger, kunstnere, håndværkere og alle slags beslutningstagere.

Arkitekt Rolf Schroeder (1872-1948) var af højskolefamilie og fik en del arbejde inden for højskolebevægelsen, eksempelvis Grundtvigs Hus i København. Schroeder kom af og til forbi i Kolding på vej til eller fra Askov, hvor han for sin onkel, den kendte højskoleforstander Ludvig Schrøder, tegnede flere bygninger. I mange år var han Indenrigsministeriets konsulent for statslånsbyggeri, hvilket var en sammenhæng, som berørte Ernst Petersens arbejde med statslånhuse i Kolding.

Ernst Petersen kom hurtigt til at arbejde for og sammen med Koldingarkitekterne Christian Svane (1890-1971) og Axel Georg Jørgensen (1890-1963).

Axel Georg Jørgensen kom også på Kunstakademiet 1909-1917, efter at være blevet uddannet som murer. Han kom til Kolding og fik ansættelse hos arkitekt Christian Svane 1919-1920, hvorefter han havde egen tegnestue i Kolding indtil 1927. Han fortsatte samarbejdet med Svane om blandt andet kommunale boliger og Kristkirken. Han giftede sig med Karen Elisabeth Christensen, enke efter arkitekt Svend Theisen, som blandt andet tegnede Overmarksgården i Kolding. Sønnen, grafikerens Lars Bo, havde ikke sine kunstneriske evner fra fremmede, og i familien findes en kultegning, som Axel G. Jørgensen har udført. Rigtig mange bygningskonstruktører og arkitekter kender hans navn fra studietiden, hvor de måtte terpe Axel G. Jørgensen: Materialelære. I en årrække var han redaktør af bladet Arkitekten og skrev i 1953 nekrologen over Ernst Petersen.

Kongelig bygningsinspektør, arkitekt Viggo Norn, Horsens (1879-1967) kom i hjemmet og på tegnestuen. Efter afgang fra Kunstakademiet 1904 kom Norn året efter til Horsens som konduktør på Den Jydske Industri- og Langbrugsudstilling, og der blev han. I Kolding var Norn arkitekt på post- og telegrafbygningen på Banegårdspladsen i 1929, og 1933-1935 stod han for genopførelsen af kæmpetårnet på Koldinghus.

Kongelig bygningsinspektør, professor, arkitekt C.F. Møller, Århus (1898-1988) fik afgang fra Kunstakademiet i 1925 og blev selvstændig med tegnestue i 1928. Han afløste Norn som kongelig bygningsinspektør i 1953. C.F. Møller samarbejdede med Ernst Petersen om ombygning og udvidelsen af Kolding Sygehus

i Sct. Jørgens Gade. Senere tegnede C.F. Møller det nye Kolding Sygehus på Skovvangen.

Arkitekt Peder Skole Overgaard (1909-1999), Hellerup var uddannet bygningskonstruktør på Teknisk Skole i Kolding 1933 og kendte Ernst Petersen derfra. Overgaard fik afgang fra Kunstakademiet i 1937. I 1951 henvendte han sig til Ernst Petersen vedrørende samarbejde om et etageboligprojekt på Tvedvej for Dansk Boligselskab af 1945. Projektet kom dog ikke længere end til tegnestadiet.

Akademisk Arkitektforening var gavnlig som ramme for kollegial kontakt og udveksling af erfaring og inspiration. Ernst Petersen stod for det praktiske og faglige arrangement i forbindelse med Jylland og Fynsafdelingens møde i Kolding i september 1940. Mødet fik 30 deltagere, som over to dage deltog i et tæt pakket program bestående af lige dele arkitektfaglige og sociale elementer. Ud over Koldinghus fik deltagerne set 60 bygninger! Byen blev gået og kørt igennem på kryds og tværs, og alt det nyeste, det meste tegnet af Ernst Petersen, blev besigtiget. Mange af brevene i korrespondancen vidner om et nært kendskab og venskab mellem kollegerne inklusive familier.

Ikke bare arkitekter kom på tegnestuen og måske i hjemmet. De mange store byggerier gav anledning til kontakter med kunstnere, ja, med flere et nært samarbejde og venskab i gennem mange år. Især maleren Anton Schrøder (1893-1965), som var født og opvokset i Kolding, hvor han blev uddannet som malersvend på Kolding tekniske Skole. Derfra kom han på Kunstakademiet i København, hvor han gik i 1916-1920. Schrøder udstillede på Charlottenborg og på Den Fri i København. Af de byggerier Ernst Petersen var arkitekt på, udsmykkede Anton Schrøder Kolding Domhus, Kolding Rådhus, Kolding Højere Almenskole og Ernst Petersens forslag til møde og mindeplads på Skamlingsbanken for de faldne i modstandsbevægelsens Region III.

Billedhugger Thomas Hansen (1879-1948), Søborg, var også født i Kolding, hvor han kom i billedskærerlære hos A.L. Johansen og derfra blev optaget på Kunstakademiet. Han debuterede på Den Fri i 1907 og fik Eckersberg-medaljen i 1915 for figuren Forladt. I familiens eje er enkelte gipsmodeller udført af Thomas Hansen. Han arbejdede meget idébetonet med emner som lys og skygge eller liv og død, men med tiden arbejdede han sig frem mod en mere ligefrem naturalisme. I Kolding udførte han skulpturerne ved indgangspartierne til Kolding Domhus og Handelshøjskolen og udførte forarbejder til skulpturer til Odd-Fellow Logen. Thomas Hansen udstillede på både Landsudstillingen i

Århus 1909 og på Den baltiske Udstilling i Malmø 1914, som var udstillinger, hvis arkitekter Ernst Petersen arbejdede for.

Billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen (1863-1945) var født på Thygesminde i Sønder Stenderup ved Kolding. Med hende samarbejdede Ernst Petersen i forbindelse om udførelsen af en vandkunst til rådhushaven i Kolding.

Ernst Petersen og billedhuggeren Niels Hansen-Jacobsen (1861-1941) fra Vejen kendte og respekterede hinandens virke. De kom på besøg hos hinanden. En enkelt gang samarbejdede de om en opgave, nemlig portrætbusten på granitpedestal af direktør Johannes Lauridsen, som står på Banegårdspladsen i Vejen.

Hos familien kom Knud Hansen (1866-1952), som i 33 år var ansvarshavende redaktør på Kolding Social-Demokrat. Han var også udøvende politiker. I 17 år var han medlem af Folketinget, og i 37 år var han medlem af Kolding Byråd. I de sidste seks år indtil 1943 var han borgmester. Knud Hansen var en initiativrig og stærk personlighed, der med Ernst Petersen som arkitekt fik gennemført byggeri af aldersrenteboliger og nødvendige omlægninger af trafikken i bymidten med den nye Bredgade og Tøndervej, hvor Ernst Petersen tegnede støttemure langs kirkegården. Til inderkredsen hørte også byrådssekretær Niels Jacobsen (1878-1955), som efter en lille én hos gæstgiver Rosenberg var en oplagt og morsom fortæller. Han var byrådssekretær fra 1917 til 1948. Redaktør Therkilsen på Kolding Folkeblad og flere håndværksmestre blev også betragtet som venner af huset.

I Rotary og i Odd-Fellow Logen mødte Ernst Petersen byens mænd. Det var nok typisk for ham, Academisk Arkitekt med både stort A og ch, at han ønskede at omgås ligemænd, socialt såvel som intellektuelt.

Tegnestuen

Tegnestuen havde i de 35 år en række medarbejdere, hvor af flere blev der længe. Af medarbejdere først på Schiørringsvej og fra 1920 på Dyrehavevej 105 kan nævnes H.L. Hansen, som Ernst Petersen tog med sig fra Frederiksberg. Hansen blev senere forstander på Teknisk Skole i Kolding. Andre medarbejdere var Antonsen, Bjørnskov og Andersen, som senere blev tømrermestre. Henry Jacobsen var medarbejder fra 1930 til 1953, hvorefter han havde arbejde på Kolding Kommunes Tekniske Forvaltnings bygningsinspektorat indtil 1978. Ejnar Jensen blev selvstændig arkitekt i Kolding. Andersen blev gift ind i familien, mens Jacobsen ægtede en af familiens ansatte unge piger. Da flere af Ernst Petersens tidligere ansatte i perioder

tegnede i stil som ham selv, skal der et trænet øje til for at se forskel. De mange år som lærer på Teknisk Skole satte også sine spor. Mangen en håndværkssvend og bygningskonstruktørellev har lært så godt af mester, at funktionalismen i rendyrket form næsten ikke fandt rodfæste i Kolding.

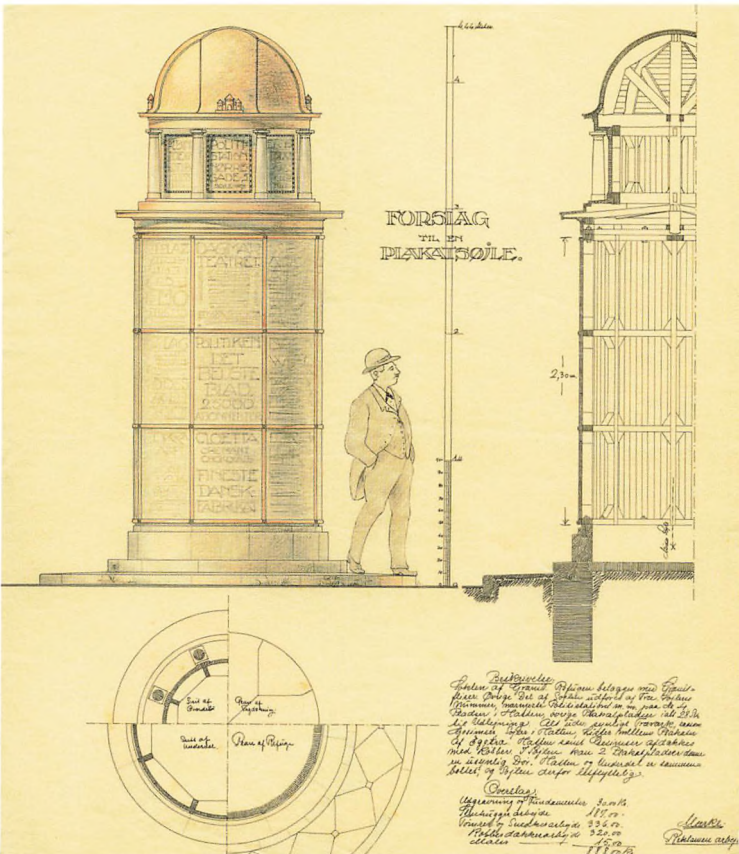
Tegninger udgået fra tegnestuen har normalt hverken påført dato eller fuldstændig adresse, måske kun parcel et eller andet af et nu ændret matrikelnummer, så det er vanskeligt at få steds- og tidsfæstet alle bevarede tegninger i Ernst Petersens arkiv. Inspirationen til de slanke kandelaberlinde, der ofte ses på Petersens tegninger, og som han plantede ud mod vejen foran sit eget hus, kan stamme fra hans konduktørtid på Hvidkilde på Fyn, hvor tilsvarende linde spejlede sig i vandet foran ladegårdsbygningen. Der forekommer også tit en mand i lang frakke med høj hat og stok. Første gang figuren ses, dog moderne klædt og med blød hat, stod han ved siden af et forslag til plakatsøjle i Københavns Kommunes konkurrence 1913. Motivet brugte Petersen igen og igen. Med et glimt i øjet tegnede Ernst Petersen i 1943 en stor og en lille mand til et udhængsskilt på den offentlige toiletbygning

<<

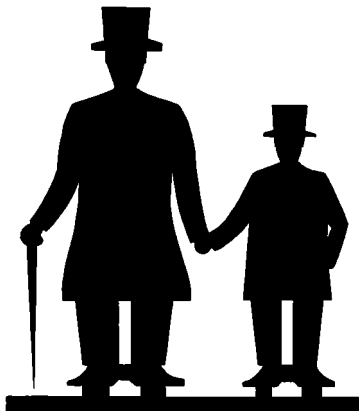
Tegnestuen 1928 eller 1929.

Tegnestuen var enkelt indrettet med indbyggede skuffer og skabe under de højtsiddende vinduer med arbejdsborde af løse tegneplader på simple bukke og fralægningsborde i højre side under skråvæggen. Ved bordene sad alle på høje skamler. Bordpladerne var 100 x 240 cm. På et af bordene ses en gåsevinge, der blev brugt som tegnekost til at holde papiret rent for smuld fra blyant eller tegnekul. Ernst Petersen står til højre med cigar i venstre hånd, så han kunne tegne med den højre. Han taler med H.L. Hansen og ved tegnebordet bagved sidder Antonsen. Med til uniformen hørte slips og de obligatoriske tegnekitter. I kontoret i gavlen bag tegnestuen sidder Ernst Petersens datter Bodil, som hjalp til på tegnestuen.

Til højre bag Ernst Petersen ses en af de mange armstole, som han har tegnet til et byggeri. Tegningerne bag ved Antonsen er grundplanen til konkurrencen om Folkeforbundets bygning i Geneve 1927. På døren til kontoret er tegningerne til Sct. Hedvigs Klinik sat op. En tegnestue med skråvægge må udnytte alle flader til ophængning af de store tegninger. Bagerst i hjørnet til venstre står en cirka en meter høj statue, der ligner en munk i kutte. Den tilhørte øjenlæge Kjølbye, som fik tegnet en villa specielt indrettet til sin kunstsamling. Endelig ses i vindueskarmen papmodeller af Petersens eget hus Dyrehavevej 105 og af rådhuset, som blev ombygget 1922-1924.

Fra konkurrencen om plakatsøjle til Københavns Kommune, 1913.

Søndertorv. Del af udhængsskilt til nu nedrevet toiletbygning.

Ernst Petersen stående i hoveddøren, ca. 1928.

Kilde: Beth Hau.

på Søndertorv, hvor der var toiletter for alle, stor som lille, høj og lav.

Produktionen fra den lille tegnestue er imponerende. De sidste år drev Ernst Petersen tegnestuen med Henry Jacobsen som den eneste ansatte. Der var stadig arbejde nok. Ernst Petersen arbejdede alt for meget, ofte til langt ud på aftenen på for megen kaffe og gode cigarer. Der var dog altid tid til en lille aftentur ned til familien på Ndr. Ringvej 78. Han drømte om at trappe ned, så der med Emma kunne blive tid til at rejse. Tid til at tage rundt og se på nogle af de bygninger han havde studeret i sin store samling af bøger om arkitektur, men det blev udskudt til det var for sent. Ernst Petersens dødsfald 2. påskedag i 1953 kom uventet, og der måtte findes en hurtig løsning til videreførelse af tegnestuen. Emma stod med hel- og halvfærdige projekter, og hun kontaktede derfor arkitekt Hans Esbensen, som kort tid før havde besøgt tegnestuen. Esbensen overtog tegnestuen den 1. juli 1953, og indgik i en kort periode kompagniskab med Sven Lindholm, som var akademisk arkitekt. Dernæst blev arkitekt Poul Mogensen optaget som kompagnon. Tegnestuen flyttede sidst på året 1953 fra Dyrehavevej til Korsgården i Østergade 28. Tegnestuen ophørte i 1956.

Hvordan var han?

Ved store byggerier kunne økonomien være svær at styre. Ofte røg Petersen ind i en offentlig polemik om byggeudgifterne. Han havde argumenterne i orden og kunne dokumentere uforudsigelige udgifter eller de økonomiske følger af ekstraarbejder, som bygherren havde ønsket tilført under opførelsen. Byggeprogrammet kunne blive ændret, fordi nye ønsker dukkede op. Når tegningerne og farverne var bestemt, var han ellers ubøjelig; ændringer tolereredes ikke: *"Hvis I vil lave om, så kan I gøre det, når huset er færdigt!"*. En offentlig debat om Kolding Centralbiblioteks samlede udgifter blev indgående debatteret i byrådssalen og i Jyske Tidende. Da chefredaktøren ikke ville trække avisens udtalelser tilbage, reagerede Petersen skarpt og meldte sig med beklagelse ud af Rotary, hvor han og chefredaktøren begge var medlemmer. Det var karakteristisk for Ernst Petersen, som ikke tålte, hvad han opfattede som uretfærdige angreb på sin faglige ære. Han var bramfri og direkte i sin tiltaleform. Han kunne også være barsk, hvis en håndværker vovede at gøre sig klog på arkitektens arbejde, hvis kvaliteten ikke var i orden eller tidsplanen ikke blev overholdt.

På fremmede kunne Ernst Petersen virke bøs, men bag facaden skjulte sig et blidt og følsomt sind. Hans sans for humor gav

sig ofte bramfri udslag. Et godmodigt drillende og rammende øge-
 navn havde han nemt ved at placere. Mange var de historier, der
 gik om hans kvikke og slagfærdige udtalelser. Han kunne bande
 som en tyrk og kaldte ting ved deres rette navn. Måske chokerede
 han ved at omtale en kvindekrop med baller som en hest, men den
 der har tegnet croquis forstår det smukke ved sammenligningen.
 Han kunne være arrogant, bøs, fræk og myndig. I et rotaryrefe-
 rat står: *“Pastpræsidenten Ernst Petersen måtte træde i funktion
 og ledede mødet med sin vante myndighed i hård kamp mod den
 sommerferiestemning, som gør julimøderne afvigende fra de nor-
 male arbejds møder”*. Også hjemme var han en mild hustryran. Som
 husfaderen tillod han sig at komme trampende ned fra tegnestuen,
 når alle andre var gået til ro, eller han puttede skræen i en bestemt
 urtepotte, hvor blomsten duftede af æble. Da hans niece engang be-
 brejdede ham dette, sagde han: *“Nu har jeg brugt den potteplante
 i så mange år, så skal du ikke komme og reformere det!”*

Han havde evne til at vinde andres tillid, men større selskabe-
 lighed blev ikke dyrket, dertil tog arbejdet alt for megen tid.

Alene med familien spillede Ernst Petersen citer, mandolin,
 mundharmonika og på redekam, hvis der ikke var et instrument
 i nærheden. Med datteren Bodil ved klaveret blev der musiceret.
 Var han i humør til det, kunne han godt finde på med at gå med
 snørestøvlerne ud i gangen og steppe på klinkegulvet. Men arki-
 tekten fornægtede sig ikke. I opholdsstuen hang hans akvarel med
 de tre søjleordener.

Glæden ved naturen, træerne, blomsterne og landskabet gav
 sig mange udslag. Hans niece fortalte, at hun engang under kri-
 gen blev inviteret hjem, fordi den aften sprang Nattens Dronning
 ud. Afbrudt af luftalarmen stod de da lige så stille – længe – og
 så blomsten folde sig ud. At eje en bil gav bevægelsesfrihed og
 mulighed for naturoplevelse. Hans første bil blev købt i 1929. Det
 var prins Axels aflagte bil af det lille danske bilmærke Jan, som
 blev produceret 1914-1918, Men den blev hurtigt skiftet ud. I de
 gode år tjente han mange penge, og en dag kunne han stolt købe
 en splinterny vinrød Chevrolet, Super Six 36. Med familien kørte
 han skattede søndagsture til Egtved og Randbøl Hede, hvor den
 nye bil blev afprøvet på selv de mindste kørespor.

Ernst Petersen læste meget, både faglitteratur og skønlitte-
 ratur. Han havde et omfattende bibliotek af faglitteratur og rej-
 ste ofte i tankerne på studietur. På natbordet lå stabler af bøger,
 blandt andet Goethes Faust. Den bedste litteratur blev læst igen
 og igen, med understregninger og bemærkninger i margen. Han
 citerede ofte Goethe, og Faust sagde ham meget om skaberdrift,

Korsgården i Østergade, rejsegilde 1952.
 Kilde: Beth Hau.

>
 Vejle Amts Boligselskabs huse på
 Glentevej. Rejsegilde 1952.
 Kilde: Beth Hau.

om godt og ondt, om det falske og det sande menneske. Om tolerance fortalte han, hvorledes han gennem sin opdragelse med en dansk far og en tysk mor og gennem sin uddannelse havde fået udviklet tolerancefølelsen og lært at respektere andres meninger. Da han kom til Kolding, søgte han at udvide sin bekendtskabskreds gennem foreningslivet, men han havde ikke fundet nogen forening, som han kunne slutte sig til. I alle sammenslutninger af politisk, økonomisk eller anden art, syntes han, at egoismen var rådende. Først i Rotary og senere i Odd-Fellow Logen fandt han samvær om mere ideale formål. Han havde også interesse for mellemløselig forståelse. Da Folkeforbundet udskrev en arkitektkonkurrence om et Nationernes Palads i Geneve deltog han uden dog at blive præmieret.

På natbordet lå også Det gamle og Det nye Testamente, og de blev læst. Ernst Petersen holdt sig uden for religiøse diskussioner, men indprentede sine døtre, at: *“Når vi lever og opfører os ordentligt, så kan det vel ikke gå helt galt!”* Han tog gerne gæster med til Christiansfeld for at vise dem bygningerne, men han viste også altid Gudsageren frem og sagde: *“Sådan skulle vi sgu’ også være i Livet.”* Som arkitekt fik han opgaver for både den danske folkekirke og for den katolske kirke i Danmark. Han deltog i arkitektkonkurrence om Lukaskirken i Århus, og i Kolding del-

tog han i konkurrencer om Kristkirken og Immanuelskirken. Den sidstnævnte konkurrence vandt han og fik mulighed for at tegne, hvad han kaldte en prunkløs kirke. Prunkløs blev også hans bisættelse. Snedker og bedemand Henry Larsen, som var en god ven, ordnede det hele sammen med familien, sådan som Ernst Petersen ville have ønsket det. Garagen hjemme på Dyrehavevej blev tømt og pyntet op, og derfra foregik bisættelsen. Der blev ikke holdt tale, men i overværelse af den nærmeste familie foretog pastor Anker Sølling jordpåkastelsen. Ernst Petersen blev begravet på Søndre Kirkegård i et græsklædt familiegravsted. I græsset ligger en helt enkel og stor rektangulær gravsten udført i rød bornholmsk sandsten med kobberbogstaver.

Taler og artikler

*"Tanker om samarbejdet mellem Bygherre og Arkitekt".
Uddrag af et længere foredrag holdt i Rotary:*

"Det gode Hus naaes kun som Resultat af virkeligt godt Arbejde, det skal fremstaa af Arkitektens glade Skabertrang og hans inderlige Overbevisning. Mangfoldige Hindringer stiller sig i Vejen herfor. Arkitekten bygger ikke for sig selv, men det er hans Opgave at løse Bygherrens Ønsker, dennes Behov, og selv dennes Smag maa han tage Hensyn til. Staar Arkitekten saaledes til en vis Grad i Tjeneste hos en anden, hvorledes skal da hans inderste Overbevisning komme til Udtryk. I Virkeligheden er det Forhold som Arkitekten paa den ene Side staar til sit Værk, paa den anden Side til sin Bygherre ikke saa helt ligetil. I hvert Fald maa megen god Vilje være til Stede, meget maa lægges Arkitekten paa sinde, naar Forholdet skal blive det rigtige.

.....

Bygherren kan have mærkværdige, forskruede, ja umulige Ønsker. Hvis Arkitekten vilde udføre disse, saa kunde det til Tider blive skæbnsvangert for Bygherren selv. Arkitekten har her den Opgave, at belære Bygherren, han må foreholde ham Følgerne af, hvad saadanne Ønskers Opfyldelse ville bringe med sig. Fremfor alt maa den Byggende være klar over, at Arkitekten ikke er det blinde Værktøj for Bygherrens Vilje, men dennes sagkyndige Raadgiver, han er tilkaldt, fordi han har større Kendskab til Byggeri end Bygherren; han er i Besiddelse af de rige Erfaringer vedrørende alle Byggeriets Spørgsmaal, som Bygherren, der som Regel kun kommer til at bygge en enkelt Gang, skal drage Nytte af.

Kolding Rådhus 1923.
Rejsegilde på tagrytter. Øverst står Ernst Petersen ved siden af Friis Mathiasen.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

I det hele taget burde Bygherren altid erindre, at han i Arkitekten ikke har et Menneske der paa købmandsvis leverer ham en Vare, men staar overfor en skabende Kunstner."

Arkitektens rolle

Ved et foredrag i Rotary sagde Ernst Petersen: *"Der gives utallige Ting, som dyrket rigtigt har Tilknytning til Kunsten. Den æstetisk dannede kan slet ikke leve uden dem, der er ham en Livsbetingelse og skænker ham Glæder om hvis Tilstedeværelse andre intet aner.".... "Kunsten skabes først naar Saglighed og Ægthed fremtræder i poetisk Skikkelse.".... "Det er Kunstneren (læs arkitekten), der er den skabende og ledende Kraft, som har Overblikket og som suppleret af en Række special-uddannede Teknikere løser de store Opgaver." Derefter beklagede han, at ".... alt for mange som Arkitekter virkende Folk manglede enhver æstetisk Uddannelse."*

Rotarys ideer og kunsten

I april 1929 holdt Ernst Petersen "3 minutter" i Rotary, hvor han talte om, hvordan han havde tænkt sig at overføre Rotarys ideer til sit område, kunsten. I et foredrag i oktober samme år sluttede han med at omtale den skaberglæde, der er forbundet med arbejdet på synlige og varige bygningsværker. *"Den bedste Gave er en Opgave."* Ernst Petersen fik faktisk mange gaver. Her er vi ved noget centralt i hans opfattelse af arkitektens arbejde. Det, der driver kunstneren er skaberdriften, og derfor vendte han tilbage til Goethe for at læse hans værker igen og igen, og han citerede ofte Faust. Ernst Petersen ville sige, at evner, æstetisk dannelse og en humanistisk indstilling til tilværelsen skaber den gode arkitekt.

Om funkis, byggeteknik og boligen

I december 1934, fire år efter den skelsættende arkitekturudstilling i Stockholm, hvor den internationale funktionalisme for alvor kom til Skandinavien, beskrev Ernst Petersen i et foredrag i Rotary blandt andet: *"hvordan Trangen til Klarhed i Forbindelse med en nødtvungen Sparsommelighed havde skabt Funkissen. Denne er ikke ensbetydende med en enkel Løsning, men i langt højere grad betyder den en logisk Løsning og den burde, når Hensyn skal tages til vort stærkt omskiftelige Klima, langt mere gøre sig gældende i Husenes Indre end i disses Ydre."*

Ernst Petersen havde en sund skepsis over for den nye byggeteknik i vort klima, hvorfor han fortsatte med at anvende de

gennem århundreder afprøvede murværkskonstruktioner. Han havde en sund skepsis på bygherrens vegne, men så sandelig også for arkitektens egen skyld, idet denne var økonomisk ansvarlig for byggefejl. 1930ernes jernbetonteknik med jernvinduer, flade paptage og mangel på isolering skabte kolde huse med store byggetekniske problemer.

Ironisk nok havde Ernst Petersens tegnestue samme år projekteret en bolig med jernbetonydervægge! – Men konstruktionerne blev for dyre, og huset blev i stedet opført med traditionelt murværk.

Kunsten i hjemmet

I et referat fra et Rotarymøde i januar 1934 blev Ernst Petersen refereret for dette indlæg: *“Det helt tilfredsstillende moderne Bolighus er ikke skabt endnu. 1880-ernes og 1890-ernes Stiljageri kunde ikke gøre det. Lige så ugørligt det er i os selv at vække den Aand der var raadende i de ældre Stilperioders Tider, lige så lidt føler vi os Hjemme i Omgivelser dissers Aand har skabt. En moderne Bolig kan kun skabes naar vor egen Tids Ideal er lægges til Grund, det er forkert at efterdigte en svunden Tids Ideal og det er vor Opgave at give de Ideal der endnu som en Længsel slumrer i os eller dæmrer i den ny-skabende Nutid, Form. Betingelserne er mere eller mindre forandrede fra tidligere Tider, først naar der i Kunsten tages Hensyn til disse nye Betingelser i hele deres fulde Konsekvens er vi på vej til virkelig Sundhed, den moderne Bolig.*

Vi maa lære at lade vore Hjem vokse harmonisk, hvor vore Fornødenheder, Vaner, Anskuelser og Tilbøjeligheder, med andre Ord hele vort Væsen kan komme til Udtryk. Efter at have udtalt sin Misbilligelse med Pynteriet og Imitationen gik Taleren over til at omtale Rummene. Væggenes, Lofters og Gulves Behandling, Anvendelsen af Farverne, Døre, Vinduer, Ovne, Forhæng, Tæpper, Gardiner, Møbler, Billeder, dissers Ophængning og Rammer samt Brugsgenstandene, på alle Omraader er Hovedsagen den at Løsningen er saglig, som lader Tingenes praktiske Anvendelse være det vigtigste og det bestemmende for Formen. Genstandene vil da ogsaa uden Pynt som Regel være smukke alene i Kraft af deres Linier og det gode Materiale.”

Børn i boligen

Om børn i boligen sagde han: *“Giv børnene saa snart de kan benytte det, lidt Værktøj, et lille Rum hvor de kan more sig og hvor de har lov til at svine.”*

Kolding Kirkegård 4. september 1941.
Ved ny mur mod Tøndervej.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Borgmester Knud Hansen taler ved rejsegilde. Længst til venstre Ernst Petersen.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Kolding Kirkegård ved Tøndervej, 1941.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

“En gardinprædiken”

Inden Odd-Fellowlogens nye bygning kunne indvies i 1934, skulle byggeudvalget bestemme sig for gardiner til huset. Ernst Petersen gik som husets arkitekt ind i debatten med stort fagligt engagement om det funktionelle, det stemningsgivende og hvilke virkemidler, der var til rådighed:

“Hvilket Formaal skal Gardiner tjene?”

Om dagen skal Gardiner hindre den Fremmedes Indblik i Rummene, Solen og Lyset derimod skal ikke lukkes ude, ligesom Beboerne skal kunne se ud. Om Aftenen skal Gardinerne lukke Ydervedenen helt ude og bibringe Beboeren den Følelse at være indenfor sine egne fire Vægge.

Til det første Formaal kræves tynde gennemsigtige Gardiner, til det andet noget sværere eller i hvert fald ugennemsigtige Stoffer. Der kræves altsaa to Arter af Stoffer ordnet saa praktisk at de hver for sig kan trækkes for Vinduet.

Fortrækket om Aftenen er ofte erstattet ved et Rullegardin, ved indførelse af disse, sygnede Gardinets Funktion som Fortrækken og sank ned til de unyttelige formaalsløse Draperier udstyret med Klunker, Rosetter mm. hvis Hæslighed sikkert er de fleste bekendt.

Netop i de snævre Folder i det tilbagetrukne Forhæng og i den rolige Flade af det lukkede, ligger der en særlig Skønhed og ved Forhængets Bevægelse bliver det ligefrem levende. Denne Funktion skal aabent vises og betones og den skal der gaas ind for ved Anvendelse af Forhæng og Gardiner.

Ved til Dagfortrækket at vælge forholdsvis tynde og lette Stoffer opnaas at Lyset fordeles ensartet og bliver til et blødt behageligt Lys. Vintergardiner er sanitært uheldige, den sparsomme Sol om Vinteren skal ikke yderligere formindskes ved mørke eller alt for tæt vævede Stoffer. Mørke Stoffer anvendt som Gardiner stemmer endvidere Sindet trist.

At ophænge Gardiner saaledes at en væsentlig Del af Vinduet er dækket er ulogisk, har Arkitekten forsynet Rummene med et passende Vinduesareal er det ganske forkert senere ved hjælp af Gardiner at indskrænke Arealet til det halve eller endnu mindre.

Alle har sikkert iagttaget det Ubehag der føles, naar et Rum under Rengøringen berøves Gardinerne. Ubehaget stammer fra, at det bløde Lys der faldt ind i Rummet saa længe der var ophængt Gardiner, pludselig bliver forvandlet til et haardt Lys og alle Vindueshullerne tegner sig haardt og skarpt mod de mørke Vinduespiller.

Dette viser os at Gardinerne bør ophænges frit på Indersiden af Væggen, kun paa den maade kan man mildne det haarde Vindueshul. Ved denne Ophængning opnaas samtidigt, at en langt mindre Del af Vinduesarealet dækkes af Gardiner, da disse for en Del er anbragte bag Muren.

Konklusionen af disse mine Betragtninger, hvor jeg har søgt helt objektivt at klarlægge Gardinets Funktion, dets praktiske og æstetiske Betydning, er da:

- *Gardiner bør anbringes paa Murens Indvendige Sider og ikke i Vindueslysningen*
- *Gardiner bør være så smalle som muligt, der bør anvendes forholdsvis lette og ikke for mørkt farvede Stoffer*
- *Kapperne bør være saa lave som muligt for at ikke Overdelen af Rummet delvis skal være indhyllet i Mørke (dette sidste virker særligt ubehageligt sammenlignet med det stærkere Lys der falder ind nedenfor Kappen)*
- *Man bør tilstræbe et blødt Lys ensartet over hele Rummet.*

.....

Det næste Spørgsmål er om Gardinerne bør være lange gaaende til Gulvet eller om de skal være korte og standse ved Vinduespladen.

Dette Spørgsmaals Løsning afhænger af hvilken Virkning man tilstræber, ønsker man en vis Elegance og Fornemhed som forpligter Beboeren til rolig og velovervejet Optræden benyttes den høje og slanke Form. (Man finder der en tilsvarende Virkning i de høje smalle gotiske Katedraler).

Ønsker man at udtrykke Jævnhed og Borgerlighed, ensbetydende med en vis Formløshed benyttes den lave og bredere stammende fra Bondestuerne.

Hvilken Virkning man ønsker må Udvalget bestemme, personligt mener jeg at man, ved den Form vore Rum har, deres Udstrækning og Højde og det Liv der helst skulle røre sig der, opnaa den bedste Virkning ved den slanke Form, de lange Gardiner, der ogsaa er anvendt i de nyere Logebygninger i Horsens og Esbjerg.

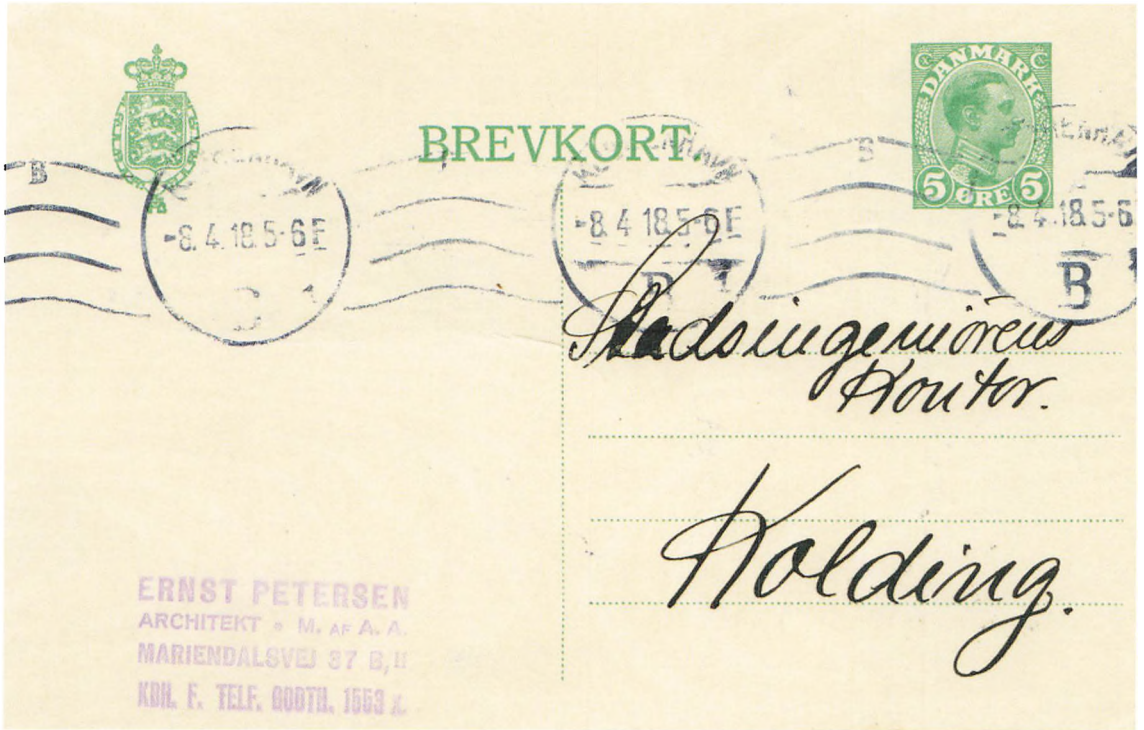
.....

*Med broderlig Hilsen
Ernst Petersen ”*

>

Ernst Petersen som 69-årig, 1953.
Kilde: Beth Hau.

0. April. 1918

Til
Ladsingeniørens Kontor
Kolding.

De bedes sende mig Program
m. v. vedrørende Husebyggeri
og Tegninger til et Dyrkest i Kolding.

Arbedigst.
Ernst Petersen. Arkitekt
Mariendalsvej 37 B, II.
København F.

Ernst Petersens værk

Kolding Domhus

Domhusgade 24-26, Kolding

Arkitektkonkurrence 1918

1921

I november 1917 besluttede staten, Vejle og Ribe amter samt Kolding Kommune, at amter og kommune i forening skulle opføre en retsbygning i den sydlige del af byen på Brændkær Mark og at flytte alle funktioner dertil. Samtidig skulle Kolding Kommune fuldt ud overtage det eksisterende råd-, ting- og arresthus på Ak-seltorv, som derefter kunne indrettes alene til rådhus.

Kommunen overdrog i 1918 gratis byggegrunden til den nye retsbygning. Placeringen så langt uden for byen skabte megen debat, både lokalt i byen og blandt de konkurrerende arkitekter.

Domhuset skulle huse politimesterens kontor, politistation, retslokaler, dommerkontorer, nævningeretten, forskellige andre lokaler og arresthus med 48 celler. Bygningerne skulle projekteres således, at de inden for en økonomisk ramme kunne få et til formålet værdigt udseende.

For at opnå den mest alsidige og bedst mulige behandling af projektet enedes de involverede parter om at udskrive en offentlig konkurrence. Den blev annonceret i april 1918. 114 arkitekter, heraf 80 bosiddende i København, bad om informationsmateriale til konkurrencen. Listen var spækket med kendte navne, blandt andre Ernst Petersens tidligere lærere fra Akademiet. Fra Kolding bad arkitekterne A.V. Schmidt, Jepsen, Christian Buhl, Rasmussen og Christian Svane om materiale.

30 forslag blev indleveret. Ernst Petersen ville sikre sig, at hans forslag nåede frem i tide, hvorfor han som den eneste sendte et postkort til Stads- og Havneingeniøren: *“De bedes venligst forhøre ved Postvæsenet, dersom Projektet ikke skulde indtræffe rettidigt.”*

Bedømmelsesudvalget havde følgende bemærkninger til Ernst Petersens forslag:

“Hele Planordningen viser, at Forfatteren bedst af de Konkurrerende har forstaaet, hvorledes Programmets Fordringer til Beliggenheden af de forskellige Lokaler skal opfyldes. Ved at undgaa Korridorer er der opnaaet en god, fordelagtig Ordning. Ved de to Hovedindgange er der den Fejl, at man skal passere under Hovedtrappen, hvor der er alt for ringe Højde. Selv om dette Forhold ved Omlægning af Trappen kan ændres, maa dog denne

<
Kolding Domhus, arkitektkonkurrence 1918. Postkortet, som fik afgørende betydning for resten af Ernst Petersens og familiens liv.

POLITISTATION

24

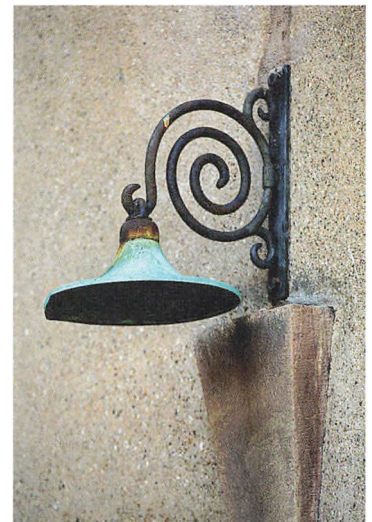

Håndværkere foran domhuset.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Fejl betegnes som alvorlig, at man ikke tør tildele Projektet 1ste Præmie, hvad der ellers havde været nogen Tilbøjelighed til. Det Ydre kunde ved mulige mindre Ændringer give et smukt og karakteristisk Udtryk for Bygningens Formaal."

Konkurrencen om det nye domhus endte med, at byggeudvalget slet ikke udpegede en vinder, men uddelte tre andenpræmier á 1.500 kroner, hvoraf Ernst Petersen fik den ene. Det andet forslag var indleveret af arkitekt Helge Holm (1891-1973) og det tredje af arkitekterne Alfred Cock-Clausen (1886-1983) og Claudius Hansen (1888-1954). Begge disse forslag var nyklassicisme for fuld udblæsning, mens Ernst Petersens var mere moderat i sit udtryk, hvilket lokalt faldt i god jord. Godt var det sikkert også, at Petersen leverede de krævede funktioner med færre kvadratmetre end konkurrenterne. Det opnåede han blandt andet ved at placere markante trappetårne foran facaden på samme måde, som man gjorde i renessancen og barokken. Dermed sikredes rene etageplaner uden bindinger fra indeliggende trapper, hvilket indebar, at Ernst Petersen var og fortsat blev moderne på linje med den senere funktionalisme og modernisme. Tårnene har vandret afslutning med rækværk og flagstang og kraftigt markerede indfatninger omkring de øverste høje vinduer. Hovedfacaden er strengt symmetrisk opbygget med fremhævelse af de fem midterste fag i alle etager. I indgangsetagen er konkurrenceforslagets indgangsparti blevet ændret i retning af Winstrups indgangsparti til rådhuset. I en kraftig kvaderpuds sidder indgangsdørene mellem glatte pilastre. Over pilastre og tandsnitsgesims står fire allegoriske

Kolding Domhus. Lampe over indgangsdør i trappetårn.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

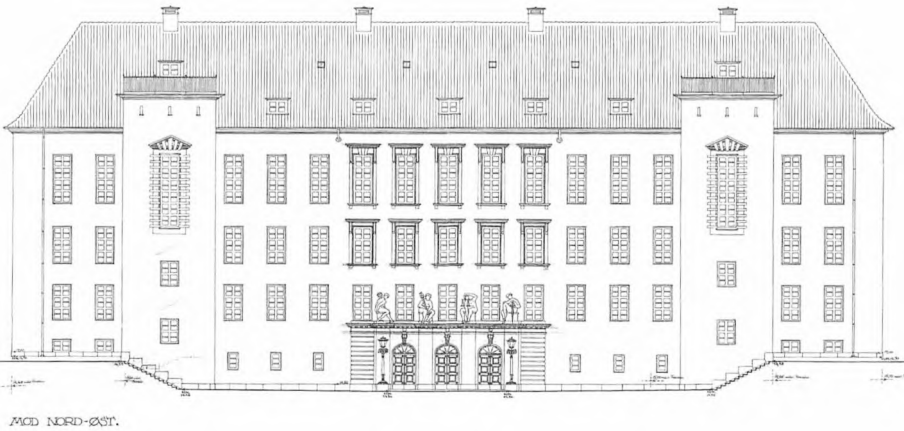
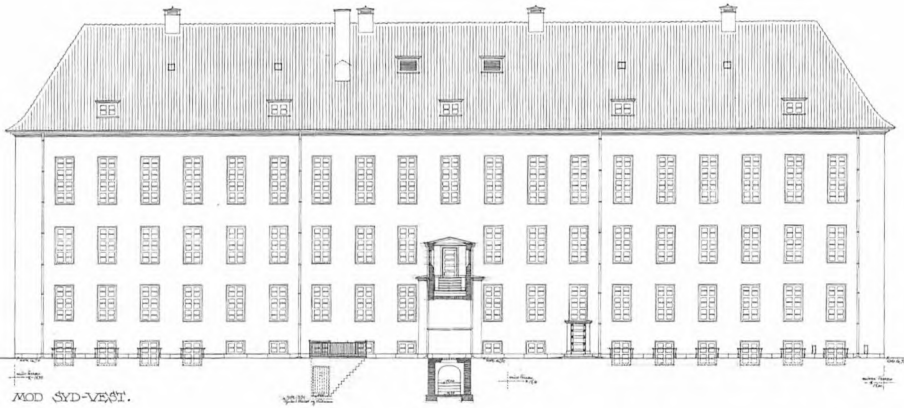
Allegoriske figurer over hovedindgangen udført af billedhuggeren Thomas Hansen.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

skulpturer symboliserende årvågenhed, sandhed, retfærdighed og straf. De er udført af billedhuggeren Thomas Hansen. I de øvrige etager er vinduerne indfattet. Pudsens farve som domhuspuds, mens portaler, gesimser og indfatninger er bornholmsk sandsten. På taget ligger blådæmpet tegl. Fra domhusets bagfacade udgår en buet mellembygning med indgang til det bagved liggende arresthus. Mellembygningen, arresthuset og de høje mure omkring lukkede fangegårde står med deres store pudsede murflader, der kun er afbrudt af en enkelt dør og små cellevinduer dækket med kraftige smedejernsgitre. Tungt og dystert som et arresthus skal se ud! Hermed fortsatte Ernst Petersen traditionen fra C.F. Hansens tid. Ernst Petersen lod det dystre dominere arrestbygningen, mens domhuset fremstod mildere. Anderledes blev det i København, hvor arkitekterne Aage Rafn og Hack Kampmann med sønner kort efter konkurrencen i Kolding stod for opførelsen af Politigården i ortodoks nyklassicisme.

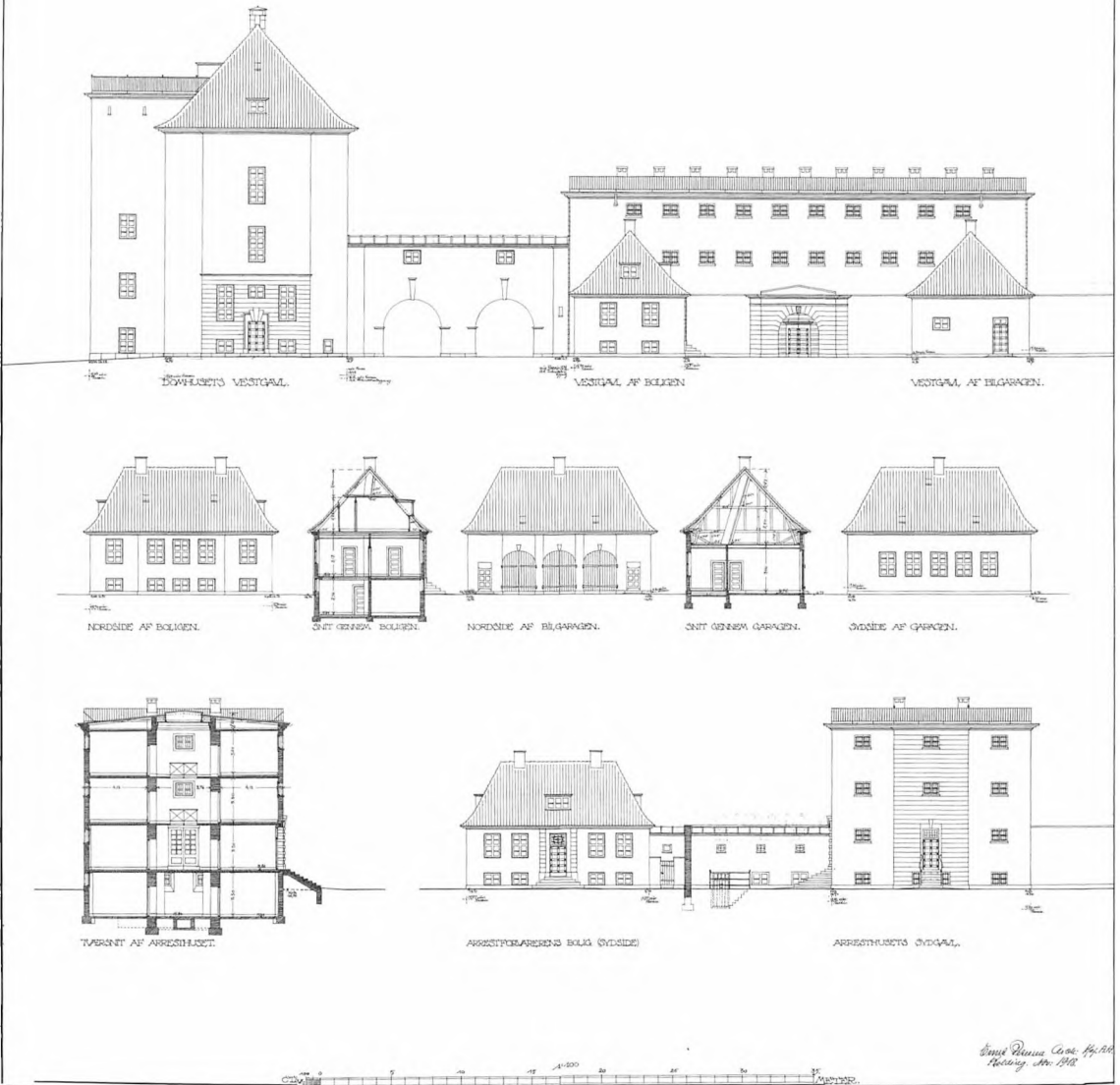
Den 20. juni modtog Ernst Petersen et telegram hvori meddeltes, at *“Byggeudvalget for opførelsen af et Domhus i Kolding har antaget Dem som Arkitekt for det nævnte Byggeforetagende, idet man knytter to Betingelser, den første, at Projektet i henhold til Bedømmelseskomiteens Kritik ændres på enkelte Punkter, og den anden, at De tager Bopæl i Kolding med Arbejdet for selv at kunne lede dette.”* Ernst Petersen sagde ja, og ingeniør Mikkel Thomsen, Kolding blev ansat til at projekttere og lede jernbetonarbejderne. Det blev indledningen på et fagligt samarbejde om en lang række byggerier.

1:100

Ernst Petersen, Arkitekt, Kolding
Kolding, den 19. Jan. 1919.

Domhuset. Hoved- og bagfacade,
januar 1919.

Vestfacade af domhus, arrestbygning
mm., oktober 1918.

Konkurrenceforslaget blev med et ændret indgangsparti opført og indviet den 24. september 1921.

Kunstmaleren Anton Schrøder fik i Kolding sin første store udsmykningsopgave på domhuset, hvor han udsmykkede trappegangene. Ernst Petersen må have været tilfreds, så også for deres vedkommende blev det indledningen til mange års godt samarbejde. Borgmester Knud Hansen skrev i bogen *Vor By Kolding omkring 1930*, at Domhuset trods al kritik var den smukkeste bygning i Kolding. Senere er der tilføjet en yderst ufølsom tilbygning med politistation. Ernst Petersen havde ellers anvist udvidelsesmuligheder med to fløje vinkelret på domhusets facade, som på en anderledes harmonisk måde knyttede an til den overordnede bebyggelsesplan.

Efter at huset var færdigt til indflytning i oktober 1921, opstod der problemer med de pudsede facader. De var blevet pudset i sommeren 1920, men allerede næste forår var der afskalninger. Det blev konstateret, at blandingsforholdet var alt for magert, og at muremestrene uretmæssigt havde sparet 176 sække kalk. Sagen endte i højesteret, og muremestrene blev dømt til ompudsning for egen regning og til at betale sagsomkostningerne.

Med domhuset fik Petersen gode relationer til bystyret og andre personer med indflydelse, så i hurtig rækkefølge fik han betroet en række store opgaver for det offentlige i Kolding.

Domhusparken

Bygherre Socialt Boligbyggeri, København

Domhusparken 2-16, 8 opgange, 15 toværelses

og 9 treværelses lejligheder

Teglgårdsvej 29-43, 45-63, 18 rækkehuse med kælder

Havearkitekt J.P. Andersen, København

1939-1943

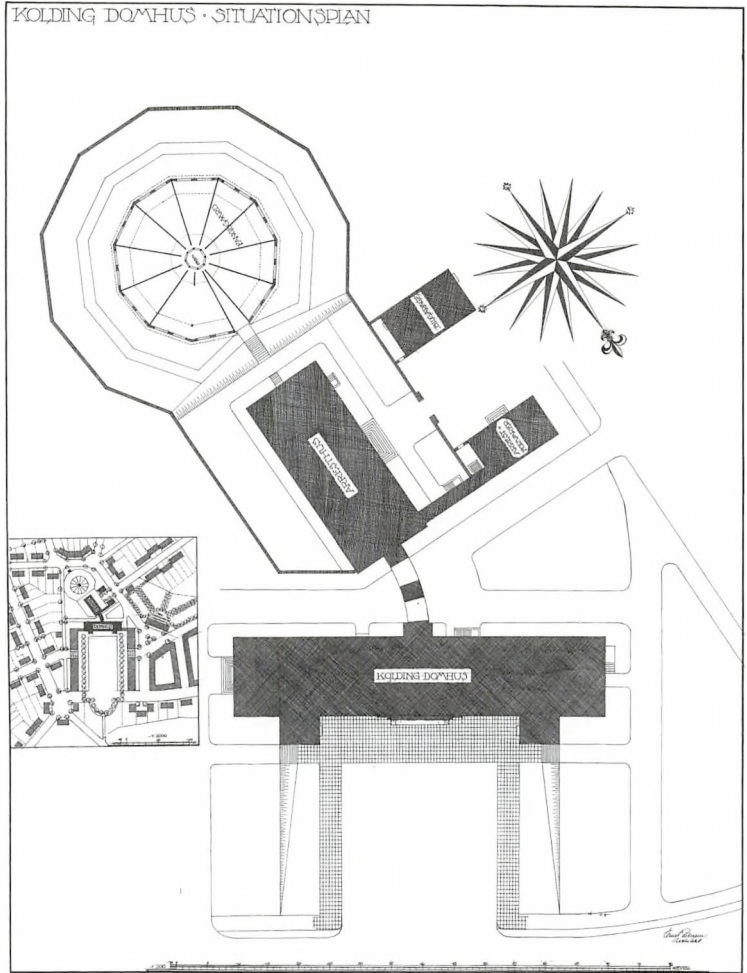
Domhusparkens placering og udformning har sin egen historie, idet den socialdemokratiske borgmester, Knud Hansen som folketingsmand kendte Christiansborg. Da Domhusparken skulle bygges, forlangte han, at boligblokkene set fra domhuset skulle ligne Christiansborgs lave fløje. Og sådan blev det. Men Ernst Petersen arbejdede dog længe med flere løsninger, blandt andet et forslag hvor Domhusparkens nord-sydgående fløje var bygget direkte sammen med domhuset og henover Domhusgade. Blokkene blev opført symmetrisk omkring et stort, åbent fællesareal foran domhuset.

Lejlighederne fik centralvarme og var større i areal end normalt på det tidspunkt, hvilket lokale boligforeninger var utilfredse med.

Domhusparken.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Situationsplan af Kolding Domhus med arrestbygning. Indsat i venstre side på tegningen er vist forslag til bebyggelsesplan, hvor Domhusparken er bygget sammen med Domhuset og hen over Domhusgade.

Kolding Rådhus

Akseltorv 1, Kolding

1922-1924

Den 15. oktober 1921 flyttede rets-, politi- og arrestvæsenet fra Kolding Rådhus til det nyopførte dom- og arresthus i Domhusgade. Det skabte plads til en længe tiltrængt udvidelse af rådhusfunktionerne. Rådhuset var opført 1873-1875 i en blanding af venetiansk og romansk rundbuestil. Det var et malerisk bygningskompleks sammensat af forskellige bygningskroppe, fremspringende trappe-tårne og afsluttet opadtil med kamtakker og skydeskår. Arkitekten bag var professor og kongelig bygningsinspektør Laurits Albert Winstrup (1815-1889).

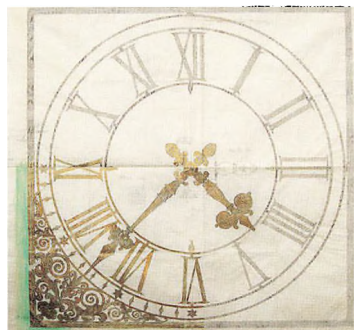
Ernst Petersen blev engageret til at forestå arkitektarbejdet, og ingeniør Krenk skulle projekttere varmeanlægget. De øvrige inge-

njørarbejder blev projekteret af stadsingeniørens kontor. I begyndelsen gik byrådets tanker på en fuldstændig ombygning af arresthuset og politistationen, mens resten af bygningen blot skulle sættes i stand. Efterhånden som tingene modnedes og kravene til den fremtidige brug blev klarlagt, indså byrådet, at det var nødvendigt med en gennemgribende istandsættelse af hele komplekset.

Ernst Petersen fik lov til at ændre brugen og udseendet, så rådhuset i dag fremtræder som en helhed iført nyklassicismens klædedragt. Det må have passet ham godt, da han så helt anderledes djærvt og nøgternt på opgaven end Winstrup. Kun den arkadelig-nende indgang blev bibeholdt. Det blev en meget kompliceret ombygning. Undervejs måtte projektet tilpasses nye funktionskrav og der var mange overraskende udfordringer at tage stilling til.

I løbet af 1923 blev der truffet en lang række beslutninger. Året begyndte med aftalen om, at murer-, tømrer- og snedkerarbejde skulle udføres på timeløn og bygherren levere materialerne på nær dem, der skulle forarbejdes på værksted. Aftalen kom i stand med murermestrene Hans Nielsen, A. Andersen og Grøn, P. Jeppesen, tømrermestrene Mazanti Petersen, J. Bondesen og snedkermestrene Andreas Sørensen samt G. Andersen og Olsen.

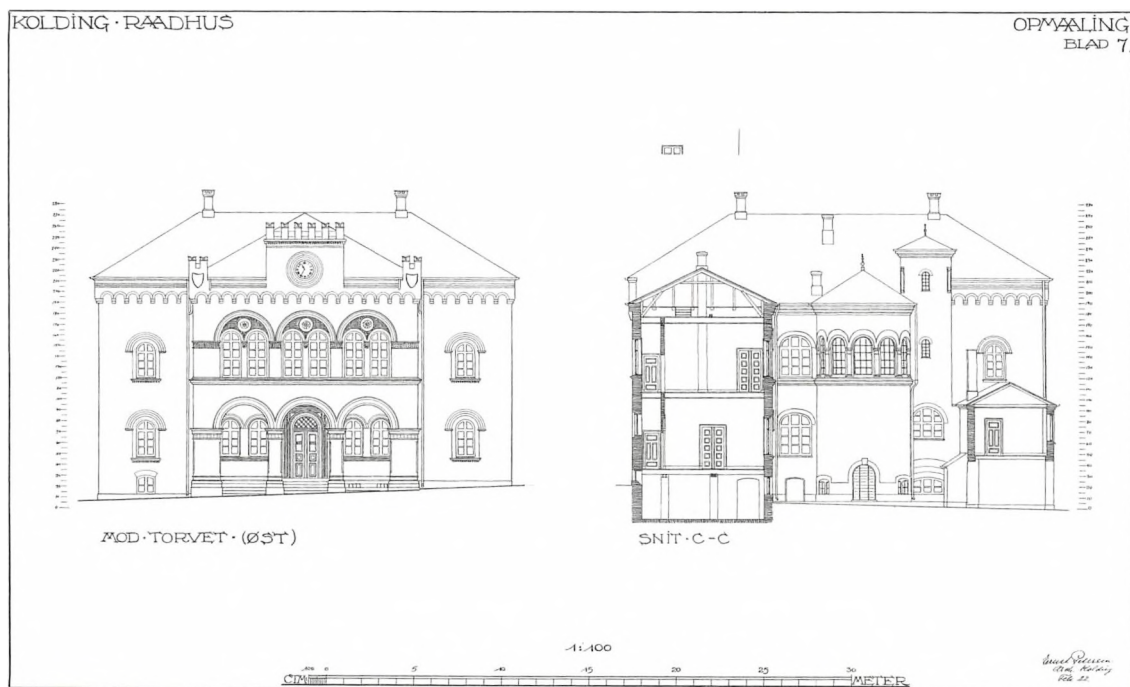
Ændringerne i projektet begyndte, da byrådet gerne ville flytte Baches maleri med kampscene 1849 fra byrådssalen og ud i det

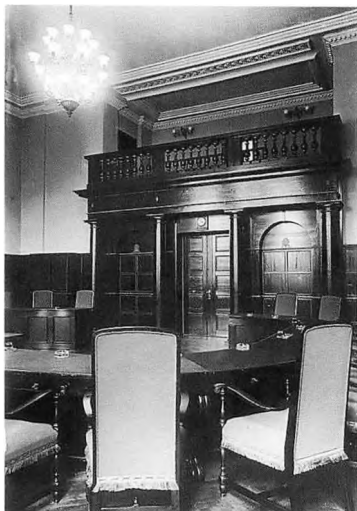

Urskive til ur på rådhusårnet.

Facader mod Akseltorv og mod Rådhus-haven i mål 1:100 fra 1922.

Ernst Petersens opmålingstegning af den oprindelige facade fra 1875, hvor rådhuset var opført i en blanding af venetiansk renaissance og romansk rundbuestil af kongelig bygningsinspektør, arkitekt Laurits Albert Winstrup.

Byrådssalen som den så ud fra 1925 til 1989. Alt træværk var sortmalet med guldstaffering. Over dørene var der malerier af Anton Schrøder. Inventaret var ligeledes sortlakeret.
Foto: Månsson, 1934.

Ernst Petersens forslag fra 1922 til ombygning, før ændring af rundbuede vinduer.

nye trapperum, som blev forhøjet, så væg og maleri passede til hinanden.

En besparelsesrunde skaffede økonomi til at betale ændring af facaden mod Akseltorv i henhold til arkitektens tegninger af december 1922. *“Man vil dermed vinde en i Forhold til Torvet herskende arkitektoniske Linier særdeles god Løsning af Byggesagen, og man vil kunne vinde en Kontorplads på i alt 120 m², hvis Betydning man ikke kan se bort fra.”* Senere samme måned besluttede byggeudvalget sig for rektangulære vinduer i hovedbygningen.

I august var arbejdet med det nye tårn kommet så langt, at det var tid til rejsegilde. Håndværkerne blev trakteret med vin og kage og fik hver et gratiale på 10 kroner, formændene dog hver 20 kroner. Indvendigt vedtog byggeudvalget at forlænge hovedtrappen med et enkelt løb til 2. sal, hvilket svækkede helhedsindtrykket af trapperummet. I september vedtog byggeudvalget, at byens våben skulle drives i kobber og placeres over indgangen mod Akseltorv. Arbejdet blev overdraget blikkenslagermester Niels Petersen. I oktober traf Byrådet beslutning om at anskaffe fire urskiver til tagrytterens nye urværk. I løbet af vinteren kom arbejdet med at gøre huset færdigt langt. I februar 1924 opstod der problemer med at få ølandsfliser fra København til Kolding på grund af isen i Storebælt. Først den 22. marts 1924 fik leve-

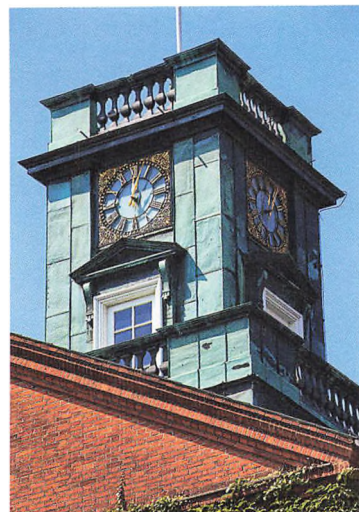

randøren stillet en jernbanevogn til rådighed. Medio maj var ombygningen kommet så langt, at Aksel Olsens Planteskole kunne sende en komplet planteliste og et tilbud på levering til den nye rådhushave i Torvegade. Inden for en lav mur mod Torvegade ville Ernst Petersen have fem kandelaberlindetræer og i midten en rektangulær græsplæne med afrundede hjørner og en kugleformet buksbom i hvert af de fire hjørner. Langs bygningerne blev anlagt blandede blomsterbede med stauder og pudeplanter og op ad alle murstenspiller blev der plantet jomfruvin.

Som det var sædvanligt på den tid stod arkitekten ikke blot for bygningsarbejderne, men havde også stor indflydelse på indretningen. Ernst Petersen tegnede stort set alt inventar inklusiv belysning til rådhuset. Stole til byrådssalen blev en sag for byrådet, da byggeudvalgets formand, tømrermester Oluf Rasmussen, ikke ville være med til denne nyanskaffelse. Gennem de to år byggeriet varede, følte Ernst Petersen sig politisk i klemme mellem Rasmussen og folketingsmand Knud Hansen. Den 25. oktober 1924 vedtog byrådet, at arkitekten skulle indhente priser hos lokale snedkermestre. Snedker Kvist Madsen og Gaardhøje, Kolding, leverede 22 stole inden jul til en stykpris á 140 kroner. Arkitekten kunne ikke dy sig og tegnede en sovende person i stolen, måske byrådssekretæren!

Endelig kunne rådhuset tages i brug den 5. januar 1925.

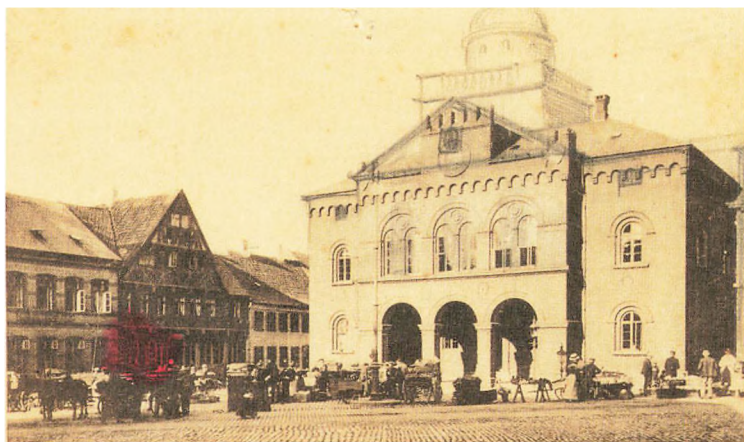
1947 skitserede Ernst Petersen en større udvidelse af rådhuset, en udvidelse, som ikke kom længere end til skitsestadiet. Forslaget indebar en tredobling af etagearealet ved byggeri hen over Torvegade og ind i Borchs Gård. Beliggenhedsplanen viser desuden Bredgade forlænget til Slotssøen. I stedet flyttede Økonomisk Forvaltning 1982 ind i en nybygning i Bredgade. Som en reminiscens fra 1947-planerne er der forberedt plads til en gangbro over Torvegade til rådhusets lave fløj mod vest.

Rådhusets tagrytter med tårnur.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Blyantsskitse af rådhuset set fra sydvest med to tårne, et i hver sin ende af kon-torføljen. Tårnet mod øst er vist afsluttet med spir som på Christiansborg.

Postkort med rådhuset og torvet og Ernst Petersens blyantsskitser ovenpå med facadeændringer og tårn. Ernst Petersen anvendte ofte postkort til at tegne ud fra.

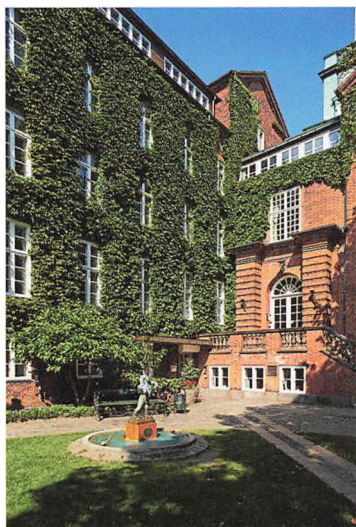

Kolding Rådhus, hovedfacade mod Aksektorv.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Rådhushaven.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Rådhusets omgivelser

I Rådhushaven ønskede byrådet en udsmykning og henvendte sig til billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen, som havde to gode kvalifikationer for at få arbejdet. Hun var en højt anerkendt og feteret kunstner, som kunne løse opgaven, og så var hun født på egnen. I 1933 tegnede Ernst Petersen springvandskummen og soklen i granit til Anne Marie Carl-Nielsens bronzeskulptur Bacchusbarn med druer.

Efter den vellykkede udsmykning af Rådhushaven var der interesse i byrådet for at forbedre Aksektorvs udseende. Efteråret 1934 anmodede borgmester Juhl om at få et forslag til udsmykning af Aksektorv. Ernst Petersen tegnede i alt fem forslag med ny belægning, støtemure, skulpturer og vandkummer. De nuværende støtemure og den vandrette stenbelægning i granit er de sidste rester af Petersens Aksektorv.

Planerne udstilledes, og debatten bølgede lystigt i byens aviser med begejstrede eller rasende indlæg og mange kradse bemærkninger fra folketingsmand Knud Hansen mod stadsingeniør Lassen, som svarede igen i et sprog af samme skuffe. I Jydske Tidende skrev E.H. *“Og mon de tror, at det lidt pænere Gravsted, der stilles i Udsigt, kan gøre det døde Torv levende!”* Torvet havde mistet sine torvefunktioner, og for at skabe liv på torvet argumenterede Ernst Petersen i et af sine forslag for at genindføre parkering og omnibusholdeplads.

Nationalbankfilial

Jernbanegade 27, Kolding

1921-1924

1967-2005 skatteforvaltning

2006 House of Innovation

Den store bygning blev bygget til Nationalbankens filial for Syd- og Sønderjylland. På øverste etage blev der indrettet en komfortabel direktørbolig. Bygningen vender langsiden til Jernbanegade, mens indgangspartiet mod Fredericiagade er nedtonet og placeret asymmetrisk i forhold til hoveddispositionen. Det er et bevidst træk fra Ernst Petersens side, idet han advarede imod det alt for symmetriske. At det så var et større arbejde inden arkitekten blev enig med sig selv, om hvordan han ønskede at bygningen skulle gå om hjørnet, er en anden sag. Kunsten at gå om hjørner med byen er noget af det sværeste der findes for en arkitekt. Der skulle syv forslag til, før han løste problemet ved ikke at løse det. Bygningen står solidt i røde mursten, og især facaden mod Jernbanegade understreger dens værdighed og betydning – med høje, smalle vinduesfag og meget brede, kanelerede pilastre med rigt dekorerede kapitæler i sandsten. Pilastermotivet gentog Ernst Petersen 1928 i Sct. Hedvigs Klinik, dog mere enkelt og sikkert formet. Rigsvåbnet troner over taggesimsen og er med til at understrege alvoren i bygningens funktion. Mod Fredericiagade er gavlens midterparti trukket frem og afdækket med en

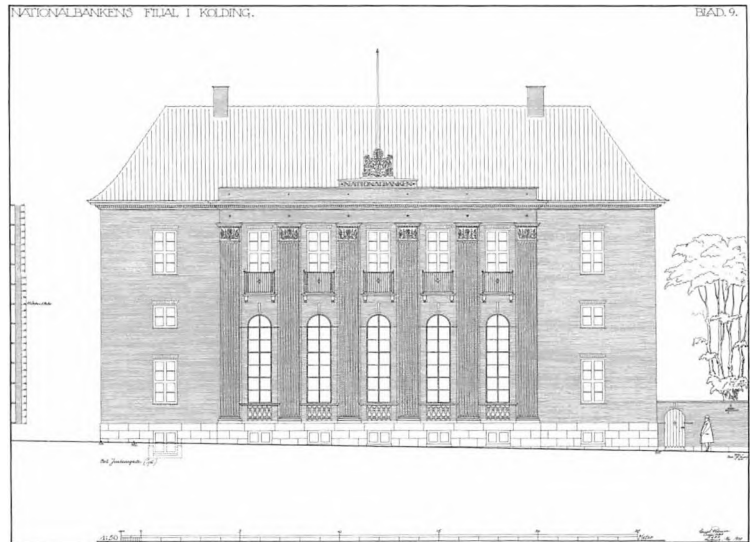
Detaljer af facade mod Jernbanegade.
Foto: Sten Krarup, 2009.

House of Innovation.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

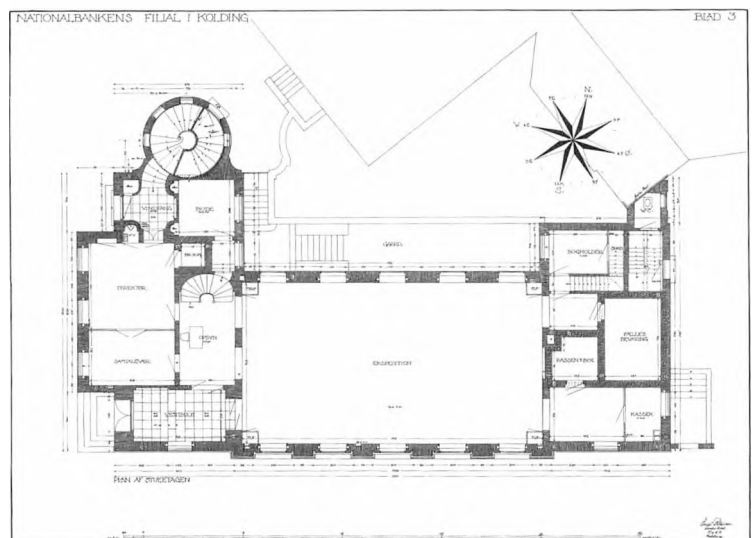

trekantgavl. Den høje indgangsdør fører ind til det i øvrigt lidt snævre forrum. Ved bagsiden af bygningen lige over for Mungo Park Teaters hovedindgang står det runde trappetårn med al pyn-ten og den morsomme logiske vinduesløsning med 2, 4, 5, 6 og 7 vinduesrammer over hinanden. I de første skitser var der et højt sammenhængende vinduesparti. Tårnet slutter sig fint til resten af bygningen med tilslutning forneden og med afslutningen for-oven. Der foreligger en del ikke realiserede skitser til udvidelse af bygningen mod øst.

I dag er interiøret fuldstændig ændret og i den højloftede banksal er der indskudt en ekstra etage.

Sydfacade mod Jernbanegade.

Plan af stueetage.

Palads til Nationernes Forbund i Geneve

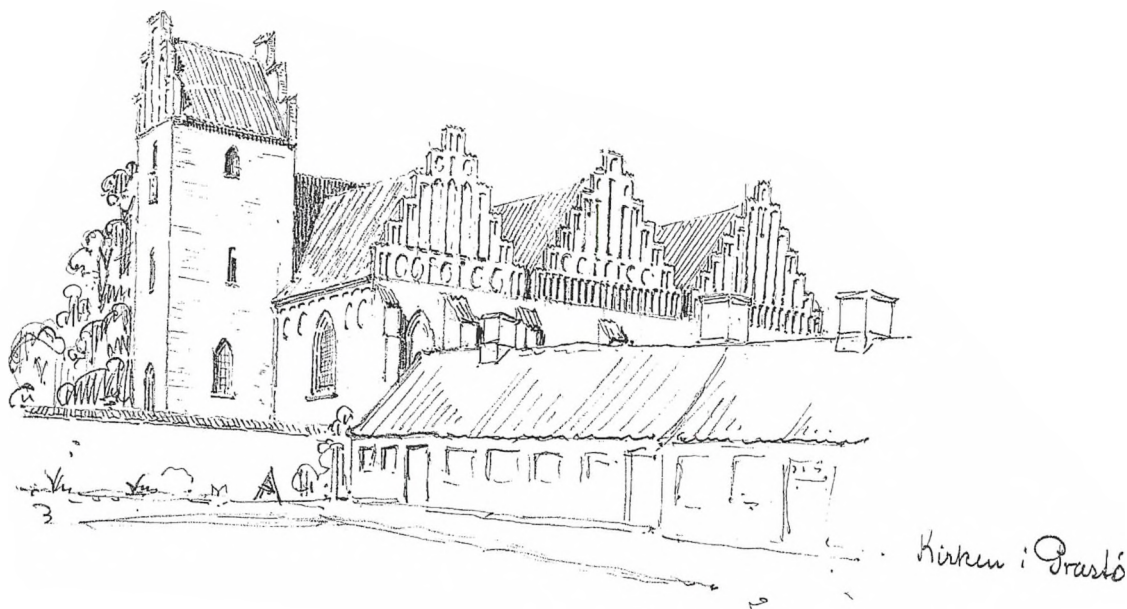
Forslag i arkitektkonkurrence 1926

Nationernes Forbund udskrev konkurrencen blandt arkitekter i sine 55 medlemslande. Opgaven var at bygge et palads til Nationernes Forbund, at få rejst et monumentalt bygningsværk, der ved klarhed og renhed i sin stil og harmoni i sin linieføring kunne symbolisere befolkningernes fredelige bestræbelser i det 20. århundrede. Opgaven var meget stor og kompliceret. Ernst Petersen indsendte et forslag, som viser et stort rektangulært bygningskompleks beliggende ned til Genevesøen. To store indeliggende gårdtrum giver lys til de mere sekundære funktioner. Trods størrelsen fremtræder bygningen med en vis lethed og elegance. Ernst Petersen blev ikke præmieret, men hans gamle læremester Anton Rosen vandt en tredjepræmie. Ernst Petersen besøgte stedet i 1927 og igen i 1931 for at se resultatet af konkurrencen.

Palads til Nationernes Forbund, Geneve. Perspektivtegning, del af konkurrenceforslag, 1926.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Kirker, kirkegårde og kapeller

Fra sin studietid og tyve år frem deltog Ernst Petersen i flere arkitektkonkurrencer om folkekirker. Det drejede sig om Lukaskirken i Århus samt Kristkirken og Immanuelskirken i Kolding, hvoraf alene den sidste blev opført i 1931 efter Petersens forslag. Samme

Kirken i Præstø, blyantsskitse fra studietiden.

år blev hans tilbygning af et ligkapel færdigt til Sct. Nicolai Kirke i Kolding. I ventetiden inden Kristkirken blev indviet, fungerede missionshuset Bethel på Tøndervej som midlertidig kirke, ombygget til formålet efter Ernst Petersens projekt. Få år efter stod han for opførelsen af ligkapel til Kolding Sygehus og senere for et kapelrum på alderdomshjemmet Låsbyhøj. Han tegnede indgangspartier og kirkegårdsmur til kirkegården ved Tøndervej samt indgangsparti til Sdr. Kirkegård. Endvidere udførte han mindre opgaver i Eltang og i Sdr. Bjert kirker. For den katolske kirke i Danmark tegnede han Dalum Klosterkapel, som blev indviet 1931, et ikke realiseret projekt til Sct. Annæ Kirke i Sundby på Amager, løsere skitser til kirke i Aabenrå og skitser til udvidelse af Sct. Michaels Kirke i Kolding. Endelig foreligger en skitse til metodistkirke i Elmegade, nu Sct. Jørgens Gade i Kolding.

Arkitektonisk fremstår forslag og projekter i nyklassicisme eller nybarok. Ved den lille Immanuelskirke er motivet med tvillingetårne hentet i Tveje Merløse Kirke på Sjælland. I forbindelse med Sct. Annæ Kirke og den katolske kirke i Aabenrå benyttede Ernst Petersen motivet med et slankt, sidestillet tårn med vandret afslutning, hvorover rejser sig et lavt pyramideformet tag eller et rækværk og en lille lanternebygning. Dette motiv går igen i forskellige varianter i forslag til rådhus i Skagen, forslag til forsamlingsbygninger og en forretningsejendom på Kolding Havn. I forslagene til kirker med sideskibe benytter Ernst Petersen tværtage, flere parallelle saddeltage, som står vinkelret på kirkens længdeakse. Det så og tegnede Ernst Petersen på Præstø Kirke i sin studietid. Denne byggemåde var udbredt i Westfalen og Niedersachsen.

Lukaskirken i Århus

Forslag i arkitektkonkurrence 1917

Arkitektkonkurrencen om en ny kirke på Ingerslevs Boulevard i Århus blev vundet af den unge arkitekt Kaj Gottlob. Han fik realiseret sit nyklassicistiske forslag med facader beklædt med dansk limsten, et usædvanligt facademateriale. Martin Nyrop hilste ved denne lejlighed den nye stil velkommen. Den lidt ferske lysegrå bygning med det karakteristiske tårn markerer sig klart på baggrund af de omgivende høje nybarokke boligejendomme udført i rødt murværk. Ernst Petersen deltog med et nybarokt forslag under mærket "Indvendig lys og let, udvendig tung og drøj". Forslaget kan være inspireret af arkitekt Carl Brummer (1864-1953). I stedet for et klart treskibet anlæg viste Ernst Petersen et langt hovedskib og sideskibe med tværtage, et motiv han vendte tilbage til flere

KIRKE I ÅRHUS.
SCT. PAULS SOGN.

Lukaskirken, facadetegning i blyant.

gange. Et par gange i sin karriere flirtede Ernst Petersen i tanke og med blyant med det nybarokke, men det blev ved det.

Kristkirken

Haderslevvej 38, Kolding

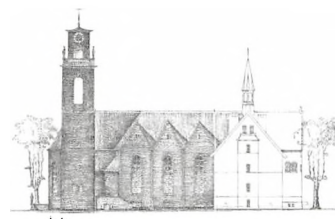
Forslag i indbudt arkitektkonkurrence 1921

Koldingarkitekterne Christian Svane og Axel G. Jørgensen vandt konkurrencen med et ortodokst nyklassicistisk bygningsanlæg. Kaj Gottlob forsøgte sig med et forslag i stil med sit vinderforslag fra Lukaskirken i Århus, mens Ernst Petersens forslag var en mere fri tolkning af nyklassicismen, en tolkning, som ikke vakte dommerkomiteens begejstring.

Sct. Annæ Kirke i Sundby, Amager

Forslag til katolsk kirke, 1929

Forslaget viser en ny kirke i forlængelse af den eksisterende kirke. Kirkens tårn er placeret på siden af kirken i forlængelse af sideskibets tre stejle tværtage. Tårnets placering og udformning har mindelser om rådhusårnet på Stockholms Stadshus fra 1923. Eller måske er det en slank udgave af kæmpetårnet på Koldinghus med sin balustrade og skulpturer på hjørnerne. Selve tårnet er forhøjet med en slankere overbygning til klokker og ur før afslutning med et spinkelt kors på det næsten flade tag.

Sct. Annæ Kirke, facadetegning i blyant.

Dalum Klosterkapel. Tårnet afsluttes med en vindfløj med høne. Hanen er attribut for apostlen Peter, men da det er et nonnekloster, tegnede Ernst Petersen en vejrhøne!

Dalum klosterkapel

Dalum ved Odense, 1931

Dalum Kloster ved Odense tilhører den katolske orden Sct. Hedvig Søstre. De første skitser til kapel er fra 1922, og viser en kirkebygning i nygotik med 107 siddepladser kombineret med et traditionelt dansk landsbykirketårn afdækket med røde tagsten. På en tegning forsøgte Ernst Petersen at erstatte tårnets tag med et højt spir. Det opførte tårns afslutning blev en kombination af tegltag, hvor op af vokser et ottekantet spir. Først i januar 1931 blev det nye kapel indviet, nøjagtigt fire måneder før grundstensnedlæggelsen til Immanuelskirken i Kolding. Kapellet er opført i rødt murværk og tegltag. Det ligger tilsyneladende fri af klosterbygningen, men er dog bundet sammen med denne med en overdækket gangbro i bindingsværk. Den interessante gavnløsning giver den lille bygning karakter. I projekteringsfasen skiftede kirkerummet udseende, da skitseforslagets synlige tagkonstruktion blev erstattet af indmurede hvælvinger.

Sct. Michaels Kirke, skitse til udvidelse.

Sct. Michaels Kirke

Sct. Michaels Gade, Kolding

Forslag 1930

Til Sct. Michaels Kirke i Kolding udførte Ernst Petersen nogle skitser til udvidelse af den eksisterende bygning. Forslagene viser en udvidelse fra 144 siddepladser til 288 pladser, anbragt som

udvidelser på siden af det nygotiske langskib. Bemærk brugen af tværtage, hvilket er et motiv, der også blev brugt til Lukaskirken og Sct. Annæ Kirke.

Immanuelskirken

Immanuelvej 4, Kolding

Indbudt arkitektkonkurrence 1930

1931

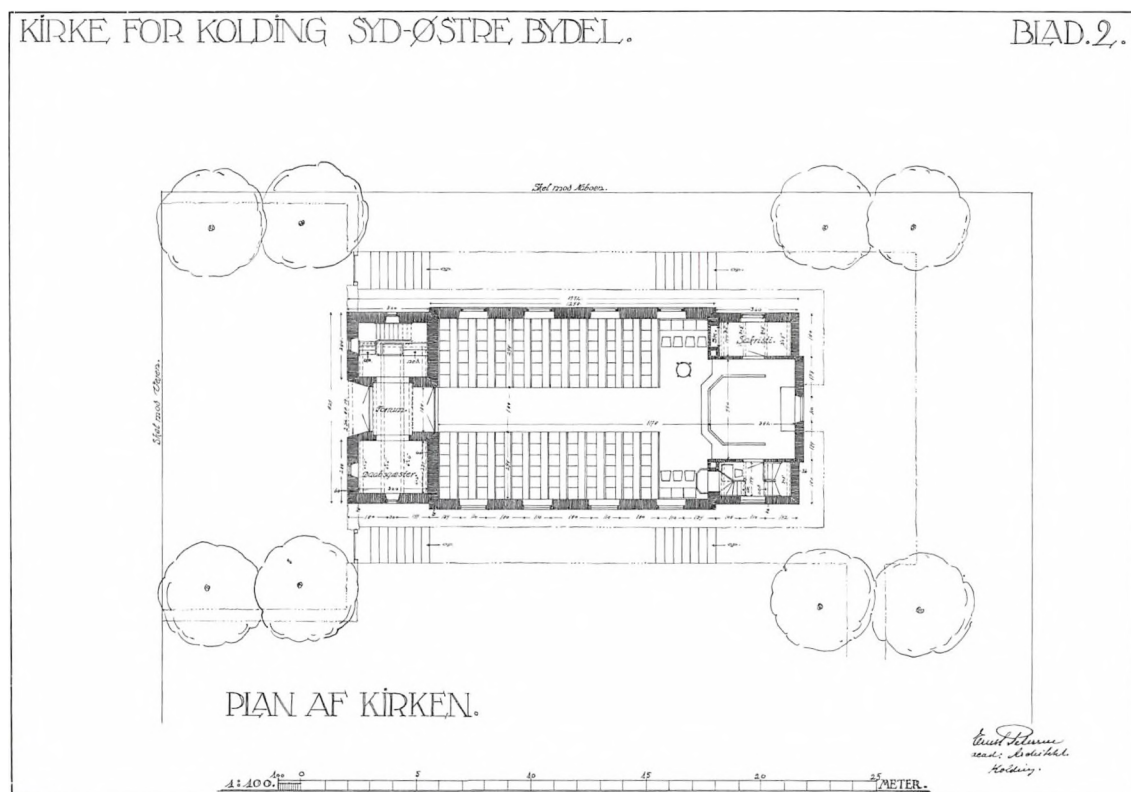
Sønder Vang området var før 1930 delt mellem Vonsild og Seest landsogne. Siden 1911 havde beboerne arbejdet på at få en egen kirke. Med kommunesammenlægningen i 1930 kom området under Kolding Købstad og blev en del af Krist Sogn. Kirkekomiteen havde da 39.000 kroner at opføre en kirke for.

En arkitektkonkurrence blev udskrevet blandt tre af byens arkitekter, Theodor Rolver, H.L. Hansen og Ernst Petersen. Sidstnævnte vandt med et forslag til en prunkløs kirke, som han selv tegnede den. Kirken er beskeden af størrelse med et bebygget areal på kun 170 m². I kirkerummet er der plads til 160 personer samt ekstrapladser ved orgelpulpituret, og i krypten er der konfirmand-

Immanuelskirken.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Plan af kirken.

Ernst Petersen
ans. Arkitekt
Kolding.

Facader mod nord og syd.

og mødelokale med tilhørende birum. Byggeriet blev gennemført for en meget lav kvadratmeterpris. Kirken ligger på Immanuelsvvej i forlængelse af en række villaer, og kun to lave tårne og den høje beliggenhed set fra vest, giver den pondus. Til kirkekomiteen skrev Ernst Petersen, at han havde *“bestræbt sig paa, at Bygningens Ydre skulle eje den Venlighed og jævne Danskhed som vi alle kender fra vore gamle Landsbykirker. Ved Taarnets brede Underside med det lette Tvillingtaarn vil Bygningen opnå et Særpræg der hæver den op over de gængse Kirkeformer.”*

I et andet brev skrev han, at tårnets bredde svarer til korets. *“Skulle denne Plan lægges til Grund for Taarnets Udformning ville Bredden kræve et alt for højt Taarn, man har derfor valgt i Lighed med Tveje-Merløse og andre Kirker at udforme Taarnet som Tvillingtaarn og sparer på denne Maade mange Kubikmeter bebygget Rum, ligesom man derved kommer bort fra en for mange Smaakirkers Vedkommende kedsommelig Form.”* Hvideslægtens tvillingtårnede kirker i Tveje Merløse og i Fjenneslev inspirerede mange arkitekter, her i blandt Martin Nyrop med Eliaskirken fra 1908 på Vesterbro Torv i København. Hos Ernst Petersen er tårnenes afslutning dog mere enkle i udformning.

Tveje Merløse Kirke ved Holbæk, opført i 1100-tallet.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Grundstensnedlæggelsen den 21. maj 1931. Efter oplæsningen af et aktstykke om byggesagens historie, skrevet i hånden på kalveskind og indlagt i et tilproppet glashylster, blev det anbragt i en blykapsel og indmuret sammen med grundstenene. Den første sten blev lagt af Dansk Kirkefonds formand sognepræst J. Tørsleff, Frederiksværk, den anden af fabrikant P.H. Vagner og den tredje af pastor J.P. Jeppesen. Indmuringen skete lidt til højre for hovedindgangen. På billedet ses Ernst Petersen yderst til venstre. Som normalt ved Ernst Petersens byggerier, havde han personligt udformet og skrevet dokumentet.

Foto ophængt i Immanuelskirken.

Balustraden mellem tvillingtårnene, den rundbuede blanding med en høj smal slutsten og murstensindfatningen omkring den dobbeltfløjede indgangsdør er de eneste dekorative elementer på kirken.

I kirkerummet indgår spærkonstruktionen med sin enkle malede staffering i rummets udsmykning sammen med alterpartiet og dets forgyldte trækors. I 1980 forestod Lauge Juuls Tegnstue, Kolding, en renovering af kirken – såvel ude som inde. Det forgyldte trækors blev flyttet til korvæggen, og i vinduet bag altret blev der i 1983 isat en glasmosaik af kunstneren Arne Haugen Sørensen.

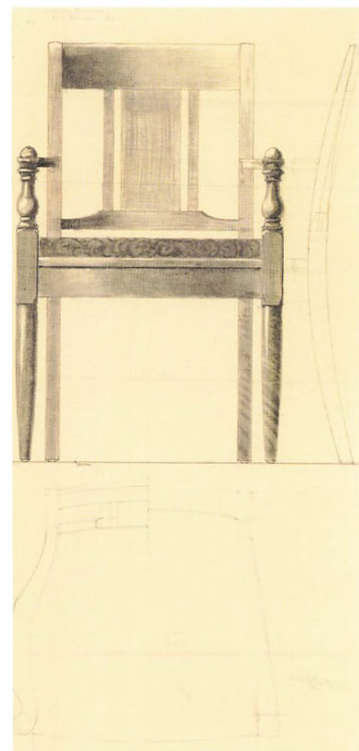
Indvielsen den 11. oktober 1931 blev foretaget af biskop Amundsen, Ribe, som til lejligheden bar Brorsons gamle guldindvirkede bispekåbe. Han udtrykte til blandt andet Ernst Petersens ros, at kirken var *“et Eventyr i Retning af Prisbillighed”*. Af kirkens inventar var meget genbrug. Det 300 år gamle altersølv kom fra Vonsild kirke, den middelalderlige døbefont kom fra kuppet på Sdr. Kirkegård, og endelig kom klokken fra Vor Frelsers Kirke på Christianshavn.

Biblioteker

Folkebibliotek i Kolding

Rendebanen 10, Kolding, 1920

Ernst Petersen leverede to forslag til udvidelse af folkebiblioteket i Rendebanen, det tidligere KFUK. Forslag 2 dannede grundlag for ombygningen. Dagen før indvielsen skrev P. Eliassen blandt andet til Ernst Petersen: *“Kære Hr. Arkitekt! Jeg har i Dag under Haanden hørt et Træk af Dem, som jeg aldrig skal glemme Dem. Jeg vil*

Armstol til biblioteket, tegning i mål 1:1 i blyant.

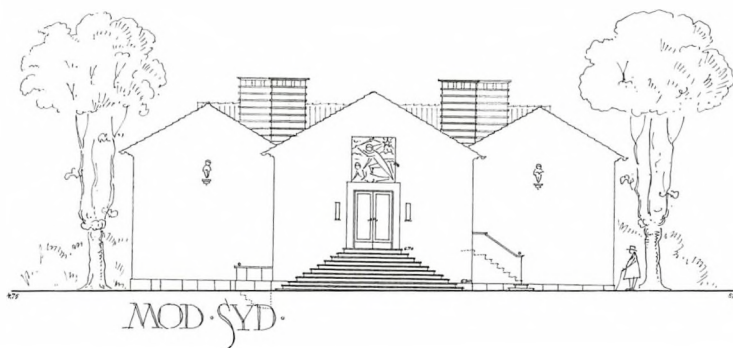
gennem en mere officiel Maade takke Dem, men foreløbig bøjer jeg mig herved dybt for Deres smukke og uegennyttige Optræden overfor det Bibliotek, som kan takke Dem for de nye, smukke Lokaler."

Bibliotek i Nyborg

Forslag i arkitektkonkurrence

1935

Nyborg Byråd udskrev i 1935 en arkitektkonkurrence om ny biblioteksbygning på en halvø i Slotssøen mellem torvet og slottet. Arkitekterne Flemming Lassen og Erik Møller vandt med et af eftertiden beundret anlæg af to, lave knappe længer, vifteformet forskudt for hinanden, stilfærdigt og enkelt. Det var udtryk for en dansk modernisme, som blev udviklet på baggrund af dansk byggetradition.

Forslag A, facadetegning mod syd.

Ernst Petersen deltog også i konkurrencen med to forslag, hvor han gjorde sig mange overvejelser om tilknytning til byen og respekt for slottet. Forslag A er et relativt lavt firelænget muret anlæg omkring en glasoverdækket udlånssal. Forslag B er en etage højere, og virker mere massivt set i forhold til de gamle bygninger. Begge forslag har over indgangen et relief forestillende oplysningens sejr over uvidenheden. Bygningen var tænkt opført i røde mursten dækket med rødt tegl, mens sokler og udvendige trapper skulle udføres af gamle bordursten. Samme materiale, som han netop havde anvendt til støttemure på Akseltorv i Kolding.

Kolding Centralbibliotek

Jernbanegade 25, Kolding, 1939

2008 Mungo Park Teater

>>

Jernbanegade 27. Nationalbankfilial opført 1924. Jernbanegade 29. Kolding Centralbibliotek, opført 1939. Foto: Thomas Mølvig, 2010.

På hjørnet af Jernbanegade og Fredericiagade, hvor senere Kolding Centralbibliotek blev opført, havde Ernst Petersen tidligere skitseret to forslag til en salsbygning.

1939

MUNGO PARK
TEA RET

Mungo Park
Mungo Park
Almas Cecilia

Kærsgade

HOUSE OF INNOVATION

1000
1000
1000

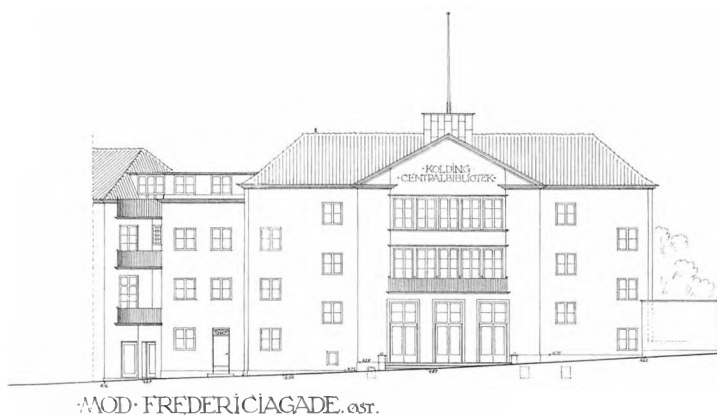
Udlånssalen med Jens Holms buste på trappereposen.

Kilde: Kolding Stadsarkiv.

I hjørnet mellem forretningsbygningen mod Jernbanegade og den regulært udformede salsbygning mod Fredericiagade var der vist et sekskantet trappetårn til at sløre de skæve vinkler mellem de to bygninger. Ved byggeriet af biblioteket få år senere, blev ideen om forretningsejendommen mod Jernbanegade og hovedindgang fra Fredericiagade fastholdt, dog uden trappetårn.

Biblioteket med tilhørende forretningsejendom blev som planlagt taget i brug den 1. november 1939, 12 måneder før blev grundstenen nedlagt. I grundstensdokumentet udtales til sidst håbet om, *“at Rejsningen af denne Bygning til Brug for Kolding Centralbibliotek maa bidrage til, at Biblioteksarbejdet maa blive til Glæde, Dygtiggørelse og aandelig Berigelse for Befolkningen i Kolding By og Opland, dansk Biblioteksvæsen og Folkeoplysning til Ære.”*

Bygningen blev opført af Jens Holms Biblioteksfond, der blev oprettet i april samme år som en selvejende institution med det formål at virke til støtte for Koldings Centralbibliotek. Jens Holm (1853-1939) organiserede eksport af levende kreaturer i hele Jylland til Tyskland indtil 1919, hvor han trak sig tilbage som en meget velhavende mand. Da Holm var ugift og havde en glødede interesse for læsning, skænkede han 140.000 kroner til et

Facadetegning mod Fredericiagade.

Beliggenhedsplan.

bibliotek. For disse penge blev grunden erhvervet, og biblioteks- og erhvervsejendommen opført.

Frederiksbergs nye kommunebibliotek på Solbjergvej dannede inspiration til udlånssalens placering og udformning. Ernst Petersen var meget opmærksom på at få Nationalbankens og bibliotekets facade mod Jernbanegade til at ligge parallelt med hinanden, da han ville undgå at genere øjet med små skævheder i flugten. Argument nummer to var, at den dag man over for de to bygninger vil bygge nyt, var der mulighed for at skabe en regulær firkantet plads med en bedre trafikafvikling. De mange kvadratmetre skulle placeres på en lille grund, hvorfor bygningen er gravet dybt ind i Slotsbanken.

Arkitekturen er et eksempel på Ernst Petersens forsøg på at indarbejde modernismens friere og mere spartanske udtryk i sin nyklassicisme. Bygningsprofilen er i store træk identisk med Nationalbankens. Den stramme rytmiske fagdeling er opretholdt ud mod Jernbanegade og et – endog langt mere monumentalt – indgangsparti er placeret mod Fredericiagade, men facaden er næsten helt rensat for dekorative elementer. I 1993 og igen i 2008 blev stueetagen mod Jernbanegade ændret.

Skoler

Kolding Købmandsskole

Haderslevvej 36, Kolding

1. præmie i indbudt arkitektkonkurrence 1926

1927

1964-1991 Kolding Børnehaveseminarium

1992 Kontorejendom

Ernst Petersen vandt i juli 1926 arkitektkonkurrencen om en ny handelshøjskole i Kolding. Vinderforslaget blev indsendt under mærket *“Flid og Sparsomhed”*, et andet forslag var mærket med en vægt.

Bygherren havde forestillet sig en forstanderbolig i tagetagen, men Ernst Petersen argumenterede fint for, at forstanderboligen burde ligge i en selvstændig bygning, dog med direkte adgang fra herreværelset til skolen. Ernst Petersen skrev endvidere, at *“i æstetisk Henseende er Boligens Placering i Tagetagen uheldig, idet Nødvendigheden af de mange Kviste ødelægger Roen i den hele og ubrudte Tagflade og let giver Bygningen et noget udpint Ydre. Den selvstændige Bygning skaber en naturlig Forbindelse mellem Gadelinien og den tilbagetrukne Skolebygning.”*.... *“Der er i Facadeudformningen forsøgt at give Bygningen det samme*

fornemme Præg, der kendetegner mange af vore gamle Handels-huse i Hovedstaden og Købmandsgaarde i Provinsen.” Det er en enkel og solid bygning i elleve fag, hvoraf de tre udgør en midtrisal-it med trekantgavl. En søjlebåret granitportal og rundbuede blændinger med markerede slutsten over midtpartiets nederste vinduer er bygningens eneste dekorative elementer. Går man inden for i forhallen løber trappen op og ned til etagerne mellem vægge på begge sider af trappeløbene, lidt tungt og indelukket. Her er ingen tvivl om, hvad der bærer, og hvad der bliver båret. Indtil den nye købmandsskole blev bygget på Tvedvej, var granitportalen afsluttet med to bronzefigurer af en ung mand og en ung kvinde i fuld legemsstørrelse. Titlen var *“Flid og Sparsomhed”* og værket blev udført af billedhuggeren Thomas Hansen. Figurerne står nu i IBC’s forhal på Tvedvej. *“Flid og Sparsomhed”* var Sophus Napoleon Meyers livsmotto. Meyer var grosserer i København og skænkede 100.000 kroner til en købmandsskole i Kolding til minde om sine forældre. Kolding Byråd overdrog forvaltningen af gaven til Kolding Handelsforenings skoleudvalg, mens byen skænkede grunden til en værdi på 20.000 kr. Hermed var økonomien på plads.

Arkitektkonkurrencen blev afholdt blandt byens arkitekter. Ernst Petersen indsendte to forslag og vandt konkurrencen. Efter færdigprojektering gik byggeriet i gang, og arbejdet blev udført af muremester Peter Jeppesen, tømrermester Mazanti Pedersen, blikkenslagermester og brandinspektør Johannes Bach, glarmester Hans Nielsen, malermester Frederik Andersen, smedemester L. Nielsen og ingeniør J. Krenk.

Et af flere forslag til mindeplade opsat i indgangen til bygningen.

Detalje af lygte og vindue ved hovedindgang.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

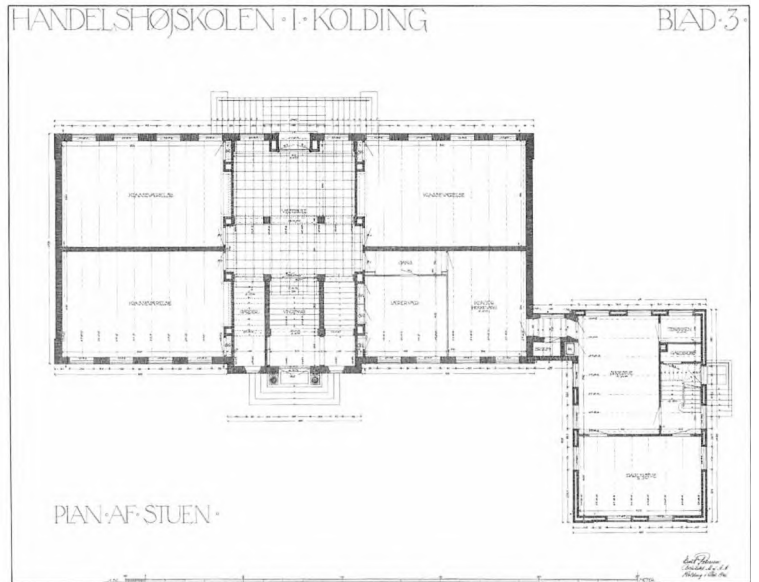

<

Erhvervsejendommen Merkur.
Købmandsskolens navn over hoveddøren er fjernet og skulpturerne af Fiid og Sparsomhed er flyttet til IBC på Tvedvej.
Foto: Thomas Mølvig 2010.

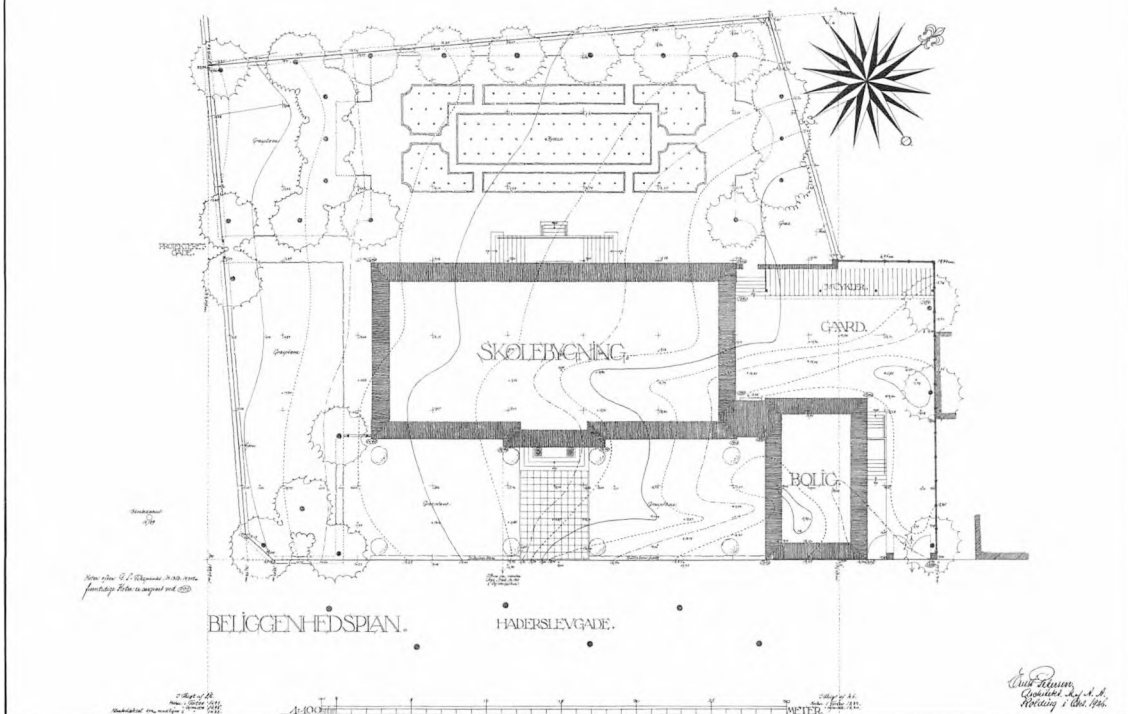

Facade mod Haderslevvej.

Stueplan.

Inden grundstensnedlæggelsen skrev Ernst Petersen et forslag til grundstensdokument, som han sendte til byggeudvalgets formand Holger Kelstrup med anmodning om gennemretning af teksten. Til sidst i brevet gjorde Ernst Petersen opmærksom på, at *“ved en saadan Lejlighed plejer Murerformanden at hjælpe de tre Herrer som lægger Stenene. Han plejer at blive honoreret ved et*

Sæt Murertøj, Bukser, Bluse og Kasket. Værktøjet, der anvendes er Sølvværktøj, der kan laanes hos Murermester A. Andersen."

Beliggenhedsplan.

December 1926 blev de tre grundsten lagt af borgmester Fischer-Nielsen, af formanden for Kolding Handelsforening konsul Christian Eff og af formanden for byggeudvalget, købmand Holger Kelstrup. Forstanderen for Kolding Handelsskole, Axel Bentzen kunne nu glæde sig til at få gode rammer at undervise i.

For at benytte testators betegnelse for skolen og tillige angive, at den ikke blot er en skole for lærlinge, men også for viderekomne, blev navnet Kolding Handelsskole ændret til Kolding Købmands-skole. I indgangen til skolebygningen blev anbragt en meget synlig plade med følgende inskription: Til minde om købmand S.N. Meyer, som boede i Kolding 1834-1872.

Bygningen rummede en stor hall og et trapperum med tilhørende garderober og toiletter, 11 klasseværelser, festsal, lærerværelse og kontor. I kælderens var desuden lejlighed til skolens pedel samt birum. I gavlen mod Riis Toft var tagetagen inden opførelsen ændret til en mere levende udformning fra tre regulære palævinduer

til tre store i midten med et mindre vindue i hver side. Den lave sidefløj mod nord var oprindeligt en femværelses forstanderbolig med tilhørende pigeværelse, gæsteværelse og birum i kælder.

Bygningskomplekset blev beslaglagt af tyskerne under Den 2. Verdenskrig og anvendt til lazaret. Kolding Børnehaveseminarium benyttede bygningen frem til 1991. Herefter blev den renoveret og ombygget til erhvervsformål af arkitektfirmaet Ove Hjort og Børge Poulsen A/S, Kolding. I den forbindelse blev vinduer og enkelte kviste fornyet på en mindre heldig måde.

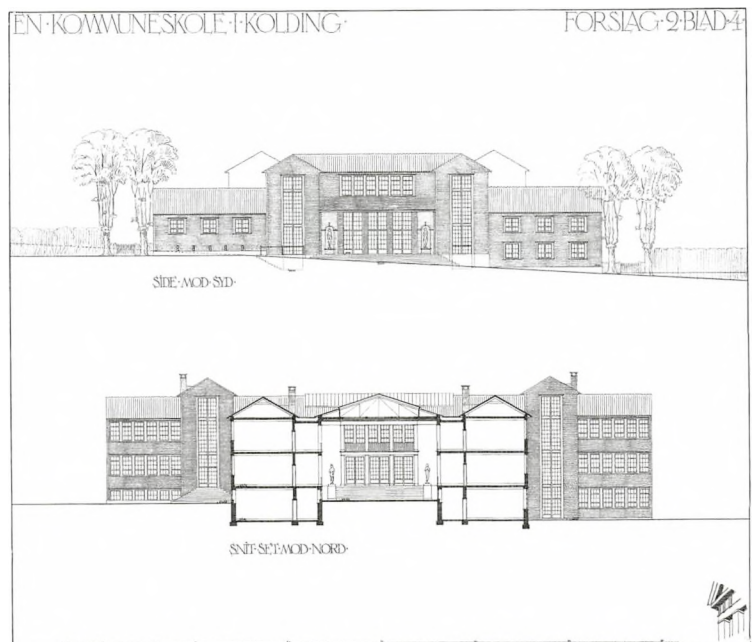
Riis Toft Skole

Riis Toft 12, Kolding

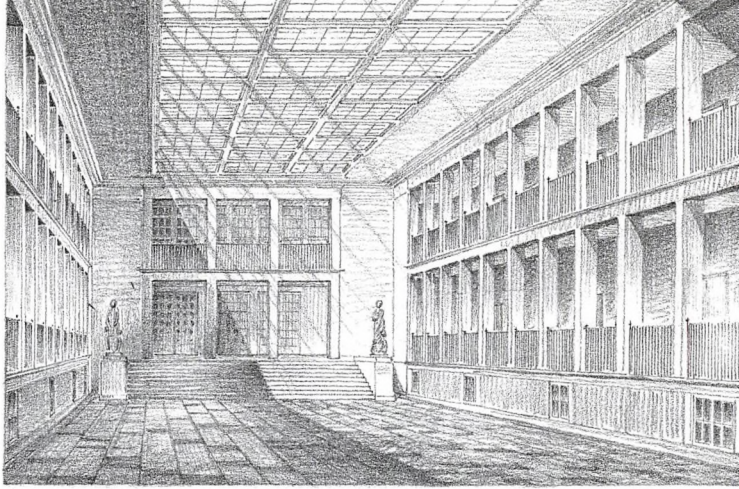
Forslag i arkitektkonkurrence, 1931

I 1930 besluttede Kolding Byråd at byen måtte have en ny skole som følge af store årganges indtog på skolebænken. Det drejede sig om Riis Toft Skole, som var blevet udbudt i konkurrence blandt Koldings egne arkitekter. I marts 1931 blev arkitektkonkurrencen afgjort. Skolen skulle rumme 600 børn og placeres på et grundareal bag Kristkirken. Skolen tænktes opført i to etager foruden kælder og udformet med sidekorridorer eller centralhal i blankt murværk af røde, gule eller flammede sten, eventuelt med pudset mur.

Der blev indleveret 11 forslag fra seks af byens arkitekter. Arkitekt Theodor Rolver vandt 1. præmien, Ernst Petersen måtte

Forslag til Riis Toft Skole. Facader mod syd og tværsnit gennem centralhal set mod nord.

Perspektivtegning af centralhal.

CENTRALHAL.

nøjes med 2. præmie og to indkøb, idet komiteen fandt, at Ernst Petersens tre forslag tilsammen udgjorde et samlet hele og frembød en smuk, systematisk behandling af den foreliggende opgave, mens arkitekt Christian Svane vandt 3. præmien.

Ernst Petersens 2. præmieforslag indeholdt en stor monumental trappe, som ikke faldt i dommerkomiteens smag. Andre trappeanlæg fandtes også overdimensionerede. Ernst Petersen plejede ellers at økonomisere med kvadratmetrene, men her er han den forslagsstiller, som bruger det største antal kvadratmeter. Facaderne fandtes smukke på nær hovedfacaden, som syntes mindre velproportioneret.

Fagdommer Kay Fisker sagde bagefter i et interview med Jydsk Tidende, *“at alle Forslag var af høj Kvalitet, og at der særligt af 2. Præmievinderen var gjort et ganske betydeligt Stykke Arbejde. Her foreligger et ualmindeligt stort Arbejde. I tre Forslag har Arkitekten belyst Opgaven. Det er en saadan Helhed, at Komiteen indstillede alle Forslag til Indkøb, så Arkitekten faar det samme som 1. Præmievinderen. Det er – som det fremhæves i den Betænkning, der er udarbejdet, særdeles dygtigt, baade kunstnerisk og med Hensyn til de maleriske Virkninger i Terrænet. Der var megen Vaklen mellem 1. og 2. Præmie 1. Præmietageren sejrede paa sin Økonomi.”*

Kolding Højere Almenskole

Nicolaiplads 6, Kolding, 1929-1942

1975 Kolding Gymnasium flyttet til Skovvangen

1977 Socialforvaltning

Latinskole og kirke hører sammen. Sådan var det også i Kolding gennem flere hundrede år. I 1845 tegnede professor, arkitekt N.S. Nebelong (1806-1871) en ny latinskole til Kolding, med hoved-

indgang lige over for Sct. Nicolai Kirkes indgang. Denne pompøse hovedindgang fik Ernst Petersen nedlagt, og en ny og mere beskedene indgang blev placeret med adgang fra skolegården.

Gennem 13 år beskæftigede tegnestuen sig i lange perioder med skolens udbygning. Første gang var i maj 1929, hvor han på opfordring kom med et forslag til istandsættelse af vestibulen med nyt gulv af ølandssten og ny garderobe. Væggene skulle males grå med træværket i en lysere nuance. Desuden ville han flytte på relieffer og billeder af Caspar Markdaner, Dronning Dorothea, kongebilleder, tidlige billeder fra skolen, rektortavler og så videre.

Skolen havde længe lidt under dårlige lokaleforhold, og mange var overvejelserne om skolens behov og fremtidige økonomi. I marts 1930 skrev Ernst Petersen til rektor Fogh og skitserede en udvidelse af skolen. Ernst Petersen foreslog en ny klasseværelsesfløj mod nord med gymnastiksal i kælder og stueplan. Ovenpå skulle der være klasseværelser og faglokaler fordelt på tre etager.

I marts 1933 skrev Ernst Petersen til rektor Fogh om indretning af Koldinghus til gymnasium. Lektor Misfelt havde fået den idé at Koldinghus kunne genrejses og indrettes til brug som gymnasium. Med henblik på beregning af, hvor mange klasseværelser, der kunne blive plads til i øst- og sydføljen, anskaffede Ernst Petersen sig en kopi af Lauritz de Thuras danske "Vitruv" fra 1749. I den kunne han se slottets planer. Ernst Petersen konkluderede, at der sagtens kunne skaffes areal nok til klasseværelser til Almenskolen i de to fløje, mens gymnasiets festsal kunne rummes i vestfløjen. De nødvendige to gymnastiksale kunne indrettes i Staldgårdens vestre ende. Men – *"det bliver nok umuligt at tilfredsstille Myndighedernes Krav til Dagslys i Klasselokalerne. En anden Vanskelighed er Fløjenes ringe Dybde."* Den ringe husdybde levned dårligt plads til de nødvendige gange. *"Begge disse Forhold, Belysning og Gangbredder, er så vigtige, at jeg anser det for givet, når disse ikke kan udføres tilfredsstillende, falder hermed hele Tanken."*... *"Et yderligere Spørgsmaal er, hvorledes Nationalmuseet og den kgl. Bygningsinspektør vil stille sig til Tanken om Skolens Indrettelse paa Slottet."*

På bestilling fra Kolding Byråds Skoleudvalg udarbejdede Ernst Petersen i 1936 seks forskellige forslag til udvidelse af Kolding højere Almenskole.

Nordfløjen med forbindelsesbygning, kedelhus med fyrmesterbolig og cykelskur samt østfløjen med portnerbolig stod færdige i april 1941. Sydfløj, læskur og skolegård var afsluttet december 1942. Nordfløjen er som Kolding Centralbibliotek og

Perspektivtegning af nordfløjen og skolens nye indgangsparti.

Kolding Sygehus en nøgternt udformet bygning med Ernst Petersens eget udtryk. De øvrige om- og tilbygninger underordnede sig Nebelongs arkitektur.

I forbindelse med indvielsen i 1942 kunne byen samtidig fejre skolens 400-års jubilæum. Kolding Kommunens skoleudvalg bevilgede derefter en udsmykning af festsalens vægge. Ernst Petersen kunne da fortsætte sit gode samarbejde med maleren Anton Schrøder. Måske som modvægt til en mørk tid malede Schrøder store og meget lysfyldte billeder af den danske ungdom på baggrund af et typisk dansk landskab. Da tyskerne beslaglagde skolebygningerne, blev malerierne dækket til og først fremdraget igen efter krigens afslutning.

Et detaljeret regnskab foreligger med kalkyler, ekstraudgifter og besparelser. Af de mere kuriøse ekstraudgifter var indkøb af cigarer i forbindelse med administration og rejser for 529,40 kroner, til murermestrene 295,17 kroner til benindsamling med kiste og til konservator Larsen 75,50 kroner for reparation af skeletter. Murermestrenes skeletter skyldtes, at en del af byggeriet foregik på tidligere kirkegårdsjord, mens naturfagslæreren fik puttet reparationen af skolens undervisningsskeletter ind i byggesagens regnskab! Det sidste var Ernst Petersen ikke tilfreds med.

Sygehuse, plejehjem og institutioner

Brejning Åndssvageanstalt

Til De Kellerske Institutioner i Brejning tegnede Ernst Petersen først i 1920'erne to beskæftigelseshjem for henholdsvis mænd og drenge samt en centralvarmebygning. Disse bygninger udfyldte deres oprindelige formål indtil 1990. I 1934 blev der opført en inspektørbolig.

ZII, beskæftigelseshjem for drenge

Chr. Kellersvej

1921-1922

2003 ombygget til lejligheder

Den store bygning ligger højt oven for en skovskrænt med vid udsigt mod Vejle Fjord. Det nyklassicistiske bygningskompleks i to etager med udnyttet tagetage er udformet symmetrisk i rødt murværk og rødt tegltag som en længebygning, hvor tværstillede smalle bygningsfløje med høj tagrejsning i gavlene understreger det monumentale. Det samme gør den stort anlagte haveudgang på langfacaden mod nord og tilsvarende opmurede terrasse midt

Beskæftigelseshjem for drenge.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

for bygningen mod syd. Palævinduernes nederste vinduesrammer var tophængte, ganske praktisk for udluftning, men lidt usædvanligt. Ved ombygning til ejerlejligheder blev bygningen ændret både ud- og indvendigt.

Æll, beskæftigelseshjem for mænd

Brejning Strand

I dag indrettet til privat formål

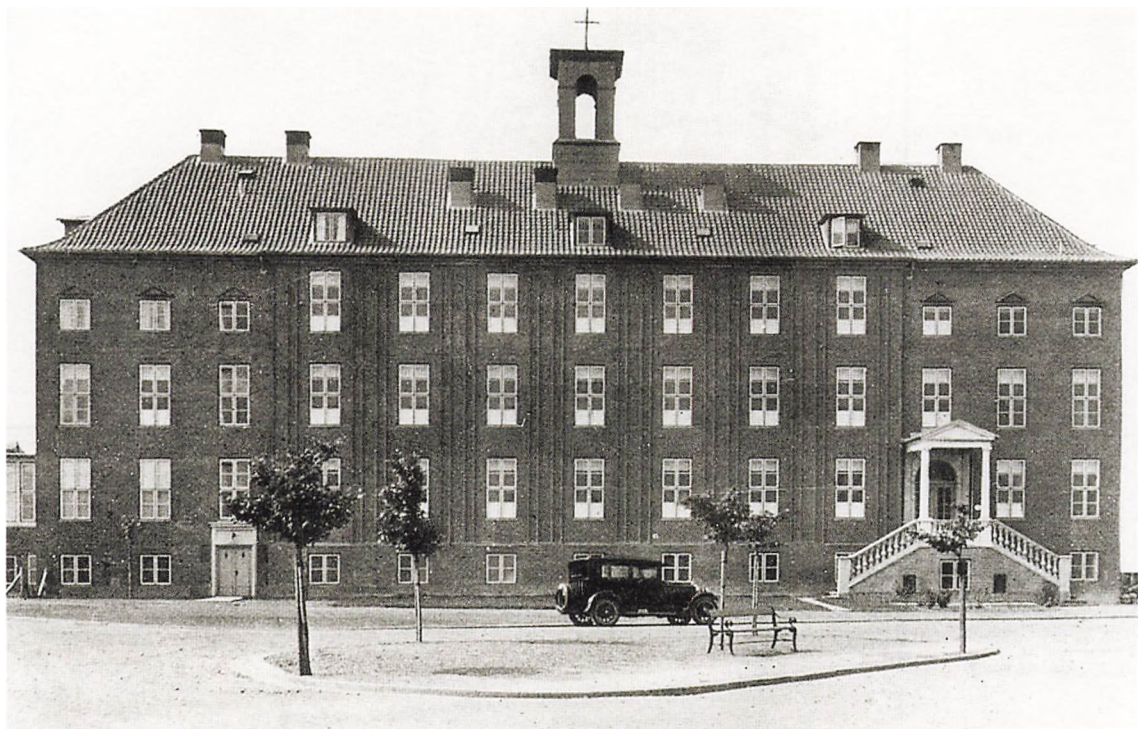
1921-1922

Beskæftigelseshjem for mænd.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Denne bygning er smukt placeret tæt ved fjorden med åbne lavtliggende arealer mod syd. Det faldende terræn gør, at indgangsfacaden mod nord er i to etager, mens kælderens er over terræn mod syd. Bygningen er tegnet som en lille udgave af Beskæftigelseshjemmet for drenge. I henhold til institutionernes facaderegler står bygningen pudset og hvidkalket. Typisk for tiden og for Ernst Petersen i sin tidlige periode i Kolding, er hovedindgangen fremhævet på klassisk vis, og palævinduer pynter på huset. Ved ombygning til boligformål er kvistenes form ændret og taget ændret til sortglaserede teglsten.

Bygningen blev opført til bolig og værksted for 24 beskæftigede mænd og 4 ansatte, som tilsammen måtte klare sig med to toiletter og et badekar. Dog er der på den anden side af vejen, 10 meter fra hovedindgangen et muret nødtøftshus med pissoir og tre toiletter, som også kunne benyttes ved udendørs beskæftigelse.

Sct. Hedvigs Klinik

Domhusgade 22, Kolding

1929, udvidet 1935, 1959, 1991

1929-1975 klinik

1976-1990 toldkammer

1991 kontorejendom

Monsignore, pastor Jakob Olrik (1881-1959) var sognepræst for den katolske menighed i Kolding fra 1923. Olrik kom fra Petrograd, hvor han ved Den 1. Verdenskrigs slutning var delegeret ved det danske gesandtskab som stedfortræder for den østrig-ungarske armébiskop. Pastor Olrik var høj, lang og tynd og kom ofte cyklende i præstekjole og cykelspænder til tegnestuen og var gerne fyldt med gode ideer. Ernst Petersen udførte skitser til udbygning af Sct. Michaels Kirke. En dag da Petersen var inde i kirken tog pastor Olrik ham i armen og sagde: *“Arkitekt Petersen, vi er i Guds Hus!”*. Ernst Petersen spekulerede på hvad han dog havde sagt. Da de kom ud af kirken sagde han: *“Hvad sagde jeg dog derinde?”* Pastor Olrik svarede: *“De sagde: Det skal jeg sagtens klare”*. Petersen tænkte, at det var der da ikke noget galt i, men der var nok smuttet et lille *“sgu”*, som pastor Olrik ikke kunne gentage! Fra Kolding kom Olrik til først til Fredericia og dernæst

til Horsens. Begge steder sendte han bud til Ernst Petersen om hjælp til byggesager.

De katolske Sct. Hedvig Søstres øjenklinik i Katrinegade blev i 1929 flyttet til Domhusgade, hvor den med pastor Olriks ihærdige indsats ændredes til Sct. Hedvigs Klinik. Pengene til opførelsen blev lånt ved Kolding Kommune, og pastor Olrik udtalte til pressen, at der i den nye bygning ingen flothed ville blive af nogen art. Søstrene ville sætte en ære i at betale de lånte penge tilbage så hurtigt som muligt. Derfor kunne pastor Olrik ved indvielsen sige til de fremmødte, at: *“Næst Gud i Himlen er der først Grund til at takke Kolding Byraad (...) og Amsraadene.”* Øjenafdelingen på Sct. Hedvigs Klinik var i mellemkrigsårene en af landets største uden for universitetsbyerne. Klinikken var ikke et helt almindeligt hospital, idet arbejdskravene til de unge reserve-læger var betydeligt større og lønnen ringere end normalt på sygehuse. Søstrene var på afdelingen alle dage året rundt. Undtaget herfor var operations- og afdelingssygeplejersken, som en gang om året var en uge til såkaldt eksercits på Dalum Kloster. Alt blev repareret og genbrugt, så udgifterne til driften kunne holdes nede.

<

Sct. Hedvigs Klinik. I dag står taget uden tagrytter, skorstene og ventilations-skorstene, og facadens venstre indgangsdør er ændret.

Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Søster Modena nedlægger grundsten den 27. februar 1928. Med høj hat ses Ernst Petersen, og til højre for ham borgmester Th. Fischer-Nielsen.

Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Overlæge gennem de første 35 år var Johannes Kjølbye (1887-1963), som også drev en stor privat praksis. For Kjølbye tegnede Ernst Petersen en stor villa på Strandvejen 14.

Arkitektonisk er klinikbygningen i slægt med Nationalbankens daværende filial i Jernbanegade, som Ernst Petersen tegnede fem år tidligere. Men nu blev de dekorative elementer fordelt med større sikkerhed og mere afdæmpet. Pilastrene på midtrisalitten og trekantfrontonerne over vinduerne er helt enkle, næsten stiliserede. Bygningens symmetriske regelmæssighed blev bevidst brudt med blandt andet en mindre udbygning i den sydlige gavl og forskellig vægtning af indgangspartierne. Hovedindgangen i bygningens højre side blev forsynet med en dobbeltsidet trappe og en pompøs, søjlebåret sandstensportal, mens indgangen til venstre oprindelig blot var en beskeden dør i gadeniveau. Klinikken havde 60 sengepladser, en almindelig operationsstue og to særlige operationsstuer for specialister i øjen-, hals- og næsesygdomme, en medicinsk badeafdeling samt lysbade og røntgenafdeling. Kredslægen betegnede klinikken som landets billigste sygehus.

I 1935 skete en lille udvidelse af operationsafdelingen ved inddragelse af en altan på 1. sal og en lille muret tilbygning i forbindelse med denne.

I 1959 blev klinikken udvidet med to moderne sidefløje på bygningens bagside. De skæmmer den oprindelige bygning og følger ikke Ernst Petersens idé om en udvidelse.

I forbindelse med ombygning til erhvervsformål i 1991 blev der blandt andet tilføjet et nyt indgangsparti i hovedfacadens venstre side. Arkitekt var Lauge Juuls Tegnestue, Kolding.

Arbejdet med Sct. Hedvigs Klinik blev for Ernst Petersen indledning til flere opgaver for den katolske kirke. For Sct. Hedvig Søstrene blev det til børnehjem i Kolding og Odense og i Dalum et klosterkapel. 1929 udarbejdede Ernst Petersen et ikke realiseret færdigt projekt til den katolske Sct. Annæ Kirke i Sundby på Amager.

Kolding By og Amts Sygehus

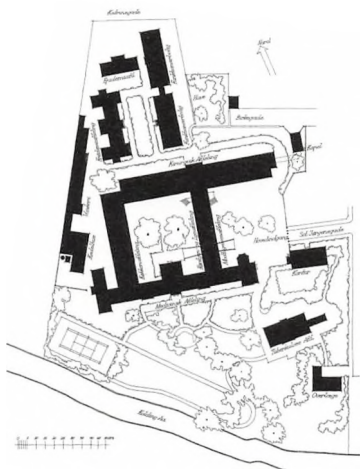
Engstien 6, Kolding

1933-1940

1986 erhvervsejendom

1990 hjemsted for bl.a. Syddansk Universitet

I 1933 tegnede Ernst Petersen en overlægebolig i Sct. Jørgensgade til Kolding Sygehus. Bygningen måtte i 1980'erne vige for anlægget af Vestre Ringgade. Selve Kolding Sygehus åbnede i

Situationsplan ca. 1940.

Sct. Jørgensgade i 1880. Efterhånden som behovet opstod, ændrede man på bygningernes indretning og hurtigt blev det nødvendigt at opføre nye bygninger. I 1894 kom en epidemibygning og i 1908 en større tilbygning ved arkitekt Andreas Hagerup (1856-1919). I begyndelsen af 1930'erne blev det tydeligt for administrationen og sygehusets ejere, Kolding Kommune og Ribe og Vejle Amter, at noget radikalt måtte gøres. Kirurgerne vandt og fik en ny kirurgisk afdeling, mens den gamle blev indrettet til medicinsk afdeling. Finansieringen skete i et samarbejde mellem de tre ejere, et samarbejde, som var besværligt. Fordelingen mellem kommunen og amterne måtte hele tiden forhandles. I 1935 accepterede Kolding Kommune at betale 60 % af anlægsudgifterne for at få gang i det store nybyggeri.

Ernst Petersen fik opgaven med Kolding Sygehus sammen med arkitekt C.F. Møller fra Århus, som på det tidspunkt havde tegnet Århus Kommunehospital sammen med Kay Fisker.

I marts 1936 forelagdes tegninger og overslag. Frem til 1940 blev sygehuset udvidet med en kirurgisk afdeling med skadestue og modtagelsesafdeling, en røntgen- og lysafdeling, et kapel med sektionsstue, en funktionærbygning samt en køkkenbygning med værelser for personalet og fire funktionærlejligheder. Desuden ombyggedes den gamle kirurgiske afdeling til medicinsk afdeling, ligesom kedelhus og vaskeri blev udvidet. De gamle funktionærboliger blev indrettet til boliger for læger og husassistentboliger. Elevatorer i kirurgisk afdeling førte op til en liggehal i tagetagen, hvorfra der var en storslået udsigt over ådalen.

Med tilbygninger blev der dannet det firlængede bygningsanlæg, som i dag står tilbage med ny anvendelse. De større fritliggende bygninger og nordfløjens østende blev nedrevet ved overgangen til ny funktion. Den sidstnævnte for at skaffe plads til anlæggelsen af Vestre Ringgade.

Ernst Petersens tegnestue stod for projekteringen. Arkitektonisk respekterer de mange nye og store bygninger det eksisterende anlæg i detaljering, materialevalg og farver. Alligevel skiller de nye bygninger sig ud fra det oprindelige bygningskompleks ved at have flere etager og dermed større bygningshøjde.

Alderdomshjemmet Låsbyhøj

Nørregade 1, Kolding

1950 tilbygning

Arkitekt Andreas Thomsen Hagerup tegnede Låsbyhøj. Her flyttede 90 aldersrentenydere i 1910 ind i et stort herregårdslignende

anlæg med hovedfacade vendt mod Koldinghus og bymidten. Hjemmet blev med tiden for lille og måtte udvides. Ernst Petersen kom med to forslag til udvidelse og ombygning, begge med udgangspunkt i at bygge til mod nord, så det åbne trefløjede anlæg blev ændret til et lukket firefløjet bygningskompleks. I tilbygningen kom blandt andet komfortable tosengs stuer på 18 m². Ernst Petersen var tro over for Hagerups arkitektur med dens bygningsprofil, herunder mansardtag og materialevalg, og kun detaljer udvendigt afslører, at en ny arkitekt kom til. Overgangen fra gammelt til nyt blev formidlet med smalle murede gavlkviste afsluttet med trekantgavle, og i hjørnet mod nordvest blev placeret opholdsstuer, der havde et større vinduesparti med syv tætsiddende dannebrogsvinduer omkring bygningshjørnet. Det sortglaserede mansardtag blev frisket op af klare farver i okker, grønt og dodenkop på træet i overgangen mellem tagfladerne og på kvistene, en detalje, som desværre forsvandt i forbindelse med ombygningen til center for aflastning og genoptræning.

Samme år, som tilbygningen stod færdig, kunne sognerådet i Taulov indvie sit nye alderdomshjem og sognerådslokaler, også tegnet af Ernst Petersen.

Låsbyhøj. Hjørnevinduer mod vest.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Kolding Vandrerhjem

Ørnsborgvej 10, Kolding

1938

1958 anneks med familieværelser

2006 anneks med familieværelser

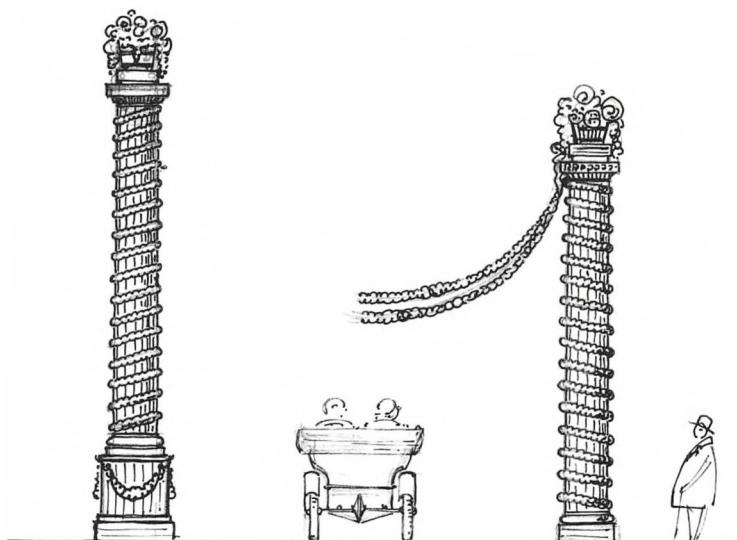
I 1937 lukkede traktørstedet Tivoli på Ørnsborgvej, og stedets bygninger blev revet ned. Ernst Petersen havde dog først skitseret på muligheden for at bygge den gamle pavillon om til vandrerhjem. Dette ville være blevet dyrere end at bygge nyt. I stedet blev der plads til at bygge byens nye vandrerhjem med plads til 120 vandrere fordelt i 6 sovesale. Det ligger i kanten af Tivolianlægget på højderne nordvest for byen, med en smuk udsigt over byen, Slotssøen med Koldinghus og fjorden. Kolding Vandrerhjem er en af de få træbygninger, Ernst Petersen har tegnet. Bag facadens sorttjærede bræddebeklædning skjuler sig en udmuret bindingsværkskonstruktion, som indvendigt blev forskallet og pudset. Valget af træ på facaden skiller bygningen ud fra Ernst Petersens norm, men er naturligt for et vandrerhjem, som i store træk fungerer som et forstørret sommerhus for mange mennesker. På taget blev lagt røde tagsten. Sidebygningerne, den enkle fagdeling og kvistene er derimod genkendelige træk fra hans tidligere byggerier.

Vandrerhjemmet set fra havesiden.
Foto: Aage Iund Jensen, 1991.

Mindesmærker

Opstilling af mindesmærker og kunst giver anledning til arkitektmedvirken. Ernst Petersen blev opfordret flere gange og opsøgte selv opgaverne med forslag til Kolding Byråd eller gennem deltagelse i arkitektkonkurrencer. Han udformede æresportaler for Christian X i Kolding by den 10. juli 1920. Han tegnede sokler for billedhuggerne Niels Hansen Jacobsen og Anne Marie Carl-Nielsen. Han udformede mindesten på Landerupgård og udførte forslag til Marselisborg Mindepark i Århus. Efter besættelsen udarbejdede han i 1945 også forslag til mindesmærker i Kolding by og omegn for krigens faldne.

Skitse til æresport ved Søndergade, 1920.

Æresportaler for Kong Christian X

1920

I anledning af genforeningen med Sønderjylland i 1920 skulle kongen den 10. juli køre gennem Kolding by. Ernst Petersen tegnede to midlertidige portaler, som blev opstillet i Søndergade og på Haderslevvej, hvor landegrænsen havde været mellem kongeriget og hertugdømmet Slesvig. Den sidste blev opbygget af fire 9,3 meter høje obelisker opsat i et kvadrat med en fri gennemkørsel på 4 meter. Imellem obeliskerne blev ophængt indtil 55 centimeter tykke, grønne ranker.

Landerupgård. Tegning af inskription til mindesten.

Mindesten på Landerupgård

1927

På opdragelsesanstalten Landerupgård uden for Kolding blev der i 1927 afsløret en mindesten for skolens første forstander A.C.K. Møller (1867-1909) og hustru Anna Møller. Afsløringen blev ledsaget af en tale af provst Hey. Ernst Petersen havde udformet mindestenen med tilhørende inskription.

Marselisborg Mindepark, Århus

Forslag i konkurrence

1926

Ernst Petersen deltog i konkurrencen om Marselisborg Mindepark i Århus for de danskere, der faldt i Den 1. Verdenskrig. Selve mindeparken blev tegnet i 1924 og anlagt i årene derefter. I 1925 afholdtes en åben konkurrence om udformning af stedet til placering af et monument. I 1926 afholdtes så konkurrencen, som skulle fastlægge selve monumentet. Det skulle placeres midt i en stor rotunde omkranset af dobbeltmure med forhøjet terræn og klippede træer. Vinderforslaget var udført af arkitekt Axel Ekberg og billedhugger Alex Poulsen og blev indviet i 1934. Ernst Petersen og Axel Ekberg må have kendt hinanden, da Ekberg var ansat hos Anton Rosen samtidig med Ernst Petersen og var konduktør på Landsudstillingen i Århus i 1909.

Ernst Petersens ikke præmierede forslag bestod af en stjerneformet bygning i to etager. Den var udvendigt tænkt beklædt med relieffer i stueplan og oven over disse skulle indhugges navne. Imellem stjernetakkerne var der på sokler anbragt skulpturer symboliserende Sønderjyllands genforening med Danmark, modersmålet, historien, flaget, sangen, håbet og enigheden.

Teknikbygninger

Harte Vandkraftværk

Alpedalsvej 107, Kolding

1918-1920

Op til 1920 talte man på landsplan om alternativ energi, et tilsyneladende altid aktuelt emne. Tanken var at udnytte vandkraft fra søer og åer, hvilket skete flere steder i landet. I Harte uden for Kolding kunne der opnås en faldhøjde på 25 meter, det største i Danmark. I spidsen for undersøgelserne var civilingeniør

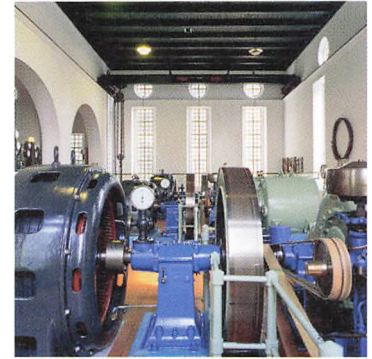

Harteværket, gavlfacade mod syd.
Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

Mikkel Thomsen, Kolding, med hvem Ernst Petersen gennem årene havde et fortrinligt samarbejde. I september 1918 blev det besluttet at danne et interessentskab, der fik navnet Sydøstjydske Elektricitetsværker, forkortet SØE. For at skaffe tilstrækkeligt vandtryk, blev en del af vandet fra Vester Nebel Å ledt mod øst langs Trolldhedebanen, forbi Dybvadbro station ned til Nørresø og via Alminde Å videre gennem Søndersø og Stallerup Sø frem til værket. Værket blev indviet i juli 1920. Til indvielsesmiddagen blev der serveret suppe, hummer naturel i mayonnaise, lammesteg med compot og salat og til dessert is med hindbær og mokka. Dertil blev drukket Hochheimer, rødvin og madeira. Værket leverede cirka 1,8 kWh pr. time, hvilket i sin tid dækkede halvdelen af elforbruget i Kolding by og opland. I årene op til 2008 dækkede produktionen blot 1 % af forbruget i Kolding by. Dette Danmarks første vandkraftværk, beliggende i et lavtliggende sølandskab omgivet af skovbeplantning er stadig i drift, men efter omlægning af vandtilførselen i 2008, har værket mistet det meste af sit vand.

Ernst Petersen har tegnet både værket og de nærliggende tjenesteboliger. Hovedbygningen består af en høj maskinhal samt mindre, sammenbyggede gavludbygninger med kontor, værksteds- og personalerum. De enkle bygningskroppe er opført i røde mur- og tagsten. Ernst Petersen har tydeligvis hentet inspiration fra Svinninge Elektricitetsværk, som arkitekt Ivar Bentsen tegnede i 1913. Især maskinhallens sydvendte gavlparti med lisenerne, der fortsætter op i trekantgavlen, markeret med en forkrøppet hovedgesims, samt det østvendte indgangspartis brede rundbue og smalle slutsten, er motiver hentet derfra.

Selv om Ernst Petersen i sine senere projekter brød klassikens symmetri, gør han her, hvad han kan for at fastholde den: Indgangspartiet i østfacadens venstreside gentages i højresiden – i form af en blænding. Med de høje og smalle vinduespartier i maskinhallen har Ernst Petersen givet Harteværket en næsten kirkelig

Harteværkets maskinhal.
Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

Detailfoto af østfacade med murblænding og lampe.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Funktionærboliger ved Harteværket.
Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

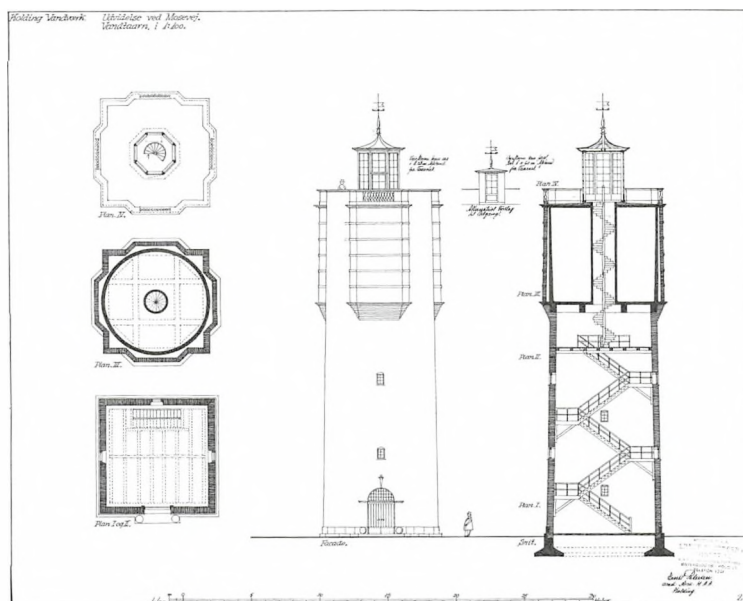
patos. Måske i begejstring over den tekniske bedrift, som værket var. Stort set tilsvarende vinduespartier brugte arkitekterne Axel Georg Jørgensen og Christian Svane et par år senere, da de tegnede Kristkirken. Det er en klassicistisk tradition, som vi kan se anvendt på C.F. Hansens kirke i Vonsild, blot næsten 100 år før. Tværgavlene over de mindre rum går ligeledes igen i Ernst Petersens kirkeforslag. Selv de mindre teknikbygninger, som for eksempel akkumulatorbygningen, evner han arkitektonisk at løfte op til noget særligt ved stor økonomisering med de arkitektoniske midler.

Harteværkets rødmaledede tjenesteboliger med halvmedede tegltage viser nyklassicismens interesse for det enkle, fagedelte, danske hus. De fire boliger med gavlkviste er to og to sammenbygget og placeret symmetrisk over for hinanden ud mod en fælles græsplæne. Udbygninger bagtil indrammer små gårdspladser.

Søndre Vandtårn

Mosevej 2, Kolding
1947

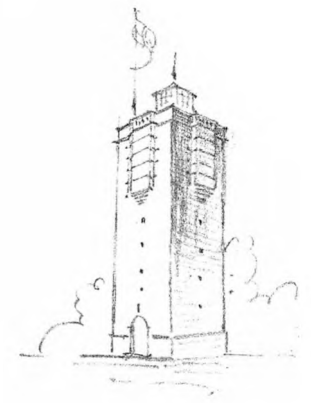
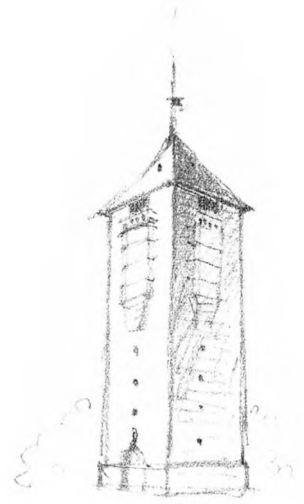
Udvidelse af Kolding Købstad mod syd gjorde det nødvendigt at bygge Søndre Vandværk. Samtidig med vandværket blev der opført et vandtårn overfor på Mosevej. De første skitser viser vandtårnet afsluttet med en pyramideformet tag, under hvilket de besøgende beskyttet mod vejret kunne stå og nyde udsigten, ligesom de kan i Hagerups vandtårn på Gøhlmannsvej. Det reali-

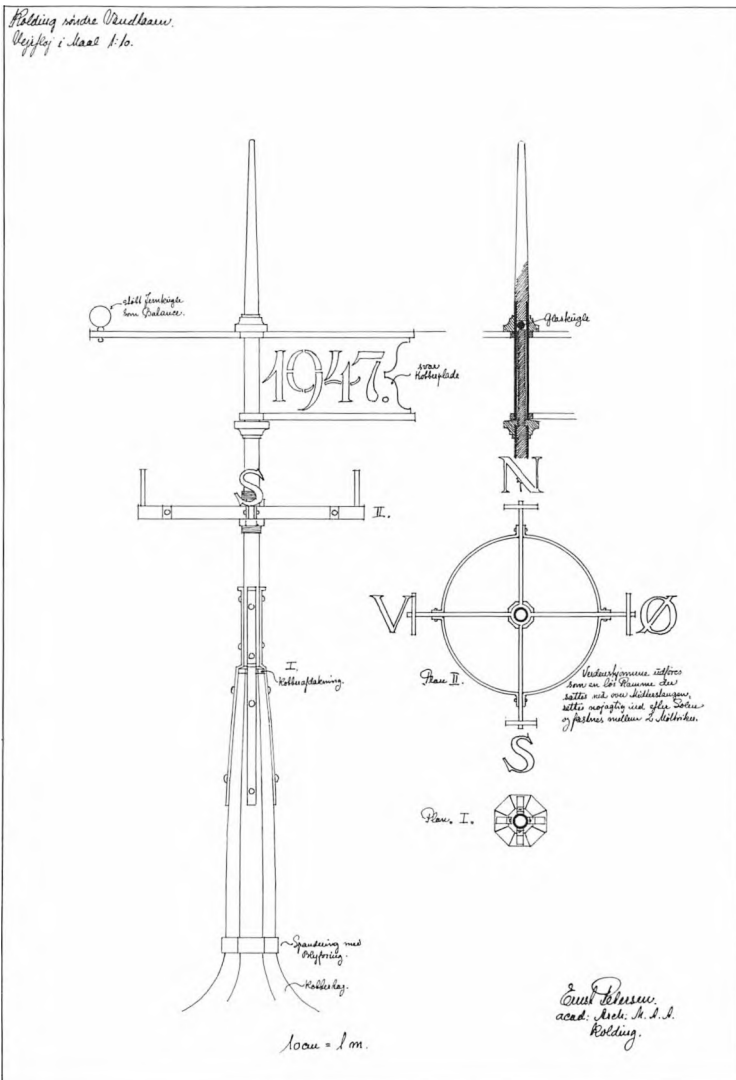
Hovedtegning.

serede forslag minder mere om kæmpetårnet på Koldinghus med sin vandrette afslutning og en balustrade. De rødflammede murstensfacader snævrer svagt ind foroven, hvilket får tårnet til at virke slankere og højere, end det egentlig er.

Den ottekantede lanterne, som afslutter tårnet, giver flere associationen til et fyrtårn end til et vandtårn. Oprindeligt var lanternen forsynet med småsprossede vinduer, og en dør gav adgang til udsigten fra tårnets tag. Brystningsmuren med balustre over udkragningerne på tårnets sider afsluttede facaderne. Udkragningerne skabte plads til den indvendige cirkulære vandbeholder i toppen. Manglende vedligeholdelse har medført, at balustraden nu er fjernet, og vi skal til gamle sorthvide fotos for at få det rigtige indtryk af tårnet.

Tidlige skitser til udformning af vandtårnet.

Detailtegning af vindfløj.

Kolding Elektricitetsværk

Sct. Jørgens Gade 1-3, Divelshul 1, Kolding
1919-1923

Vinkelret på åen blev der på Rendebanen 2-4, nu Divelshul 1, opført en lager- og administrationsbygning. Senere blev bygningen anvendt til kommunal administration og tandklinik med mere. Bygningen er høj, smal og enkelt udformet med en stram vinduestakt. Det næsten lodrette tegltag, som er indspændt mellem smalle tåmlignede trapperum, giver huset karakter. Det gør også den lukkede brandmur med mønstermurværk i bagskel. Med blyanten måtte Ernst Petersen igennem seks forslag inden han fandt det forslag, som blev tegnet og forelagt bygherren I/S Sydøstjyske Elektricitetsværker. Blandt de ikke realiserede forslag var flere herregårdslignende anlæg.

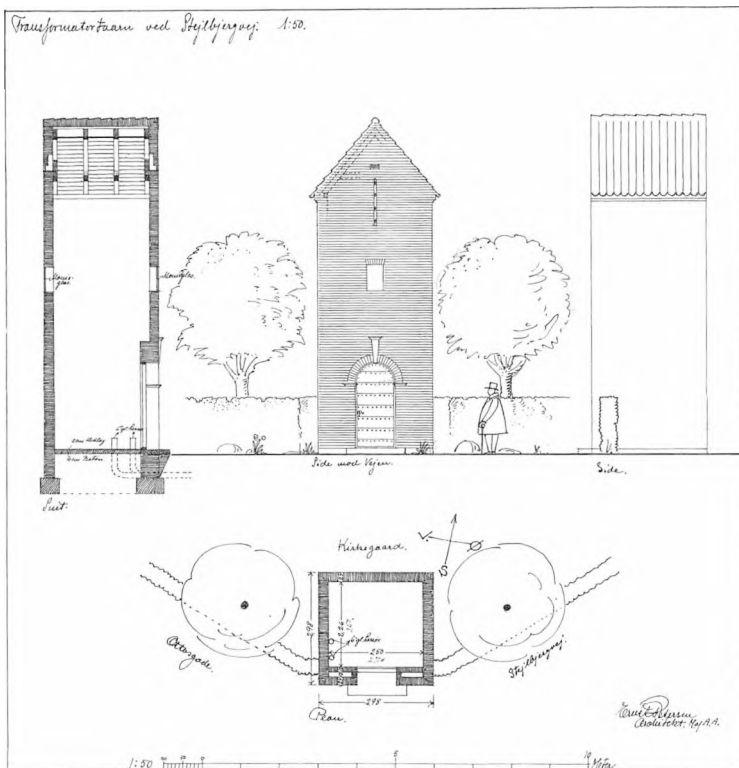
Ernst Petersen tegnede også diverse tilbygninger til el-værksbygningen samt de nu nedrevne kulkure fra 1923, som blev opført med grønmalede trævægge og tage af røde tegl og pap med listedækning.

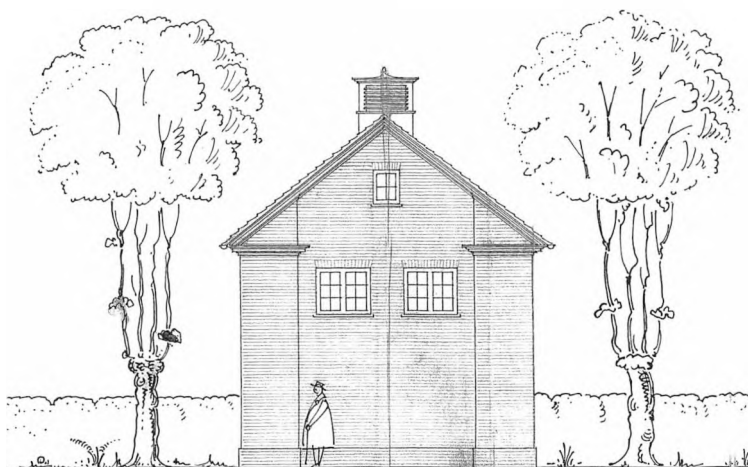
Divelshul 1.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Transformerbysninger

Anonyme og dog med eget særpræg, sådan har hver by og egn sine små teknikbygninger, som tjener til forsyning med el og vand eller afledning af spildevand. I en tid med vækst i forsyningsvirksomhederne fik Ernst Petersen lov at præge Kolding by og nærmeste omgivelser med nye transformertårne og trykforhøjerstationer med

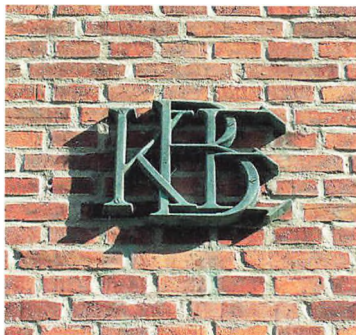
Transformertårn på hjørnet af Ottosgade og Stejlbjergvej. Transformertårne anvendtes til vekselspænding og til luftledninger, i dag en saga blot. I dag benyttes mere anonyme transformerskabe.

GAVL.

Ensnretterstation ved Stejlbjergvej, 1940-43.

mere. Rødt murværk og tegltag var en selvfølge, om end der findes undtagelser med henblik på tilpasning af byggeriet til omgivelserne, som for eksempel ved Låsbyhøj eller Ndr. Ringvej. Sikker proportionering, en enkelt nyklassicistisk detalje ved overgang fra

Logo for Kolding Bys Elektricitetsforsyning.

Foto: Sten Krarup, 2009.

væg til tag eller ved vinduer og ikke mindst de mange variationer i udformning af døre afslører, at Ernst Petersen har bestemt. Når der skulle skaffes plads til flere funktioner på samme sted, fik hver funktion sin bygningsdel i en komposition af flere former.

Teatre, forsamlingsale og biograf

1862 stiftedes Foreningen af Håndværkere og Industridrivende i Kolding, og i 1886 stiftedes Arbejdernes Fællesorganisation. Foreningerne varetog oprindeligt faglige interesser, men udviklede sig til også at drive selskabelige aktiviteter. Begge foreninger ønskede hver især at bygge en stor sal i forbindelse med mindre forenings- og selskabslokaler.

Da Ernst Petersen kom til Kolding i 1918 fandtes tre muligheder for at opføre teater. Ofte gik rejsende teatre udenom Kolding, fordi faciliteterne var for dårlige. Det var oplagt for en arkitekt at interesse sig for netop den slags byggeri. Igennem 1930erne og 40erne arbejdede Ernst Petersen på mange placeringer og udformninger af teater- og forsamlingsbygninger kombineret med restaurant, hotel og butikker i Kolding Midtby. Over 20 adresser blev det til. Nogle forslag havde indbygget biograf. I 1907 fik Kolding sin første biograf. Fra Ernst Petersens hånd foreligger en del skitser til selvstændige biografteatre i nybygninger eller indbygget i eksisterende byhuse. Et af de mere kuriøse forslag var Ernst Petersens forslag til indretning af en biograf på Akseltorv bag Borchs Gård. Han foreslog at bevare den fredede facade urørt, at restaurere den og benytte en stor del af bygningen til forrum og foyer, og bag ved disse bygge en biografteater. Ernst Petersen bandt megen energi og økonomi i de mange forslag, men han havde ikke held med sine anstrengelser.

Kolding Kommune førte forhandlinger med Håndværker- og Industriforeningen om Jernbanegade 13 i 1934-35. I 1934 udførte Ernst Petersen fire forslag til teater med restaurant og mødelokaler. Forslagene indeholdt opførelse af en sal til 1500-1700 personer eller alternativt opførelse af en mindre sal, som i kombination med de to eksisterende sale sammenlagt kunne rumme det store antal personer. Ernst Petersen argumenterede for en løsning, som både bevarede de to gamle sale urørt og samtidig foreslog at bebygge hele resten af grunden med en sal til 1660 siddepladser eller 3300 ståpladser. Borgmester Juhl kunne ikke skaffe flertal i byrådet til støtte for disse forslag, blandt andet, fordi arbejderbevægelsen ønskede at bygge en stor sal på egen grund.

Samme år udarbejdede Ernst Petersen et mindre og et større forslag til placering af en forsamlingsbygning på hjørnet af

vegade og Vestergade med en sal til 1450 siddepladser eller 3000 ståpladser.

1941 kom Ernst Petersen med et reduceret projekt på Industrieforeningens grund. Forslaget vandt dog ikke bestyrelsens interesse. Først i marts 1944 blev der udskrevet en arkitektkonkurrence blandt byens egne arkitekter om blandt andet en teatersal til 700 personer, som skulle kunne kobles sammen med den eksisterende sal. Ernst Petersen deltog, men arkitekt Sigurd Madsen, Kolding vandt alle tre præmier.

Opførelse af det nye teater i Jernbanegade løb ind i mange problemer på grund af økonomien og på grund af en brand i 1946. I november 1950 indviedes byens nye teatersal i Jernbanegade. Først i 1991 fik byen rådighed over en stor sal, da Kolding Teater fik nye lokaler i forbindelse med Hotel Scanticon.

I 1948 afviklede Andelsselskabet Arbejdernes Forsamlingsbygning en landsdækkende arkitektkonkurrence om en stor forsamlingsbygning kaldet Koldinghallen, med mødesal og teater placeret i Borchs Gård. Arbejderne besluttede at gennemføre 2. præmieforslaget, der var tegnet af arkitekt Noes-Pedersen, Kolding, men sagen gik i stå. Mange år senere købte kommunen arealet til parkeringsplads.

Teater Jernbanegade 25

Ukendt årstal

Hvor Ernst Petersen tegnede forslag til forsamlingsbygning og senere centralbibliotek, tegnede han også et flot gennemtegnede forslag til teater, hotel og restaurant med mere. Der var tale om en stor og rektangulær, men elegant bygning, som foroven afsluttedes med en lav kuppel. Bygningen har ligeværdige facader mod Jernbanegade og mod Fredericiagade.

Trocadero

Jernbanegade 31

1943

1974 biograf

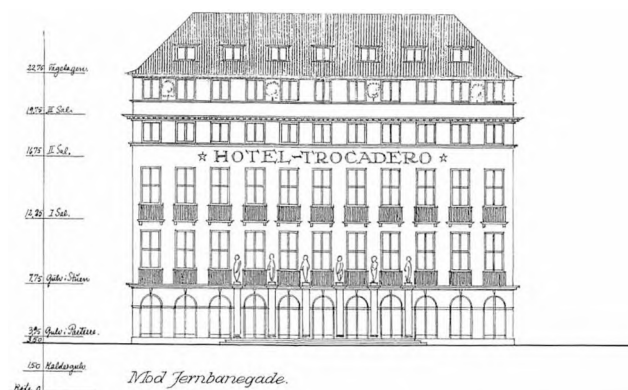
Nedrevet 1986

Bankdirektør Hirths villa i Jernbanegade 31 fungerede fra 1915 og frem til 1974 som forlystelsessted. Her gik byens borgere og gæster i Palmehaven for at få noget at spise. I 1920 blev der plads til at danse charleston på det nye dansegulv, og i 1931 indviedes Trocadero til shows og dans til levende musik. I 1943 havde Ernst

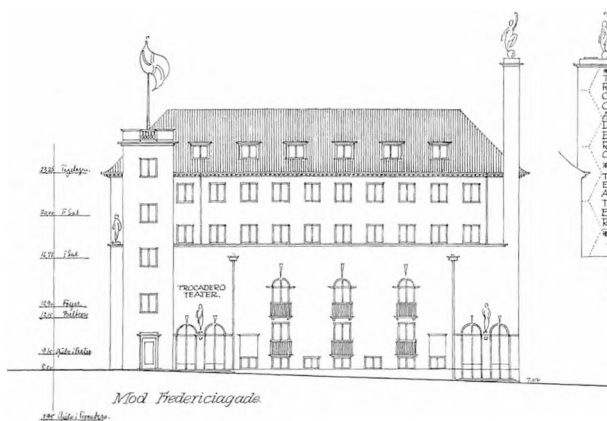

Forslag til teater, hotel med mere, perspektivtegning.

Trocadero. Fra forslag 4 til facade mod Jernbanegade

Trocadero. Fra forslag 4 til facade mod Fredericiagade.

Petersen længe arbejdede på planer for et nyt bygget Trocadero i Jernbanegade. Der er bevaret fem ud af seks gennemtegnede forslag. De to første forslag var baseret på ombygning af den eksisterende bygning i Jernbanegade. Forslag 3 forudsatte en ny bygning på stedet med forbedrede faciliteter og kapacitet samt eventuelt udvidet med en biograf i kælderen. Forslag 4, 5 og 6 inddrog en række ejendomme mod Fredericiagade til placering af danseetablissement, biograf, lejlighed til værten, bageri, køkkenlokaler, vaskeri og tyendeværelser.

Ernst Petersen angav Kilden i Ålborg som inspiration for sit arbejde. Facaden mod Jernbanegade fremstår nu i seks etager som en forhøjet kombination af de forrige forslags facadeudtryk. Alene hovedindgangen over fem fag med pilastre og skulpturer stående ovenpå søjlekapitælerne går igen i alle forslag. Mod Fredericiagade forsøgte Ernst Petersen sig med en frit komponeret facade med trappetårn til venstre og helt til højre en 25 meter høj skorstenslignende murflade til skiltning, afsluttet med en stor skulptur.

Foreningsbygninger

Kvindernes Hus

Dansk Kvindesamfund

Slotsgade 1, Kolding

1922, nedrevet 1967

Skitseforslaget viser en høj, smal bygning i to fulde etager, tagetage med trempel og et stejlt tegltag og bagtil to smalle sidebygninger i tre etager, som foroven afsluttes vandret med en balustrade. I kælderplan var der birum, i stueplan forstue med toilet, undervisningslokale og en toværelses lejlighed uden toilet og bad. Første sal indeholdt en stor garderobe, tekøkken og en sal til 112 personer. I tagetagen var der to lejligheder med hver en stue og et soveværelse, men med fælles køkken. Som toilet og badeværelse var der kun husets fælles faciliteter.

Facaden mod gaden havde en stærkt opadstræbende virkning med sine smalle og på 1. sal meget høje palævinduer. Vinduerne på 1. sal afsluttedes foroven med trekantfronton som på Sct. Hedvigs Klinik og som på de første skitser til Odd-Fellow Logen. I det realiserede forslag blev vinduerne på 1. sal gjort mindre i højden og trekantfrontonerne er udeladt. I taget er de fire kviste gjort lavere og de to yderste vinduer er ændret til altandøre og smalle, murede altaner.

Under den tyske besættelse fungerede bygningen til skolebrug. Efter krigen blev bygningen i 1946 købt af Kolding Kommune til nedrivning for at skaffe plads til en større teatersal i Håndværker- og Industriforeningen i Jernbanegade. Disse planer blev opgivet, og først i 1967 blev bygningen erstattet af et parkeringshus til Kolding Andelsbank, nu Jyske Bank.

Odd-Fellow Logen

Hyrdestræde 4, Kolding

1930-1934

Odd-Fellow Logen Odin blev grundlagt i 1884 i lejede lokaler. Tanken om egen bygning opstod tidligt, men først i 1930 blev der valgt et byggeudvalg med købmand Axel Hansen som formand. Udvalget foreslog at købe grunden i Hyrdestræde.

Inden købet sendte Ernst Petersen et skitseforslag til Axel Hansen. På grund af det snævre Hyrdestræde, idet pladsen Låsbybanke ikke var dannet på det tidspunkt, foreslog Ernst Petersen en vinkelformet bygning trukket tilbage på en måde, så der

Kvindernes Hus.

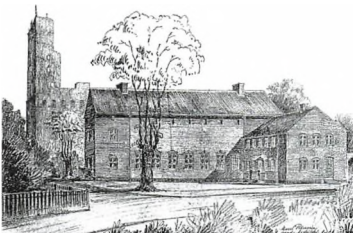
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Odd-Fellow Logen.
Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

Detalje af indgangsparti.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Skitseforslag til logebygning. I baggrunden ses kæmpetårnet på Koldinghus.

opstod en lille gårdsplads foran indgangen, omkranset af træer. Små, højtstående vinduer i den højloftede sal på 1. sal skulle visuelt knytte bygningen an til Koldinghusruinen. Snart havde Ernst Petersen et nyt forslag klar tilpasset ønskerne fra byggeudvalget. Bygningens slankhed og enkelhed i konstruktionen skulle bidrage til en billigere enhedspris. Til gengæld blev facaderne udformet lidt rigere med pilastre for at fremhæve logesalens og selskabslokalernes placering i bygningen. Hovedtrappen er henlagt til et kullet tårn og yderligere markeret ved det slanke trappevindue. Endelig er hovedindgangen fremhævet med en særlig portal. Formsproget er nyklassicisme, men samtidig rummer logen associationer til romansk kirkebyggeri med den lange hovedbygning, skibet, det tårnagtige hjørneparti og det våbenhuslignende indgangsparti. Dette skulle bidrage til at hele anlægget ville fremtræde på en både interessant og karakterfuld måde. Blandt Ernst Petersens skitser foreligger endnu et forslag med en vinkelformet bygning, men med et rundt trappetårn placeret i det indadgående hjørne. Til brug for sit arbejde skaffede Ernst Petersen sig tegninger fra logerne i Nykøbing Falster bygget 1924 og fra Holstebro og Roskilde, begge opført i 1930. Alle tre logebygninger er eksempler på sene nyklassicistiske løsninger, hvor Ernst Petersen i sine forslag også knyttede an til ældre dansk bygningskunst.

I beskrivelsen stilledes krav om, at murstenene var håndstrøgne eller klappede. *“Farven bør være vor hjemlige dybrøde Sten så nær som muligt, men det vil være ønskeligt, om det færdige Arbejde kunne opnå et vist Farvespil ved at iblande indtil 20 % mørkere (sorte) Sten og indtil 1% gullige Sten. Da Stenene ønskes næsten klinkbrændte, stilles der ikke Krav til Stenenes Form.”*

På et særligt møde i juni 1933 samledes jubilæumsudvalget, fordi Ernst Petersen var bekymret over de leverede stens kvalitet fra Hollænders Teglværk. Ud over udvalget var logebrødrene Ernst Petersen, L. Hollænder og teglværkets ejer N.J. Juhl til stede. Efter drøftelse vedtog jubilæumsudvalget, at stenene fortsat blev leveret fra Hollænders Teglværk, og på anmodning blev Ernst Petersen fritaget for ethvert ansvar for de leverede stens kvalitet. Af sagen fremgår, at samarbejdet mellem Ernst Petersen og formanden for byggeudvalget ikke altid fungerede uden gnidninger.

Alle rådgivere, håndværkere og leverandører af materialer tilhørte broderkredsen, arkitekt var Ernst Petersen, for murerarbejdet stod A. Andersen, tømrerarbejdet H.L. Hansen og M.A. Enevoldsen, snedkerarbejdet Karl Sørensen og Carl Sørensen, blikkenslagerarbejdet og sanitære installationer V. Steinfath og Johannes Bach, glarmesterarbejdet Christian D. Wilger, maler-

INDEPENDENT
ORDER OF
ODD-FELLOWS

arbejdet N. Madsen og Max Brandt, elektriske installationer G. Molin, P.W. Christiansen og C.J. Wedel Jarlsberg Hoppe, varmeinstallation Alfred Barsøe, og for projektering af varme og ventilation stod ingeniør S. Bjerregaard, Esbjerg.

Til den nye bygning tegnede Ernst Petersen alle faste og løse møbler. Inden lobebygningen kunne indvies, skulle byggeudvalget bestemme sig for gardiner til huset. Ernst Petersen gik ind i debatten med stort fagligt engagement om det funktionelle, det stemningsgivende og hvilke virkemidler, der var til rådighed.

Bygningen blev indviet til Odd-Fellow Logens 50 års jubilæum i Danmark den 14. maj 1934. Koldinglogen havde på dagen 138 medlemmer. Bevaret i arkitektens arkiv er hans håndtegnede plan over salen med alle 298 inviterede gæster i logesalen samt bordplan til spisningen.

I 1946 var der en korrespondance mellem Ernst Petersen og billedhugger Thomas Hansen, Søborg om udsmykning. På facaden mod den senere Låsbybanke var tænkt en facadeudsmykning bestående af tre skulpturer, stående på hver deres lille murede konsol. Første idé var de tre skæbnegudinder fra den nordiske mytologi, nornerne: Urd, Skuld og Verdante. De skulle fremstilles som den purunge kvinde, den fulmodne kvinde og den aldrende kvinde. Thomas Hansen arbejdede på sagen og fremstillede de tre ønskede figurer i mål 1:11. Efter at logens embedsmænd havde set på figurerne, endte det med, at man ønskede tre figurer symboliserende Venskab, Kærlighed og Sandhed udtrykt gennem figurer med fakkell, et bundt stave og en kærligt favnende stilling med en globus ved fødderne. Den 14. oktober sendte Thomas Hansen sit tilbud på sandstensstøbning af de tre ønskede figurer. Sagen gik i stå, og de tre konsoller på facaden står stadig tomme.

Forretnings- og erhvervsbygninger

Bladkiosk

Ved Sønderbro, Kolding

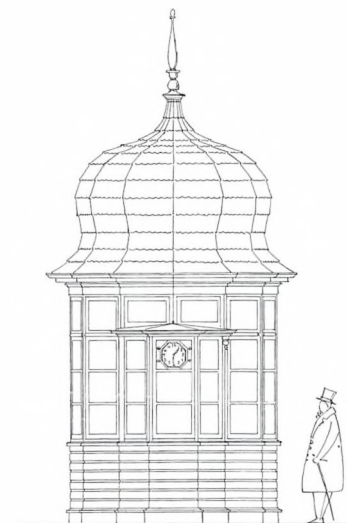
1919, senere udvidet, nedrevet

Før jernbanen gennem Kolding By blev hævet over den krydsende Søndergade i 1943, gik bommene ned og stoppede al gaderafik ved Sønderbro. Hvad kunne de ventende så foretage sig, jo, de kunne købe dagens avis i den bladkiosk ved brofæstet, som Ernst Petersen havde tegnet og en del år senere medvirket til at udvide. Alle kendte og mange handlede i kiosken, som lå på sin

<<

Odd-Fellowlogen. Fløjen til venstre indeholder forneden logens festsal. Ovenover befinder logesalen sig bag den lukkede del af facaden. Den murede konsol på væggen var tænkt til en allegorisk figur. De sorte og gule mursten giver liv til murværket.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

KIOSK
VED SØNDERBRO.
1:25

Bladkiosk ved Sønderbro. Manden med hat og stok viser, at den lille bygning har stor højde.

plads indtil Jydsk Såsæd i stedet byggede en forretningsejendom. Bladkiosken blev bygget, som den slags dengang skulle se ud, som toppen af et mangekantet tårn med et flot tag og fine snedkerdetaljer i facaden. Var den blevet bevaret til i dag, havde den været et kært folkeeje.

Spare- og Laanekassen for Kolding og Omegn

Jernbanegade 3, Kolding

1. præmie arkitektkonkurrence 1922

1924

BG-Bank.

Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

Spare- og Laanekassens bygning mod Slotsstræde og Slotsgade var i 1922 blevet for lille. Derfor afholdt banken en indbudt arkitektkonkurrence om en ny og større bygning. Ernst Petersen indleverede tre forslag og vandt 1. præmien for sit forslag mærket Sparegris. Det var en stor og pompøs bygning med en markant placering på hjørnet af Jernbanegade og Slotsgade. Dommerkomiteen skrev blandt andet, at bygningens ydre viser et afsluttet hele af en værdig og tiltalende form. Bygningen er som den eneste af Ernst Petersens huse opført i røde mursten med fremhævede fuger, såkaldt kehlede rygfuger, der er med til at give bygningen en monumental karakter. Murede pilastre hviler på et kraftigt gesimsbånd, der forkrøpper omkring et fremskudt gavlparti mod Jernbanegade. Med attikastokværk og volutter på kapitælerne understregede Ernst Petersen, at dette parti skal opfattes som bygningens hovedfacade, hvorimod den lange facade mod Slotsgade er nedtonet. Hovedindgangen er beskedent placeret i en sidebygning til venstre for gavlpartiet mod Jernbanegade. Det er typisk for Ernst Petersen at nedtone hovedindgangen ved en beskeden asymmetrisk placering. Ved at anbringe indgangsdøre og trapperum i bygningens modsatrettede hjørner kan Ernst Petersen med færrest mulige kvadratmetre løse krav om flugtveje og opnå størst frihed til at indrette de enkelte etager efter bygherrens ønske.

Tre skitser fra sommeren 1922 viser varianter af den fremskudte gavl mod Jernbanegade, afsluttet med en trekantfronton med sparekassens navn. Et af forslagene viser skulpturer øverst på søjlekapitælerne. I skitseforslaget fra august 1922 og det realiserede projekt fra december samme år er trekanten og navnet erstattet af et attikastokværk, som skjuler en smal balkon og vinduer til gæste- og pigeværelser.

I kælderen var der personalerum og birum til hele huset. Stueetagen rummede banklokaler og lejlighed til bankbetjenten. På 1. sal fik øjenlæge Kjølbye privatklinik, der blev indrettet en fem-

værelses lejlighed, og øverst blev der to toetagers lejligheder på henholdsvis ni og syv værelser.

I hele bygningen blev der kun brugt de bedste materialer. I banklokalerne var der ølandssten på gulvet og søjler i granit. Seest Teglværk leverede de røde håndstrøgne mursten til facader og skorstenene, som blev fuget med rundfuger, der ligger uden på stenene. Alle langfuger blev beskåret med lineal og stødfuger sat i efter gering. Fugerne blev gået efter med brændejern, således at de stod med en ensartet mørk farve. Uvendige sandstensarbejder med indfatninger om stuevinduerne, sålbænke, slutsten, vederlagssten ved hovedindgang, portal om dør mod Slotsgade, bånd over stueetagen, pilasterbaser og kapitæler, arkitrav, konsolgesims, sokkel, balustre og afdækning for balustrade mod Jernbanegade blev udført i bornholmsk sandsten.

Af tegningerne kan det ses, at det måske har knebet med at nå at udføre dem alle til tiden. For første gang ses, at enkelte tegninger er underskrevet H.L. Hansen for Ernst Petersen, det vil sige, at Ernst Petersen har måttet betale sin medarbejder ekstra for at få tegningerne udført til tiden.

Som vanligt tegnede Ernst Petersen alt fast inventar og alle

Facade mod Slotsgade. Fortovet blev udført vandret, som tegningen viser.

Udhængsskilt ved bagindgang i Slotsgade. Skiltet hang oprindeligt ved hovedindgang i Jernbanegade.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

møbler til bygningen. Der er gjort ekstra meget ud af møblerne, som er spinkle og raffinerede af udseende og dermed også har krævet stor håndværksmæssig kunnen af snedkeren. Spare- og Laanekassen ønskede at vise sine konkurrenter, at den havde ambitioner og noget at have dem i, intet var for godt til dens kunder.

I løbet af 1923 var byggeriet så fremskredent, at tegninger til belægningsplan i baggården er færdige. I maj 1924 var tegningerne til granitsteler og fortovstrapper i Slotsgade klar til stenhugger Forsberg. Allerede i beskrivelsen, som fulgte med konkurrenceforslaget, beskrev Ernst Petersen, hvorledes han af æstetiske grunde og for at undgå lyskasser ville bortgrave Slotsgades stigning i fortovets bredde. Grundet Slotsgades stigning op mod slottet blev sparekassens facade og fortovet ud for bygningen udført næsten vandret med en stadig højere støttemur i granit mod kørebanen. I den nordligste ende afsluttedes fortovet med trappetrin. Den synlige del af støttemuren blev udført i granitkvadre afsluttet foroven med granitsteler forbundet med jernstænger. I toppen blev anbragt en kanonkugle fra slaget i Kolding den 20.-23. april 1849. Enkelte af stelerne står i dag på Akseltorv.

Da den nye sparekassebygning stod klar, begyndte man en ombygning af den gamle bygning mod Slotsstræde med blandt andet indretning af portnerbolig i tagetagen.

Korsgården

Østergade 26, Kolding

Købmand Christian Pedersen

1951 om- og nybygning

Facade ændret 1994

På hjørnet af Helligkorsgade og Østergade, hvor tidligere Svenssons Hotel lå, ejede købmand Christian Pedersen en forretningsejendom, som blev schalburgteret i 1944. Ernst Petersen tegnede en ny forretningsejendom med butikker i stueetagen og ovenover kontorer, klinikker og privatbolig i toppen. Markant i bybilledet, i omdrejningspunktet på hjørnet af to af byens vigtige forretningsgader, ligger den store bygning, større end sine naboer, og gør alt for at virke større end den er. Ernst Petersen indskærpede sine elever og ansatte, at arkitektur skal være stor som et orgelbrus, og han var tro mod sit ideal. Vi er nu kommet ind i 1950'erne, og stilistisk er selv Ernst Petersen kommet i pagt med samtiden. Lodrette og vandrette rækker af store vippevinduer uden opdeling og i tidens moderne materiale teaktræ blev sat i glatte murede facader. Kun en enkelt udformet hjørnekarnap øverst på bygningen skiller fra.

Den støbte baldakin over tøjforretningens gennemgående vinduesfacade fuldender billedet af en købmand, som ønsker at vise, at her er en moderne forretningsejendom, hvor mænd køber deres tøj i byens største og førende herretøjsforretning. Etagerne ovenover er den gode adresse for kontor eller klinik. Efter Ernst Petersens død i 1953 flyttede tegnestuen til denne adresse.

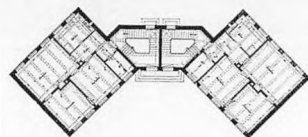
Kommunale etageboliger

Med 1800-tallets store tilflytning fra land til by var der ikke boliger til alle. Groft spekulationsbyggeri resulterede i en modbevægelse fra blandt andre præster og læger, som fandt situationen betænkelig. Flere filantropiske boligselskaber blev stiftet for at opføre boliger til arbejderklassen. Omkring Den 1. Verdenskrig blev det et kommunalt anliggende at skaffe boliger til folk uden for den offentlige forsorg. Verdenskrigen indebar, at byggeomkostningerne på tre måneder i 1916 steg med 25 %. Boligbyggeriet gik nærmest i stå. I Kolding faldt nybyggeriet fra 23 huse i 1913 til seks huse i 1916, og tilsvarende faldt antallet af nye lejligheder fra 78 til 21. Ved flyttedagen i 1916 stod 23 familier uden bolig.

Hvor andre byer fik store midlertidige barakbebyggelser, som var i anvendelse til helt op i 1970'erne, så fik Kolding blot en enkelt husvildebarak placeret ved Kolding havn og gjorde andetsteds midlertidig brug af et par fabrikslokaler. Efter flere hede debatter i byrådet og forsøg med kontakt til boligforeninger, private investorer og arkitekter om privat byggeri på kommunal jord, måtte boligudvalgets formand nødtvungent konkludere, at der ikke længere var nogen anden udvej end at lade kommunen opføre boliger.

I vinteren 1916-17 gik byggeriet af seks huse med toværelses lejligheder og to huse med treværelses lejligheder i gang. Trods gentagen annoncering kunne husene ikke sælges, hvorfor kommunen i hvert fald for en tid fremover måtte stå som boligudlejer. Og det gjorde boligudvalget helt frem til 2005, hvor de sidste boliger på Stejlbjerg blev afhændet til private. De første huse løste kun delvis et boligproblem. Ved flyttedag i april 1917 stod 37 familier uden bolig. Kommunen måtte fortsætte med at bygge lejligheder, og i 1919 var hele området mellem Stejlbjerganlægget, grusgraven og kolonihaverne fuldt udbygget med kommunale udlejningsboliger.

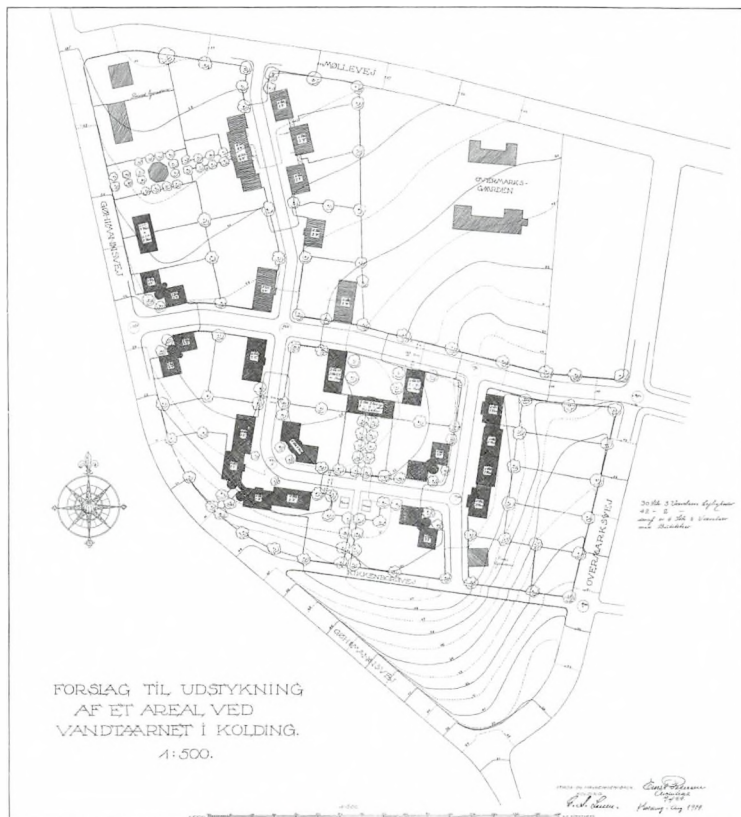
På Frydsvej blev opført kommunale etageejendomme med lejligheder og kort efter begyndte byggeriet af Udsigten ved Gøhlmannsvej. Indtil 1922 var kommunen stort set den eneste bygherre til boliger i byen for folk med en almindelig indtægt. Arkitekterne på disse boligbebyggelser var først Andreas Hagerup, så Robert V.

Udsigten. Hjørnebygning indeholdende trapper.

Kilde: Arkitekten, 1925.

Schmidt, Christian Svane og Axel G. Jørgensen, men snart kom Ernst Petersen med og satte sit klare præg på dele af bebyggelserne. Det gælder især Udsigten og de tre dobbelthuse Stejlbjergvej 25-35, som han alene stod for. Hvor Hagerup valgte en ret kompakt bygningskrop med pudsede og hvidkalkede facader og mansardtage, så foretrak Ernst til sine dobbelthuse på Stejlbjergvej vand-skurede facader med rød kalk og stejle saddeltage.

Udsigten. Forslag til bebyggelsesplan, 1919.

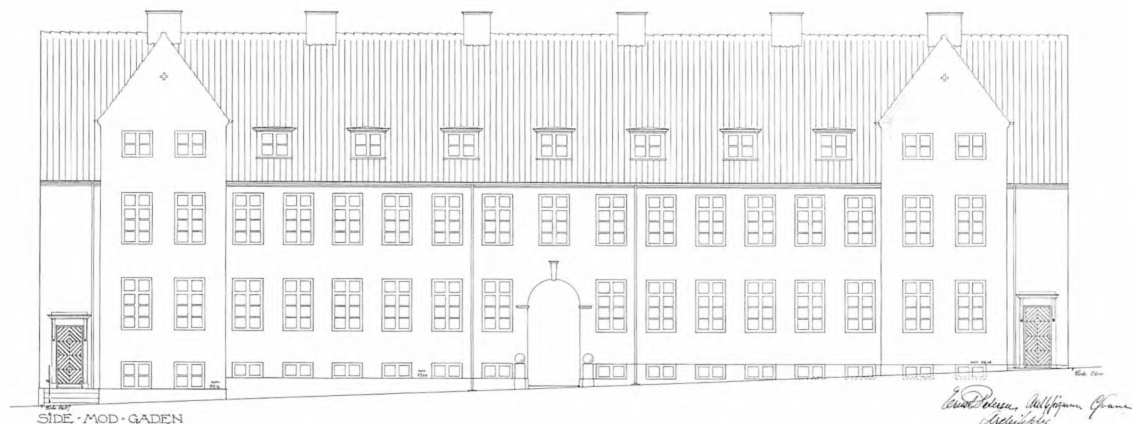
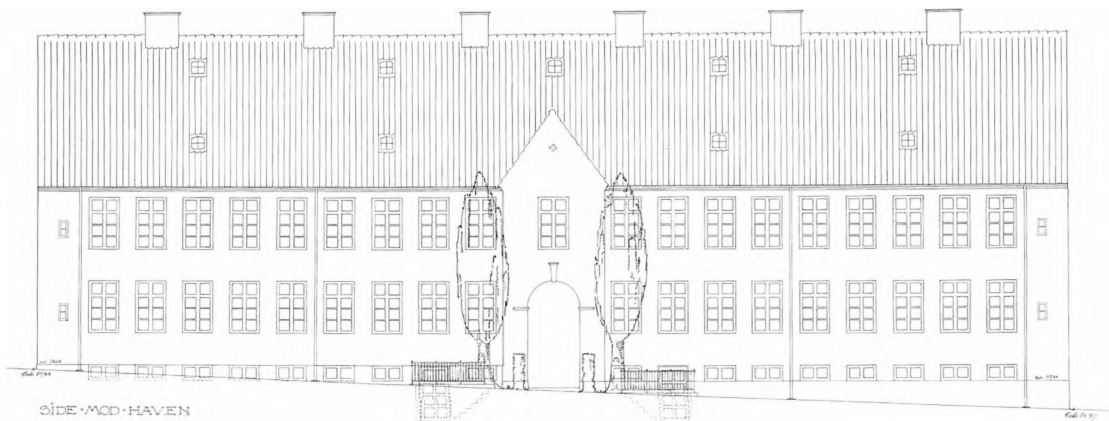
Udsigten

Gøhlmannsvej, Udsigten, Ryttermarksvej, Solvej

Kolding kommune

1919-1923

Den kommunale boligbebyggelse Ved Vandtårnet, senere kaldet Udsigten, blev opført efter Ernst Petersens bebyggelsesplan, mens husene blev projekteret sammen med arkitekterne Axel G. Jørgensen og Christian Svane. Alle huse blev placeret symmetrisk omkring en midterakse, og interessante mellembygninger i flere varianter med portåbninger binder de vigtigst placerede bygninger sammen. Husene står med pudsede overflader, men

oprindeligt stod facaderne med brændte langfuger, vandskurede og rødkalkede, hvorfor bebyggelsen i folkemunde blev kaldt Den røde By eller Borgmesterens røde Lejekaserner. De sprossede vinduesrammer var hvidmalede, mens vindueskarmene var malet i grønne, blå eller røde farver. Også indgangsdørene var malet i disse farver. På grund af sin størrelse er bebyggelsen med de velproportionerede og fritliggende bolighuse menneskelig og oplevelsesrig, sikkert hans bedste. Desværre har eftertiden været hård mod husene, idet de er blevet isoleret og nypudset udvendigt, mellembygningerne er blevet forhøjet, der er sat kviste i de før ubrudte tegltage, hjørnekvadre og attikaer er forsvundet, og farveholdningen er blevet forsimplet.

Bygningerne indeholder velproportionerede to- og treværelses lejligheder med wc, i de fleste huse også brusebad. I de sidst byggede huse er lejlighederne mindre. Til hver lejlighed hørte fra begyndelsen en lille havelod, som nu for længst er blevet nedlagt til fordel for fælles grønne opholdsarealer. Af arkitektoniske grunde var enkelte trapperum ekstra store, hvilket vakte kritik fra

Udsigten. Hus Æ-Ø, facader.

lejerne, som selv skulle forestå renholdelsen. Ud over at skaffe boliger havde byggeriet til formål at mindske arbejdsløsheden inden for byggefagene. Arbejdet blev opdelt i så mange entrepriser som muligt, og der blev udelukkende benyttet håndværkere fra Kolding.

Aldersrenteboliger, Kolding Kommune

Ndr. Ringvej 2-4, 18 etværelses lejligheder á 40 m², 1938-39

Gramrolighed 1-12, 18 lejligheder, 1939-40

Ottosgade, Kolding, 24 lejligheder, 1943

Bjælderbæk, Skydebanen, Kolding, 1944

Ryttermarksvej 2-4, 1952

Caal Plougs Vej 120-132, 1953

Gramrolighed. Murværket er udført i røde sten iblandet enkelte gule sten.
Foto: Thomas Mølvig 2010.

Aldersrenteboligerne Ndr. Ringvej 2-4 i ringvejens vestlige afslutning er opført 1938 og 1939 som to ens boligblokke placeret i forlængelse af hinanden. Hver blok indeholder 18 lejligheder á 40 m² fordelt på tre etager og tre trappeopgange. Der er fuld kælder med birum. Hver lejlighed består af opholdsstue mod syd med dobbelt alkove, køkken, spisekammer, wc med håndvask samt en lille forstue med klædeskab. Trappereposerne mod vejen springer frem og afsluttes øverst med et teglhængt saddeltag. Trappetårnene giver huset karakteristisk Ernst Petersen-præg, et motiv, som han anvendte med variationer gennem hele sin karriere. Facaderne blev opført i en rød, håndstrøgen sten og taget dækket med rød tegl. Mod syd er vinduerne kædet sammen med gennemgående sålbænke under vinduerne og foroven med et fremhævet murstensskifte. Hermed understregedes mod nord de lodrette linjer og mod syd

Gramrolighed.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

de gennemgående vandrette linjer i huset. Disse aldersrenteboliger blev prototype for en lang række aldersrenteboliger, som Kolding Kommune lod bygge i de følgende år. Lejlighedsstørrelsen kunne variere afhængig af, om lejligheden var beregnet til enlige eller til par.

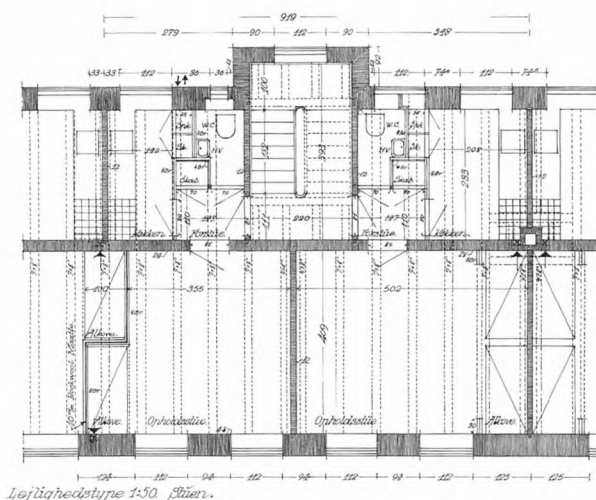
Ligeledes i 1939 stod den første boligblok for pensionister klar i Gramrolighed ved ringvejens østlige begyndelse. Næste blok stod klar året efter. Facaderne blev ændret lidt. Kælderen, som er helt over terræn mod syd har pyntelige kælderdøre med en klassisk halvrund afslutning foroven. Ved hushjørnerne er vinduerne trukket væk fra gavlene ligesom sålbænk- og gesimsmotivet er trukket med rundt om hjørnet på gavlen. Tegningsforslagets kamttakkede murafslutning i de helvalmede tegltage blev undladt ved opførelsen. Motivet ses i en anden form på Kongebrohus og på aldersrenteboligerne i Ottosgade.

De sidste kommunale boligblokke, som Ernst Petersen fik ansvaret for, var Ryttermarksvej 2-4 og Carl Plougs Vej 120-132 i forlængelse af Søndre Vandtårn, opført i henholdsvis 1952 og 1953.

Hjørnet af Ottosgade og Stejlbjergvej.
1943. Lejlighedsplaner.

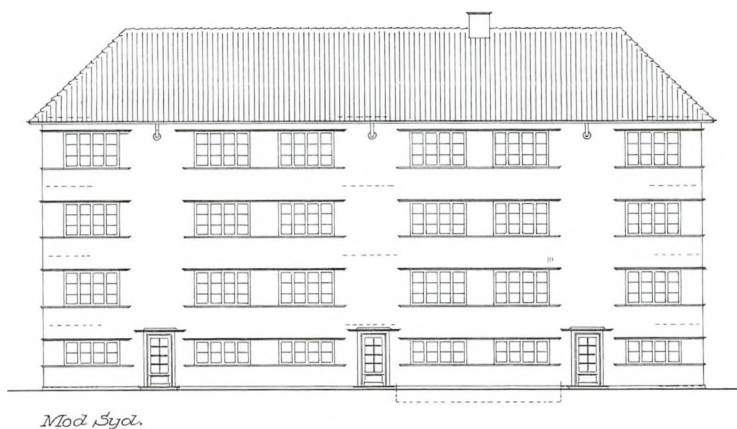
*Bolig for Aldersrenterydere i Kolding. Hjørnet af Ottosgade og Stejlbjergvej. Nr. V.
Udvidelse af Vækker i de smaa Lejligheder.*

Blad 3.a.

*Ernst Petersen,
senest. Arch. v. d. d.
Kolding.*

Gramrolighed. Hjørnet af Frydsvej og
Ndr. Ringvej. Facader. Sydfacadens døre
blev ændret under opførelsen.

Aldersrenteboliger, Bjælderbæk.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Aldersrenteboliger, Ottosgade.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Private etageejendomme

Fra 1929 og ti år frem tegnede Ernst Petersen en række private investeringsejendomme med lejligheder – og med butikker i stueetagen, hvis beliggenheden ellers var til det. De første etageblokke er med glatte facader, de sidste med tætsiddende karnapper som et gennemgående motiv.

Krydset Haderslevvej, Ottosgade og Agtrupvej. Hjørneejendomme med karnapper markerer overgangen til bymæssig bebyggelse.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Byport

Når besøgende fra syd kører ned ad Haderslevvej ser de, at Haderslevvej skifter karakter fra indfaldsvej til bygade. Ved krydset Haderslevvej, Agtrupvej, Ottosgade ligger Ernst Petersens hjørneejendomme og danner en slags byport. Det ældste hjørnehus er Haderslevvej 37, opført 1929 af tømremester Mazanti Petersen. Langfacaden vender mod Haderslevvej, og overgangen til den nyklassicistiske gavl formidles med en karnaplignende udbygning afsluttet foroven med en altan. På det modstående hjørne ved Ottosgade varierede Ernst Petersen temaet i en afdæmpet form, men begge bygninger passer i skala til den sammenhængende bebyggelse og taler sammen grundet hovedform, materialevalg og vinduesudformning.

Dobbelthuse

Ernst Petersen har tegnet flere dobbelthuse, hvor to spejlvendte huse kobles sammen omkring en fælles trappe eller med selvstændige trapper, der giver adgang i gavlene. Typen ses indrettet med to eller fire lejligheder.

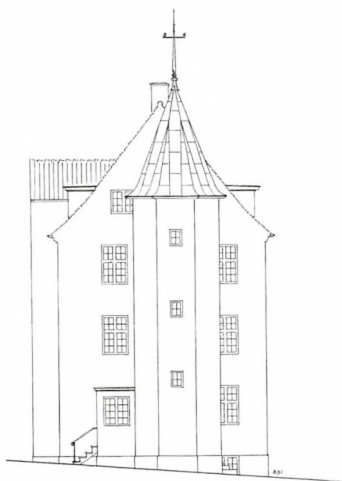
Etagehuse med tårne

Tårnmotivet brugte Ernst Petersen igen og igen. Det blev til trappetårne i de store offentlige bygninger, Kolding Domhus,

rådhuset og i nationalbankfilialen eller i forslagene til bibliotek, forsamlingsbygning og Odd-Fellow Logen. Tårnet kan rumme et vindfang som i overlæge Kjølbyes villa Strandvejen 14, og tårnet kan blive til et selvstændigt ottekantet trappetårn som i egen bolig, i direktørbolig til godset Torpegård og i mindre etageejendomme som Carlsberghus, Ved Slottet og Fynsvej 17.

Carlsberghus.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

GÅVL MOD ØST

Trappetårnets forskydning giver plads til trappe og vindfang.

Carlsberghus

Domhusgade 2, Kolding

Ølhandler Andreas Petersen

1931

Bygningen er placeret, hvor Kongebrogade og Domhusgade løber sammen, og ligger højt som et markant point de vue, når man kommer fra Sydbanegade. Det ottekantede trappetårn med spir og den høje og forholdsvis kompakte facade uden dekorative elementer skaber associationer til middelalderlige borganlæg – om end bygningen rummer tre femværelses lejligheder, en på hver etage og i tagetagen tre pigeværelser og en treværelses lejlighed. I gården var der garager, øldepot og værksted og mod Kongebrogade tre små butikker. Facaderne består af rødflammede mursten, det stejle saddeltag er beklædt med rødt tegl, mens tårnets spir er dækket med zink.

Ved slottet

Låsbybanke 10-14, Kolding

Interessentskabet v/ arkitekt Ernst Petersen

1936

En række gamle bindingsværksbygninger blev revet ned for at skabe pladsen Låsbybanke og plads til en stor forretningsejendom som nabo til Svaneapoteket Låsbygade 4. Netop beliggenheden op ad apoteket medførte retssag fra apoteker Liebst med flere. Nedrivningen åbnede samtidig op for at se den nye Odd-Fellow Logen i sammenhæng med den nye plads. Ejendommen skulle være en pensionsforsikring for Ernst Petersen, men en skattesag gjorde, at han måtte sælge ejendommen. Den treetages butik- og beboelsesejendom indeholdt i stueplan flere butikker, som skyder sig frem foran facaden ved hjælp af en let konstruktion, som over udstillingsvinduerne indeholdt skilteflader og indbyggede markiser. De blev fjernet ved ombygning i 1980'erne. Oven over er der to etager og tagetage med i alt to fireværelses og to femværelses lejligheder. Adgang sker via trappetårn ved gavlen mod Låsbygade. Hovedfacaden er med sin stramme vinduestakt af trefags vinduer eksempel på ønsket om at kombinere modernismens friere og mere spartanske udtryk med nyklassicismen, mens gavlene med deres detaljering og trappetårnet viser tilbage i tid.

Etagehuse med karnapper

I slutningen af 1930'erne havde Ernst Petersen travlt med at tegne boligblokke med opgange og karnapper. Karnappen blev som tårnet et stadig tilbagevendende motiv. En karnap er som en indeliggende altan, der kan bruges året rundt. Den giver stuen karakter og mulighed for udsigt, som fra et forstørret gadespejl. Arkitektonisk giver de mange karnapper facaden liv og variation. Men som det er tilfældet med tårne, så forhøjer karnapper kvadratmeterprisen på det samlede byggeri. Jo længere vi kommer op i tid, jo mindre blev der råd til af den slags. I 1939 stod Domhusparken, Kongebrogade 29-33, Ndr. Ringvej 64A-B og Immanuelsevej 22A-B klar til indflytning.

Kongebrohus

Kongebrogade 29-33, Kolding

Ejendomskonsortium ved arkitekt Ernst Petersen, leverandører og håndværkere.

24 lejligheder med 2 værelser og 1 kammer

1933-1939

>
Kongebrohus. Udsnit af facade mod Kongebrogade med trappetårnet fra Carlsberghus i baggrunden.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Byggeriet begyndte som et privat beskæftigelsesprojekt mellem arkitekt og håndværkere på et tidspunkt, hvor der var ledig kapacitet. Ejendomskomplekset har fem opgange. Via soveværelset er der adgang til et minibadeværelse. Oprindeligt skulle der have været en fløj mod Sydbanegade med yderligere fire opgange. I dagspressen fremhævedes det som en særlig kvalitet, at lejlighederne var af hypermoderne indretning, lys og luft, karnap, centralvarme, bad med varmt og koldt vand og nedstyrtningskakt for affald til destruktionsovn med mere. Ernst Petersen udtalte om udseendet, at det ville blive opført efter moderne linjer, men ikke ført ud i det yderste.

Kolding Handelsstandsforenings Stiftelse

Ndr. Ringvej 64A-B, Kolding

9 lejligheder á 2 værelser

1939

Christian Eff (1868-1953) var en initiativrig forretningsmand, som tjente gode penge på blandt andet kafferisteri og bestyrelsesposter i en lang række virksomheder. Efter 18 år som formand for Kolding Handelsstandsforening skænkede han i 1938 100.000 kroner til opførelse af Handelsstandsforeningens Stiftelse i Kolding.

I kælderetagen er der birum og mod nord portnerlejlighed, i stueplan og på 1. sal er der i alt otte toværelses lejligheder med en opholdsstue med karnap, et soveværelse med adgang til baderum, forstue, wc-rum og køkken. Bygningen ligger nord-syd på tværs af det skrånende terræn, så kun gavllejlighederne mod syd får direkte kig ud over Slotssøen, Koldinghus og byen. Dette afbødedes ved at udstyre alle lejligheder med karnap mod både vest og øst, hvor der er suppleret med en lille altan. De lodrette karnapudbygninger giver facaden liv. Måske inspireret af ejendommen Rosenborg på Slotssøvejen foreligger der en lille skitse, som viser huset i hollandsk renæssance med trappetårne, vandret opstribet murværk og vælske gavle. På perspektivtegningen ligger bygningen på en muret bastion med rækværk og tunge klassiske balustre, hvorfra der kunne være en stor trappe mod Søgade.

Snerlevej, Kolding

Vejle Amts Boligselskab

1951

På et blad fra en afrivningskalender med datoen den 10. september skitserede Ernst Petersen en beliggenhedsplan med 48

Kolding Handelsstandsforenings
Stiftelse.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

lejligheder med tilhørende lejlighedsplaner. Skitsen blev renetegnet i stort mål som et forslag til Vejle Amts Boligforening på tre sammenbyggede boligblokke i fire etager i murværk med tegltage. Beliggenheden var på hjørnet af Tvedvej og Snerlevej. lige over for strømpfabrikken, Borchs Tavler og Jydsk Telefon. Facadernes regelmæssige vinduestakt med ensartede vinduer brydes af vinduernes placering i trappeopgangene samt af små indeliggende altaner mod både øst og vest.

Villaer

Ernst Petersens villaer og sommerhuse skiftede stil efter opførelsestidspunktet. I København dyrkede han nationalromantikken, det søde og sirlige med stor stofflighed og detaljeglæde. Han tegnede enkelte mindre, pudsede villaer med romantiske detaljer i form af bislag, lysthuse, træskodder med hjerteformede udskæringer, mønstermurværk, murede fuglehuse på gavle, vikingeornameantik og kunstmøbler til brug inden døre. På facadetegningerne gror stokroser langs husmuren, og høns pikker i jorden.

I Kolding fik en afdæmpet nyklassicisme i de første mange år lov til at virke sammen i en brydningstid med inspiration fra nybarok og nationalromantik. Han tegnede flere store villaer, der var boliger med en komfortabel indretning ikklædt et ydre som en herregård. Årene på Kunstakademiet og som konduktør for Anton Rosen på godset Hvidkilde på Sydfyn havde sat sine spor. Som byens akademiske arkitekter før ham, kunne han tilfredsstille et borgerskab med overskud og behov for at vise status. Flere velhavende bygherrer havde fået øje på den nye arkitekt i Kolding. Inden for det første år i Kolding fik han den første opgave til en større patriercivilla i form af forslag 1 til Gl. Kongevej 7 for købmand Hans Gregersen. I august samme år havde han forslag 1 klar til en villa til dommerfuldmægtig J. Knudsen på Jens Skyttes Vej 23. Han tegnede hus til sig selv på Møllevej, nu Dyrehavevej, og ligeledes samme år et forslag til en villa til malermester Lundgaard på Vibevej 4. I 1922 forelå der et forslag til en villa på Kikkenborgvej 20 for den senere rektor Krüger for Handelsskolen, og i 1927 tegnede Ernst Petersen forslag til en meget stor villa til margarinefabrikant Mads Jensen på Dyrehavevej 101. Dertil kom flere mindre villaer. Hvor hans eget hus er vinkelformet med trappetårn, så er de fleste af de nævnte forslag til villaer trefløjede, symmetriske anlæg med en hovedbygning og lavere sidefløje. Krügers hus er det eneste, som ikke blev realiseret. De øvrige på nær Jens Skyttes Vej 23 står i dag som de er tænkt i første forslag. Dommerfuldmægtig Knudsen fik senere tegnet og realiseret et mindre forslag 2, som stadig står

intakt i sit ydre. Den præcise smalle bygningskrop anvendtes i samtiden af førende arkitekter, blandt andre Kay Fisker, men hvor andre arkitekter understregede længden, understregede Ernst Petersen højden. Han yndede at gøre sine tidligste villaer til minierregårde med to etager og et stejlt tegltag, eventuelt suppleret med lavere sidefløje og trappetårn. Den anden villatype, som Ernst Petersen benyttede sig af, var en mere kompliceret og romantisk villatype, som oftest var uregelmæssig og næsten kvadratisk i hovedformen, og hvor alle facader er ligeværdige. I denne type anvendes gavle dekorativt som udbygninger på den tunge hovedkrop.

Den tredje type var et gavlhus med trempelvægge i tagetagen, ofte i kombination med en høj og smal sidebygning i to hele etager, der skar sig op igennem taget på gavlhuset. Sidebygningen er altid trukket tilbage fra vejen, og i denne vil indgangspartiet normalt være at finde.

I 1933-35 gjorde tegnestuen forsøg med funkistidens bungalow, med pudsede vægge, lave tage med store udhæng, hjørnevinduer og jernbeton som byggemateriale.

Efter 1935 forenkledes stilen og frigjordes fra stilarterne, så det røde murværk igen blev dominerende. Hen mod slutningen af karrieren indebar den økonomiske virkelighed i statslånsperioden 1938-1958, at husene blev små, og der måtte økonomiseres med de arkitektoniske virkemidler, kvadratmetre, konstruktioner og materialer, for at tilfredsstille brugskravene inden for en beskedent økonomi.

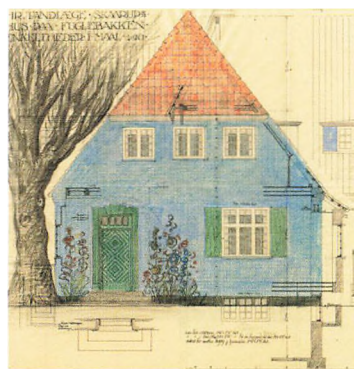
Solsortevej 54, Frederiksberg

Tandlæge Skaarup

6 værelser

1915-1917

I sin tid på Frederiksberg tegnede Ernst Petersen en villa for tandlæge Johannes Marius Larsen Skaarup. Det er et smukt, pudset hus i nationalromantik, sammensat af mange elementer med palævinduer og en egen stofflighed i materialevirkning og farvesætning. Skaarups villa blev senere overtaget af operasanger og skuespiller Holger Boland, som boede her i mange år. Efter forestillinger på Det kongelige Teater sluttede tredje halvleg ofte her. Indvendigt blev husets vægge på et tidspunkt dekoreret, måske af tegneren Anton Hansen, som var en kendt karikaturtegner, maler, teatermaler med mere. For Skaarup indrettede Ernst Petersen i samme tidsrum tandplejeklinikken Agleja på Linnésgade 24 i København, hvor Anton Hansen udsmykkede væggene.

Solsortevej 54. Farvelagt facadetegning.

Eget hus. Detalje af kvist.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Skaadhus, Dyrehavevej 105, Kolding

Eget hus

6 værelser plus kælder, birum og garage

Tegnestue 3 værelser

1920

1922 udvendig beklædning på vestgavl og tårn

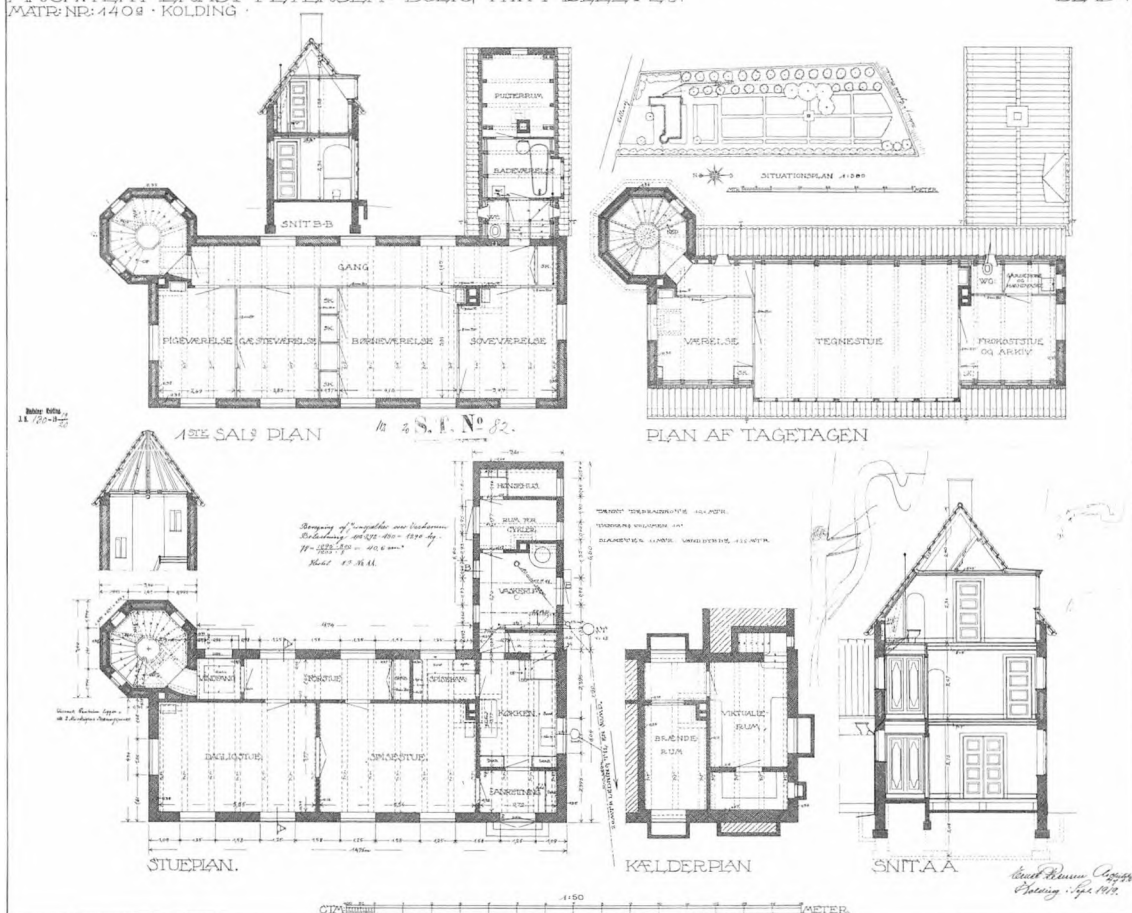
1929 tilbygning garage og udhus

1937 udhus nedrevet, havemur mod vej

Udover Domhuset, som i sig selv var en meget stor byggeopgave for den lille tegnestue, så fik Ernst Petersen hurtigt flere store opgaver for det offentlige. Byen var i vækst, og der var meget arbejde for en arkitekt, som forstod at udnytte situationen. Tiden på Schiørringsvej 4 med bolig forneden og tegnestue foroven blev kort. Han tjente gode penge, og allerede i september 1919 havde han tegninger klar til villaen på Møllevej, den nuværende Dyrehavevej 105, højt beliggende ud til skrænten nord for byen. Herfra var der en storslået udsigt ned over byen med Slotssøen

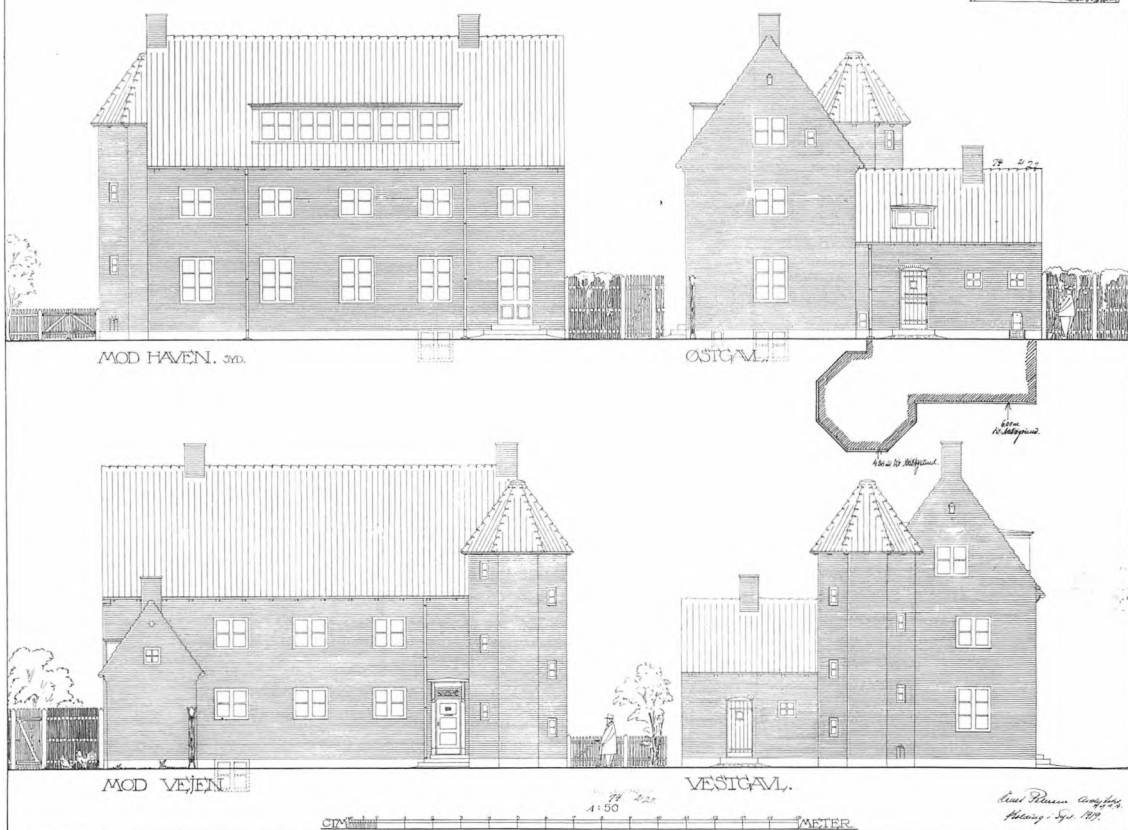

Skaadhus 1919. Den brede pultkvist mod syd giver lys til tagetagen, som oprindeligt rummede Ernst Petersens tegnestue.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

og Koldinghus. Husets navn refererer til udsigten med det gamle danske ord skåd, som betyder udsyn, vidsyn. Huset ligger trukket lidt tilbage fra vejen, således at der opstår en gårdsplads mellem huset og kandelaberlindetræerne mod vejen, og mod syd blev en dyb have anlagt med en stor græsplæne. Kandelaberlindene findes næsten altid på Ernst Petersens tegninger – og i virkeligheden. Bygningstegningen indeholder en bolig i to etager til familien. Tagetagen under det stejle tegltag blev reserveret til tegnestue, med egen indgang fra et trappetårn bygget delvis ind i vestgavlen. Trappetårnet skulle bidrage til, at kunderne var møre, når de havde taget de mange trin op til tegnestuen i tagetagen. Forinden kunne de på væggen i trapperummet læse Ernst Petersens gode råd til en bygherre. Rådene var malet direkte på væggen, og der kan de stadig læses! Det smalle hus med en husdybde på kun 6,04 meter er disponeret således, at der på hver boligetage er stuer og værelser mod syd og mod nord en lang og smal gang i husets længde. Det

Etageplaner og tværsnit .

Facader.

samme motiv med den smalle gang eller entré mod nord anvendte Ernst Petersen i villaer på Koldingbjerg 44 og delvis i Søgade 34. Naturligvis var huset indrettet med et pigeværelse, og som et ekstra raffinement i spisesstuen kunne husets frue hidkalde den unge pige via en ringeklokke indbygget i gulvet under spisebordet. Der var nok at bestille for Emma og den unge pige i det store hus med dets tre etager, syv ovne til opvarmning, gruekedel i vaskerum samt hønsehhold. Huset blev opmuret med massiv ydervæg i en rød mursten fra Hollænders Teglværk i Domhusgade. Uheldigvis var der problemer med brændingen af stenen, så der straks opstod fugtproblemer med murværket. Det var især galt ved vestgavlen og trappetårnet. Problemet blev søgt løst med en mørk rød maling, men da dette ikke hjalp, lod Ernst Petersen sig inspirere af Brødre-menighedens huse i Christiansfeld, hvor vestvendte gavle er beklædt med træ. Derfor står hans eget hus i dag med gavl og tårn mod vest beklædt med rødmaledede brædder på klink. Den enkle,

kompakte form, de forskellige bygningsvolumener, de røde mursten, det stejle tegltag og de hvidmalede vinduer er typiske træk i hans nyklassicistiske arkitektur, der især i villaerne blev krydret med herregårdsmotiver. Eneste dekorative element er indgangspartiet – med konsolbåret fordakning, træudskæringer i ovenlysvinduet og udskårne diamantkvadre i døren. Til huset blev fremstillet møbler til alle rum efter arkitektens tegning.

Arkitekter bruger ofte deres eget hus som laboratorium for nye ideer og brug af materialer. Eller nye funktionsbehov giver anledning til ændringer og tilbygninger. Det gjaldt også Ernst Petersen, selv om han i konstruktions- og materialemæssig henseende vedblev at være tro mod sit faglige udgangspunkt.

I 1929 blev sidefløjen mod vejen bygget om. Cykelrum og indeliggende hønsehus blev inddraget til garage. Garagen havde ringe dybde, hvorfor det var praktisk med de indbyggede stopklodser i gulvet ved endevæggen. Ud mod vejen blev der bygget nyt udhus i træ og med tegltag, og pladsen til hønsehold var opgivet. Det var blevet nødvendigt for Ernst Petersen at få bil, så han kunne klare tilsynet med byggeri i blandt andet Brejning og i Dalum ved Odense. Den første bil var en lidt for meget brugt bil af mærket Jan, som havde tilhørt prins Axel og derefter havde kørt som taxa. Det blev et dyrt bekendtskab, da det ofte resulterede i, at han med datteren Bodil stod på landevejen og ventede på en mekaniker. Hun fik kørekort som 18-årig i 1930 og var chauffør for sin far. Særligt turene til Dalum Klosterkapel tog tid, da de måtte benytte færgen over Lillebælt fra Fredericia til Strib. Senere fik Ernst Petersen bedre biler. I forbindelse med Dyrehavevejs udvidelse i 1937 blev udhuset revet ned, og en havemur blev opført mod vejen.

Et senere projekteret drivhus og udestue i to etager ud for anretterværelset mod syd blev aldrig realiseret. Det vil stadig kunne tilføre huset god brugsværdi og en egen poesi. Fra begyndelsen var haven tænkt som et stramt anlæg med en frugtallé langs den dybe haves østskel og ud for huset en rosenhave, og i den dybe have skulle der anlægges otte store bede adskilt af grusgange. Gartner Klaaborg hjalp med planteplanen. Men det blev ved træer og roser. Bedene blev erstattet af en græsplæne. Under den tyske besættelse blev huset beslaglagt og anvendt af besættelsesmagtens lettere kavalleri. Familien måtte flytte og tage til takke med gæsteværelser hos familie i byen.

Fra 1947 og nogle år frem arbejdede Ernst Petersen med en reduktion af arbejdsbyrden i den store have ved hjælp af en udstykning af en del af haven mod syd, men først i 1963 byggede hans ene datter og svigersøn et hus der til eget brug.

Trappetårn og vestgavl, begge beklædt med træ og malet.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

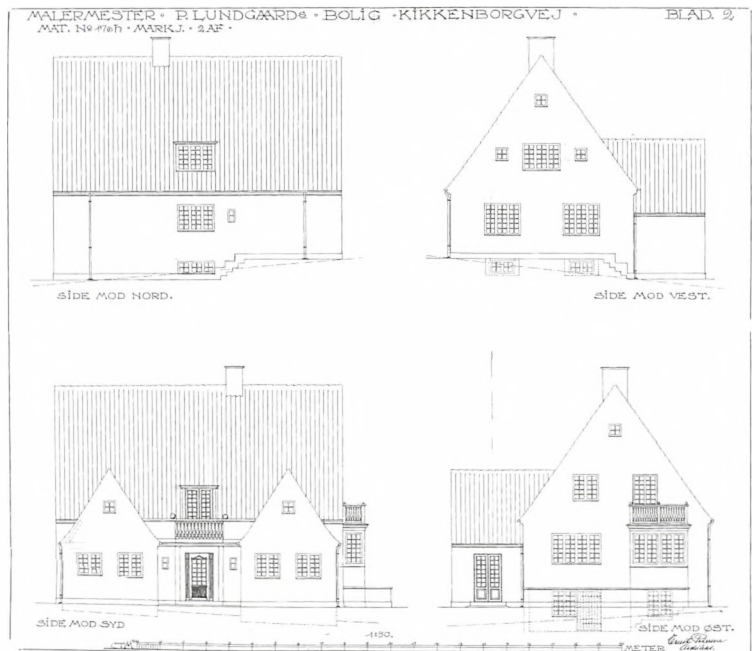
Vibevej 4, Kolding

Malermester Lundgaard

9 værelser plus kælder

1922

Villaen består af et hovedhus som ligger øst-vest. Mod både nord og syd blev opført små symmetriske sidefløje. Huset er udført uden trempel og med en taghældning på 60 grader, hvorved taget får en dominerende rolle i arkitekturen. Uden trempel skiller huset sig ud fra Ernst Petersens øvrige produktion. Huset har ind- og udvendigt gennemgået en modernisering med blandt andet indervægge uden puds, vinduer og hoveddør i plastmateriale med falske poster og sprosser og udanske tagsten.

Malermester Lundgaards villa.
Facader.

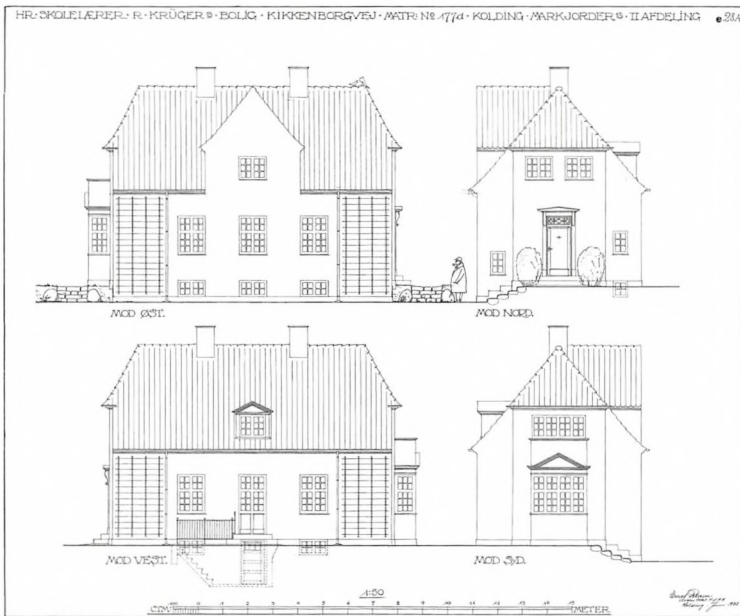
Kikkenborgvej 20, Kolding

Skolelærer Krüger

5 værelser

1922 forslag

Forslaget blev ikke realiseret, og først i 1963 blev der bygget på grunden. Huset genfindes som forslag til en matrikel i Tved By samt i Dansk Købestævnes konkurrence om tegninger til forskellige typer boliger. Tegningen viser et nyklassicistisk forslag i halvanden etage med kælder, halvvalmet tegltag, midtrisalit i

Skolelærer Krügers villa.
Facader.

gavlene og mod øst en muret gavlkvist. Symmetriske espalierer bryder murfladerne på begge langfacader. I nordgavlen er vist en fin hoveddør indrammet af en trekant fordakning og lisener. Midt for sydgavlen er en karnap med gesims og trekantfronton, og over denne en balkon. Facadernes hovedanslag er symmetrisk, som dog lives op af små variationer i placering af sekundære vinduer, kældertappe og terrænspring. To duer kurrer på tagryggen, mens vor mand med hat og stok nærmer sig hoveddøren.

G1. Kongevej 7, Kolding

Grosserer Gregersens villa

8 værelser plus kælder

1919-1924

Huset er påvirket af Edwin Lutyens engelske huse, som inspirede mange nyklassicister. Det ses i de tunge bygningskroppe, det slanke bygningsprofil, de høje murstensfacader og i de stejle tegldækkede saddeltage uden udhæng. Husets T-form og de påsatte karnapper kontrasterer samtidig husklumpen og tilfører denne både variation og lethed. I facaden mod vest var der oprindeligt et tilbageliggende vinduesparti i facaden med seks havedøre og veranda på første sal. Verandaens front udgjordes af fire gange otte tomme brede stolper med indstemte skråbånd til at bære tagfoden. I hele huset blev der lagt stor omhu i at fastlægge detaljeringen. I skitseforslaget fra april 1919 og det første projektforslag fra maj

Grosserer Gregersens villa. Indgangs-
facade
Foto: Aage Lund Jensen, 1991.

Grosserer Gregersens villa.
 Forslag 1 til grundplaner.

Grosserer Gregersens villa.
 Forslag 1 til facader og tværsnit.

1919 skulle hovedindgangen og verandaen omkranses og bæres af kraftige søjler og husets fire skorstene opmures med fremhævede vandrette skifter. Huset blev dog opført efter tegninger af juli 1919 med en række ændringer. Udvendigt blev søjlerne sparet væk ved indgangspartiet, verandaen blev mindre og skorstenspiberne mistede mønstermurværket. Indvendigt skete der en spejlvending af hovedtrappen, placeringen af køkkenet og bagtrappe samt andre mindre ændringer.

Gammel Kongevej 7. Syd- og østvendte facader med beplantning. Samme facader ses med mindre beplantning på side 110.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Bygningen indeholder to etager og kælder, som samtidig er indgangsetage med forstue og trapperum, gæsteværelse og birum. I stueplan findes hall med hovedtrappe, herreværelse, spisestue, dagligstue og køkken med spisekammer, anretterværelse og bagtrappe.

På 1. sal er der fire værelser, badeværelse, linned- og strygerum samt brusebad, wc og bagtrappe. Ved trappen fra hallen er der ud for børneværelset et areal til brug ved spisning af morgenmad.

En blyantsskitse fra maj 1919 viser en interessant garagebygning med højt tegltag og indkørsel i langfacaden via tre porte med kurvehanksbue. Tagfladen brydes midt for af en dobbelt port i en kraftig muret gavlkvist med lisener og trekantgavl. I garagen er der plads til en lille bil, en stor bil og til en jumpe, stald til hest og rum til hestemøg.

En færdig projekttegning viser en mindre garage med smøregrav til en enkelt bil. I fronten er der lisener, mens resten af garagen er delvis gravet ind i terrænet, så det flade tag kan anvendes til udsigtsterrasse omkranset af murede hjørnepiller og støbte balustre.

Solborg, Koldingbjerg 44, Kolding

Redaktør Therkilsen

9 værelser plus kælder, veranda og altan

1928

Villaen ligger på hjørnet af Koldingbjerg og Dyrehavevej. Bygningen består af et længehus med saddeltag og gavlen til Koldingbjerg, hvorfra der er adgang til huset. Facaden mod syd har en fremspringende muret gavlkvist over tre fag, hvor symmetrien alene brydes af en søjlebåren altan, hvor verandaens og altanens drejede balustre er spinkle og næsten gennemsigtige. Nordfacadens østlige halvdel brydes af en toetages smal sidebygning med bagindgang. Forholdet mellem facadestykket fra østgavlen og sidebygningen er 3:5, tilnærmet det gyldne snit, hvilket ikke var tilfældigt. De storsprossede vinduer er som på Petersens eget hus udformet med seks ruder i stueetagen og fire ruder på 1. sal. Hoveddøren har diamantkvadre og ovenlysvinduet dekorative sprosser og udskæring ligesom i Ernst Petersens eget hus, der ligger 150 meter derfra. Redaktør Therkilsen var en god ven af familien, og mon ikke han beundrede arkitektens eget hus.

Gammel Kongevej 7.
Skorsten med mere i forklædning.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Solborg.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Fuglehøj. Facade mod Dyrehavevej.
Foto: Aage Lund Jensen, 1992.

Fuglehøj, Dyrehavevej 101, Kolding

Margarinefabrikant Jensen

10 værelser plus kælder, birum og garage

1927-1930

1944-45 Beslaglagt af den tyske besættelsesmagt, derefter anvendt af englænderne

Ombygget til spædbørnshjem 1949-50, senere ombygget flere gange

Bygninger mod vejen 1976 og 2002

Tværs over grunden lå den tidligere Egtvedbane, som blev nedlagt i 1930, da opførelsen af byggeriet var ved at være afsluttet. Derfor foreligger der to tegninger af indkørsel til huset.

Fuglehøj, Dyrehavevej 101 hører til de største villaer, som Ernst Petersen har tegnet. Margarinefabrikant Jensen havde sin virksomhed på margarinefabrikken Koldinghus, der lå på H.C. Petersens Vej. Villaens størrelse gav Ernst Petersen mulighed for at dyrke herregårdsmotivet: en stor symmetrisk opbygget hovedbygning med mindre halvanden etages sidefløje. Inden for samme ydre form er de to sidefløje dog forskellige i deres facadeudtryk. Det fornemme anslag understreges af palævinduerne, det hævede indgangsparti og brugen af sandstensstøbte balustre i afskærmningen af de overdækkede siddepladser og altan. I hovedbygningens gavle er der udkragede skorstene, som i gavlene trækkes ind, så piberne gennembryder tagryggen lige inden for gavlen. Anlægget er opført i rødflammede sten, varieret med enkelte gule sten. Tegltagens hældning er 49 grader, hvilket giver den smukkeste afslutning, når murværket står i krydsforbandt.

Den store villa rummede i stueplan vindfang, forstue, garderobe, fire stuer, veranda og udgang til overdækket terrasse, anretterværelse, køkken og spisekammer, og på 1. sal var der fem værelser, toilet, badeværelse og to pigeværelser med bruserum og egen trappe til køkkenet. I venstre sidefløj var der garage, cykel- og redskabsrum, værksted og pulterrum. I kælderen var de nødvendige birum.

I dag fungerer villaen som døgninstitution for børn i alderen 0-7 år, indrettet 1949-1950 efter Ernst Petersens projekt. Selv potteholdere til skyllerum blev gennemtegnede. Der tilføjedes overdækket altan med liggeplads oven på udbygningen mod vest. Endelig blev der i 1951 bygget en liggehal under 45 grader ud fra sydøsthjørnet. Den blev nedrevet 2006.

Tagetagen blev indrettet med gavlstue til økonomaen, værelser til seks elever, gæsteværelse, badeværelse, et toilet og gang med linnedskabe. 1. sal blev indrettet med en lejlighed til leder og værelser til assistenter og husassistent, et værelse til isolation og et rum til syv spædbørn. Stueetagen blev indrettet med tre stuer til ialt 24 børn, legestue, personalepisestue, køkken, birum mm. Gulvene plettedes og lakeredes med godsvognlak, stærkt skulle det være.

Strandvejen 14, Kolding

Overlæge Johannes Kjølbye

13 værelser plus kælder, garage og udhus

1930

Ombygget 2003 til 5 lejligheder

Ernst Petersen kombinerede her en renset nyklassicisme med sin mere romantiske herregårdsstil – i form af høje slanke og sammensatte bygningskroppe, karnapper og den for ham så karakteristiske lave ottekantede tårnbygning, hvori husets hovedindgang blev placeret. Tårnet er ikke med på de første skitser, som også viser variationer i vinduernes placering og udformning. På gavl mod vejen viser tegningen et ur og klokke. Tagvand fra sammenskræringen af gavltage mod vejen løber ned i en dekoreret afløbskasse og videre til tagedløbet. Midt i huset ved overgang fra hovedbygning til sidefløj er hallen i to etager. Væggen mod fjorden er et stort småsproset vinduesparti opdelt med et overordnet gitterværk af sandsten. Oprindeligt var det tænkt udført som en bindingsværkskonstruktion i træ ligesom på Gl. Kongevej 7. Hallen rummede herskabets hovedtrappe og adgangsbalconer til førstesalens soveværelser. Langs væggene sås indbyggede vi-

Strandvejen 14.

Foto: E. Kallesøe.

Kilde: Danmarks Kunstbibliotek.

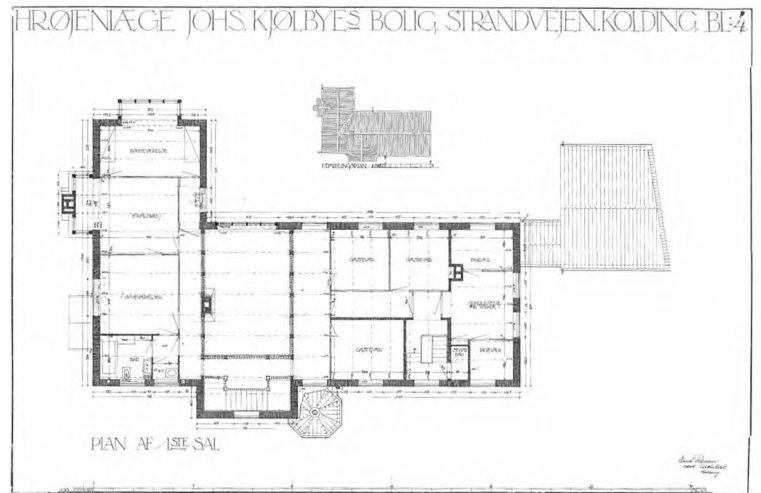

Strandvejen 14.

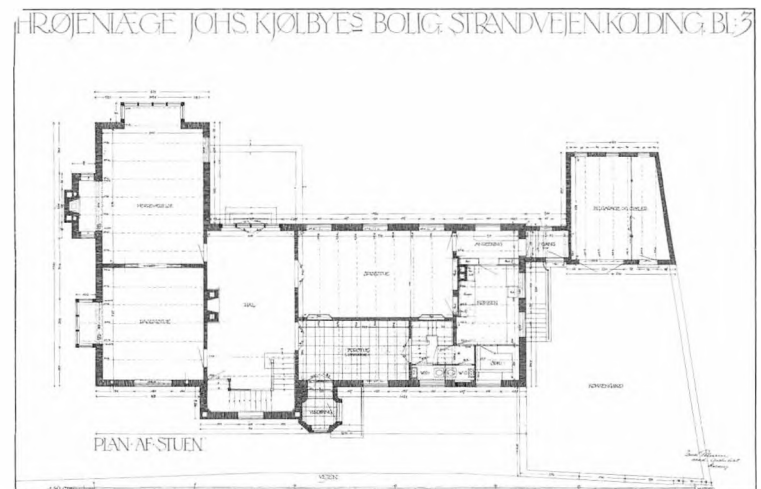
Foto: Aage Lund Jensen, 1999.

Tværsnit og længdesnit gennem hall i to etager.

1. sals plan.

Stueplan.

trineskabe til bygherrens store samling af kunst. Mens huset var på tegnebrættet hjemme på Dyrehavevej, kom overlægen af og til medbringende en skulptur under armen og ønskede om, at vitrineskabene og kamin blev tilpasset de enkelte kunstgenstande. I stueplan blev der opmuret en fornem kamin med åbent ildsted. Husets skorstene er ikke bare skorstene, nej de er opmuret med smalle lodrette fremspring, som giver et let og raffineret udseende. På det første forslag til villa på Gl. Kongevej 7 blev flere af skorstenenes vandrette skifter fremhævet.

Bemærk husets lille udbygning mod øst – med karnap og den elegant udformede skorsten. Motivet blev brugt i forslag 1 fra august 1919 til dommerfuldmægtig Knudsens bolig på Jens Skyttes Vej. Også udformningen af hoved- og bagdør svarer til Jens Skyttes Vej 23. Et motiv, der, som andre af Ernst Petersens huse knytter til engelske forbilleder. Huset blev i 2003 radikalt ombygget og udstykket i fem ejerlejligheder. Ældre fotos viser, hvor fint huset var.

Husets etageplaner viser, at det var et rummeligt og komfortabelt hus, som Kjølbye fik bygget. I kælderen var der vinkælder, grønt- og viktualierum, rulle- og strygestue, vaskerum, kedelrum, kulrum og rum til haveredskaber. I stueplan var der vindfang, forstue, trapperum, hall, dagligstue, herreværelse, spisestue, anretterværelse, køkken, spisekammer, to toiletter, baggang, bilgarage og cykelrum.

På 1. sal var der to forældresovværelser med adgang til børneværelse, badeværelse og toilet, tre gæsteværelser, to pigeværelser, opholdsstue for tyende og styrtebad. Naturligvis havde herskab og tjenestefolk hver deres trappe.

Jens Skyttes Vej 23, Kolding

Herredsfuld­mægtig og dommerfuldmægtig Knudsen

1919 forslag 1

7 værelser plus kælder, uudnyttet tagrum og udhus

1930 forslag 2

9 værelser plus kælder, garage og udhus

Forslag 1 viser et trefløjet symmetrisk herregårdslignende bolig i to fulde etager. I stueplan var der herreværelse, dagligstue og spisestue, anretterværelse, køkken, trapperum og forstue. Opvarmningen var foreslået klaret med en kalorifere samt to kakkelovne. Forslaget viser stejle tegltage. Et muret udhus på 23 m² er tegnet vest for hovedhuset med redskabsrum, rum til høns, das og drivhus. Udhuset er bundet sammen med hovedhuset via en mur og

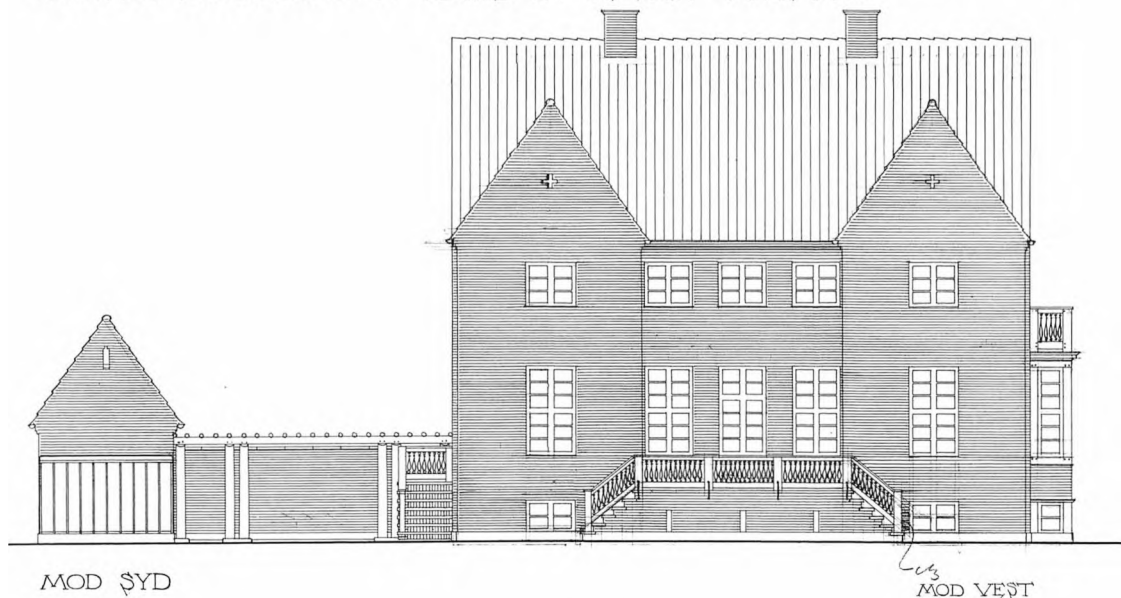
>

Jens Skyttes 23. Forslag 1 til villa med udhus. Kun udhuset blev opført efter tegningen.

pergola med kraftige dobbeltsøjler. Ernst Petersen kom ikke nemt til sit forslag 1. I sagen er der bevaret et væld af blyantsskitser til både planer og facader. I 1920 ansøgte Ernst Petersen om alene at opføre udhuset med henblik på senere at opføre boligen, hvilket han fik tilladelse til.

I 1930 realiseredes et projekt indeholdende 9 værelser. Det er placeret samme sted som foreslået i 1919, men er en etage lavere. Huset er usædvanligt for Ernst Petersen, da det har halvvalmet tegltag og sydfacade med symmetri omkring en lav gavltrekant over fire pilastre, to på hver side af hoveddøren. Gavltrekanten eller frontonen følger renæssancereglen, et motiv, som den i arkitektkredse beundrede jyske bygmester Peder Holden Hansen (1812-1886) anvendte. Ernst Petersen kendte Holden Hansens bygninger fra sin studietid og gennem bekendtskabet med billedhuggeren Niels Hansen Jacobsen i Vejen, hvis egen gård var opført af ham. Men hvor Holden Hansen fremhævede pilastrene med puds og kalk, lod Ernst Petersen hele facaden inklusive pilastre og trekant stå i rød mursten. Af de bevarede tegninger fremgår det, at den symmetriske facade opstod efter inspiration fra gården Bellevue, som lå på den anden side af Haderslevvej ved landegrænsen mellem kongeriget og hertugdømmet Slesvig. Stuehuset var opført i 1830'erne og lagde den 14. juli 1848 lokaler til forhandlinger mellem præjisiske og danske udsendinge om

HERREDSFULDMEGTIG J. KNUDSEN'S BOLIG PAA SKOVHØJ.
PARCEL AF MATR. NR. 30 ♀ AF VONSILD BY OG SOGN • MAAL 1:50.

betingelser for våbenhvile og en hurtig afslutning af treårskrigen. I forhold til Bellevue lod Ernst Petersen murværket i de to yderfag på hver side af trekantfrontonen få mere vægt, og der opstod dermed en spænding mellem de yderste fag og det klassiske midterparti. I modsætning til Bellevue udformede han havedøren og de to vinduer med en lige afslutning. Med nordfacaden var Ernst Petersen mere fri. Her lod han gavlmotiverne i sidefløjene fra forslag 1 gentage sig, nu blot i en enkelt sidebygning mod øst som pendant til redskabshuset mod vest. Samme år, 1930, opførtes også en garage.

Strandvejen 8, Kolding

Direktør Oscar Christensen

1930 om- og tilbygning

Direktør Oscar Christensen (1882-1971) kunne tænke sig at få sin store bolig moderniseret og samtidig få lidt mere plads. Ernst Petersen blev anmodet om at hjælpe bygherren med de nødvendige tegninger. Huset var opført i palæstil med mansardtag og ligger meget synligt ved Strandvejens begyndelse. Ernst Petersen målte det eksisterende hus op og fik godkendt et forslag til projekt til om- og udbygning, som tilførte huset alle Ernst Petersens sædvanlige stiltræk. Facaden mod fjorden blev rykket ud, mansard-

Strandvejen 8.

Foto: Thomas Mølviq, 2010.

>

Søgade 34. Facade med udsigtsbalkon mod Slotssøen og Koldinghus.

taget forsvandt, og ydermurene blev forhøjet, så overetagen fik samme udstrækning som stueetagen, og som nyt tag blev der lagt et bredt og lavt saddeltag afsluttet i gavlene med trekantfronter. Med puds blev ændringerne i facaden skjult, så huset nu står som et interessant eksempel på Ernst Petersens evne til at konvertere bygninger fra en stil til en anden, i dette tilfælde, så slutresultatet er en frisk tolkning af nyklassicismens idealer.

Søgade 34, Kolding

Skibsmægler Viggo Hansen

7 værelser plus birum og balkon

1935

Fra gaden ser huset ud til at være et etplans hus med en strengt symmetrisk facade og indgang midtfor under et lille tegltag, som bæres af snoede jernsøjler. Set fra Kolding Slotssø afslører huset sig som et toetages hus med en gennemgående, smal balkon på 1. sal kun afbrudt af en sidefløj mod øst. Fra opholdsstuen, som ligger på den øverste etage ud for indgang og entré, går en ligeløbstrappe ned til den underste etage, som blandt andet indeholder køkken, spisestue og birum. Mod vejen på hver side af hovedtrappen er terrænet forsænket for at give lys til underetagen.

MOD · SYD · HAVEN.

Romantik og jernbeton, to atypiske villaer

Romantik i bindingsværk:

Strandmøllevej 14, Kolding

Togfører M. Sølund

4 værelser

1922

Det lille bindingsværkshus var et nationalromantisk projekt med mange referencer til gammel dansk byggeskik i kombination med træk fra Edwin Lutyens huse. Den usædvanlige bindingsværkskonstruktion på syldsten består af fodrem og højstolper i op til seks meters højde uden løsholter. Det T-formede bindingsværkshus har en bygningsbredde på kun 4,45 m. Hovedfløjen med høj trempel indeholdt to stuer i stueplan og to værelser i tagplan. Den lavere sidefløj rummede forstue, trappe, køkken og birum og delvis kælder. Indgangsdøren er i barokstil og magen til hoveddørene på Jens Skyttes Vej og Strandvejen 14, dog tilføjet en kølformet dørhammer, som var karakteristisk for døre i Kolding i renæssancen. Fra det fri var der staldør til vaskerummet. Dagligstuen har mod nord en karnap, som bærer en balkon på 1. sal. Mod vest springer en udbygning frem, bygget symmetrisk om en skorstenspipe. Huset var tegnet med kakkelovne og das. I 1995 blev huset kraftigt ændret og udbygget.

Strandmøllevej 14. Facader.

Jernbeton:

Dalbygade 60, Kolding

Fuldmægtig T. E. Castberg

5 værelser plus kælder

1933

Huset blev Ernst Petersens eneste forsøg med dæk og facader i jernbeton. Jernbetonstøbte enfamiliehuse var ikke sædvanligt i Kolding, og arkitekten fik derfor en ingeniør fra København til at beregne konstruktionerne. Stilen var et modificeret toetages Ernst Petersen-hus med lav taghældning og en særlig vandret deling af facaderne lige under førstesalens vinduer, en deling, som giver mindelser om overbygningen på Strandvejen 8 fra 1930.

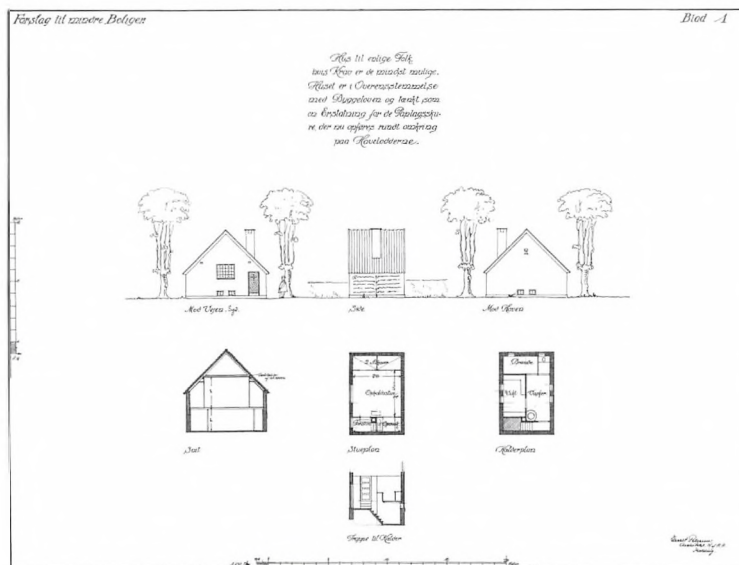
Valget af jernbeton til ydervæggene er interessant. Første gang det blev brugt herhjemme var i 1931 i arkitekt Fritz Schlegels forsøgshus på Bernstorffsvej i Hellerup, hvor det blev opført som en reklame for Dansk Cement Central. Ved licitationen i Kolding viste det sig, at Castbergs hus i jernbeton ville blive 10 % dyrere i forhold til almindeligt murværk, hvorfor huset i stedet blev opført traditionelt. Licitationen blev afholdt med landhåndværkere på alle de store entrepriser, nok i et forsøg på at holde prisen så lav som muligt. Inden opførelsen fik Ernst Petersen tilladelse til en ændring af ansøgningen, så indgang og trapperum blev placeret i en interessant udformet tilbygning ved gavlen. Den blev siden sløret af endnu en tilbygning.

Den lille bolig

I hele perioden 1918-1953 vendte Ernst Petersen tilbage til den lille bolig i røde mursten og tegltag, det danske hus, ofte med stor facadehøjde i forhold til huslængden.

Han deltog i flere arkitektkonkurrencer om den lille prisbillige bolig. Den boligtype må altid have interesseret Ernst Petersen, for der findes bevaret mange planer og skitser til denne type. Flere af forslagene er tydeligt genbrug af bestillingsopgaver fra diverse bygherrer. Andre forslag bærer præg af, at der har været ledig tid på tegnestuen, og at tiden kunne udnyttes til udvikling af forskellige typer byggeri. Enkelte af disse typetegninger går igen i senere boliger opført rundt omkring i Kolding. Den lille bolig er ofte i to etager med mindst 40 graders tegltag. Han arbejdede med typen i 1922 til Købestævnet i Fredericias konkurrence. Typen går igen så sent som 1950-1951 i Vejle Amts Boliger på Dyrehavevej og Glentevej, og for I.P. Jensen A/S på Baldersvej i 1953-1954. Den ringe husdybde og store facadehøjde i forhold til husenes beskedne

volumen gav hustypen stor overflade og pondus, men den gjorde samtidig husene mindre økonomiske at opvarme.

Forslag til mindre bolig på 33 m².

Mindre bolig

Forslag

1 værelse plus kælder

Forslag til mindre boliger, blad 1. På tegningen står der: "Et hus til enlige Folk, hvis Krav er de mindst mulige. Huset er i overensstemmelse med Byggeloven og tænkt som en Erstatning for de Paplagsskure, der nu opføres rundt omkring paa Havelodderne." Det murede hus med 45 graders tegltag er på kun 33 m² plus fuld kælder. Stueplan skulle indrettes med en mikroskopisk forstue og tilsvarende køkkenniche samt en lille stue med to alkover og en brændeovn. Kælderen var disponeret med vaskerum, viktualierum, brænderum og et das. På trods af husets lille størrelse formåede Ernst Petersen at give det karakter. I gavlen mod vejen viste han indgangsdør i barokstil som på hans største villaer, dog uden indfatning. I gavlen sidder stueetagens eneste vindue i tre fag med sprosser. Let moderniseret kunne huset i dag fungere som teenagebolig for en hjemmeboende ung, som ungdomsbolig eller til gæstehus.

Carl Plougs Vej 56

Enkefrue Jensine Jørgensen

3 værelser plus kælder

1921 forslag

Carl Plougs Vej 56. Indgangsfacade mod vejen.

Grunden er ganske smal. Forslaget indeholder et lille enkelt udformet gavlhus på kun 10 x 12 alen med halv kælder. I stueplan er det indrettet med to små rum, køkken og spisekammer, og i tagetagen med trempel er et tørreloft og et værelse til udlejning. Husets bebyggede areal er kun 47 m². Der er ikke toilet eller bad i huset. Trods sin lidenhed fremtræder huset stateligt. Huset er velproportioneret ud fra simple talforhold, hvor langfacaderne udgør et dobbeltkvadrat og facadehøjden svarer til taghøjden, pillebredden i gavlfacaden er det halve af vinduesbredden og så videre.

En arbejderbolig

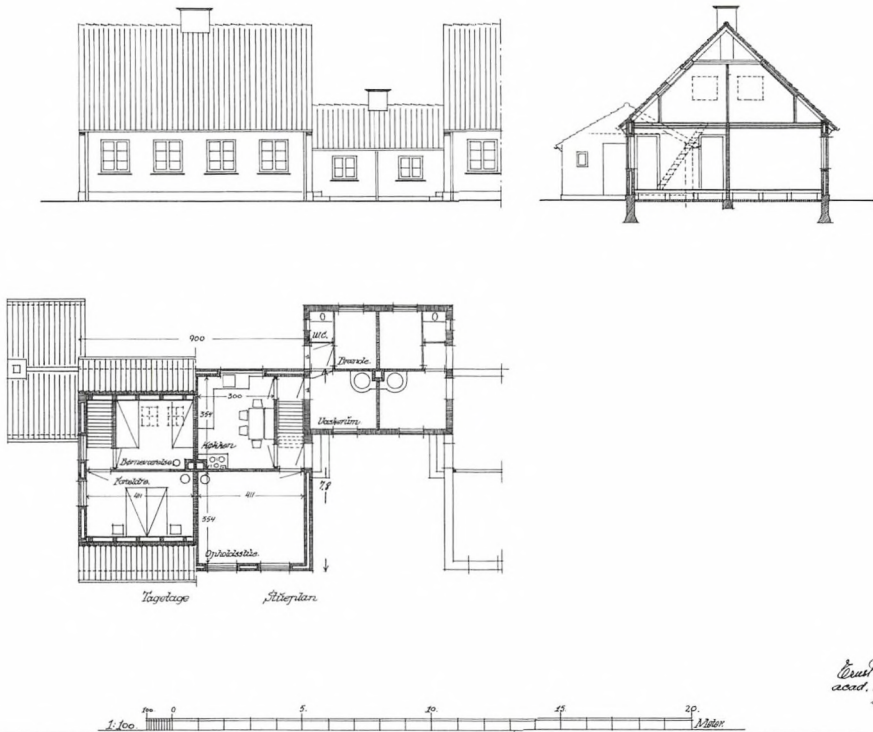
2 værelser, 43 m² bebygget areal plus kælder og uudnyttet tagetage
Ca. 1922

Forslaget er målsat i både alen og tommer samt i meter, hvorfor det tidsmæssigt må være fra et af Ernst Petersens første år i Kolding. Bemærk hushøjden i forhold til vor mand med frakke og høj hat. Trods sin lidenhed har huset et stateligt udseende.

Dette opnås ved den smalle og høje bygningskrop og ved den regelmæssige og stramme vinduesplacering. Husbredden er kun 4,58 meter, mens bygningshøjden er 6,60 meter! I midten ligger stuen på 15 m², som giver adgang til et soveværelse i gavlen på 10,7 m². Køkkenet i den anden gavl er velindrettet og med plads til et lille spisebord. Bemærkes må den lukkede langfacade mod nord. Konstruktionen er usædvanlig for Ernst Petersen, da huset tænkes opført i bindingsværk, som udvendigt beklædes med 6 cm cementplader og indvendigt med tynde kokolithplader. Gavltrekanter er bræddeklædt, mens taget er dækket med røde tagsten.

Forslag til en arbejderbolig på 43 m².

Ernst Petersen.
 auct. Ark. A. af A. A.
 Kolding.

Forslag til mindre boliger

Dansk Købestævne

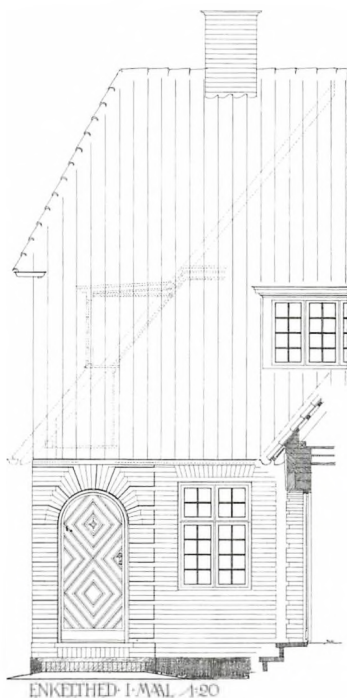
Forslag i arkitektkonkurrence

1922

Et af Ernst Petersens mange forslag indleveret til Dansk Købestævnens arkitektkonkurrence, 1922.

Dette eksempel er med to værelser, kammer og spisekøkken.

Arkitektkonkurrencen blev udskrevet af Akademisk Arkitektforening sammen med Dansk Ingeniørforening. Konkurrencen omfattede alt vedrørende boligers indretning, lige fra grundudgravning og selve bygningen til installationer og haveanlæg. Ernst Petersen indsendte et forslag til bebyggelsesplan med boliger for jævnt bemidlede. Af beskrivelsen fremgår uden navns nævnelse, at han tog udgangspunkt i Dyrehavegårds jorder i Kolding og udformede de åbne arealer til boligformål, kirke, kirkegård, bibliotek med mere. En privatbane forudsattes nedlagt og hovedbygningen kunne anvendes til alderdomshjem eller lignende. Dertil vedlagde han tegninger af et toetages dobbelthus, et enkelthus samt perspektivtegninger af gadebilleder og et fugleperspektiv. Til den del af udstillingen, som lå uden for konkurrencen, meddelte Ernst Petersen, at han sendte

Volkertsvej 7, 1929. Tegning af indgangsparti.

fem blade med Gøhlmannsbebyggelsen, boligerne ved Harte Vandkraftværk, huse fra Stejlbjergbebyggelsen, købmand Gregersens bolig, egen bolig samt udstykning af proprietær Winds ejendom. Dertil vedlagde han fotografier. Bladet Architekten offentliggjorde Ernst Petersens udstykningsplan for Dyrehavegårds jorder, som i dag er bebygget med Hotel Comwell og Kolding Sygehus.

Volkertsvej 7, Kolding

Murermester Christian Ellgaard

4 værelser

1929

Hustypen er lig blad IV i konkurrencen om mindre boliger på Købestævnet i Fredericia. Indgangsdøren med halvrund afslutning og slutsten svarer til Strandvejen 14, selv om huset her blot er et meget lille og beskedent hus. Der er gjort meget ud af indgangspartiet med kvadernurværk omkring indgangsdøren, så mester kunne vise, at han var en dygtig håndværker. Det blev den eneste gang, at Ernst Petersen anvendte denne løsning. Kvadernurværket ses ellers kun som hjømeløsninger på Petersens kommunale etageboliger på Stejlbjergvej og Udsigten. Den første ansøgning om byggetilladelse omfattede to sammenbyggede huse, men kun det højre blev opført.

Dyrehavevej 109-113, Glentevej 11-15, Kolding

Vejle Amts Boligselskab

4 værelser plus kælder

1952

Det realiserede forslag nummer 3 er et rigtigt Ernst Petersen trempelhus med et smalt bygningsprofil og murede facader i røde sten. Det bebyggede areal er 53 m². Indgangsdøren er placeret asymmetrisk i nordgavlen, mens der midt i sydgavlen er placeret et stort dørparti i stueplan og i tagetagen. Der er kvadratiske vinduer med lodpost og en enkelt sprosse i rammerne.

Glentevej. Vejle Amts Boligselskabs huse.

Foto: Thomas Mølvig, 2010.

Byggeteknisk var det nye tider, og husene blev opført med hule teglmure, betondæk og isoleringen i bjælkelag og tagrum er øget fra 20 mm til 25 mm måtter af Rockwool eller Glasuld.

I sagen ligger et forslag 1 i blyant, der viser et mere moderne og slapt hus med en større husbredde, med tagryggen vendt 90 grader, lavere facadehøjde og mindre taghældning. Gavlene er vist beklædt med træ. Husets dårlige proportioner og tegnemåde i blyant og påskrift viser, at det må være en ny medarbejder, som ikke har fået mester ind under neglene endnu. Forslag 2 viser Ernst Petersens egen omtegning i tusch. Hele trempelen på alle fire facader er nu beklædt med træ, et konsekvent materialevalg i forhold til konstruktionen. Et valg, som går igen i landbrugsbyggeri, men som Ernst Petersen sjældent benyttede sig af.

Statslånhuse

Med billige lån fra staten blev det fra 1938 og 20 år frem muligt for ganske almindelige danskere at bygge eget hus. 1946 kom byggestøtteleven, som gjorde det ekstra attraktivt. Husene skulle i begyndelsen holde sig under 85 m², og kvadratmeterprisen skulle begrænses. Det skabte små, nøgterne og billige huse, beskedne i størrelse og beskedne i arkitektonisk udformning. For at overholde de økonomiske krav blev facadehøjden reduceret, og taget blev udført med lav hældning. Vilkår, som også Ernst Petersen måtte få det bedst mulige ud af. I Koldings villakvarterer etableret efter 1945 finder vi de få statslånhuse, som Ernst Petersen har tegnet. De er svære at skelne fra kvarterets øvrige huse, men forskelle er der alligevel. Indgangsdøren placeredes som altid hos Ernst Petersen asymmetrisk i langfacade eller i gavl. Er stuevinduerne anbragt midt over kældervinduerne gjordes der forskel, så stuevinduerne blev både højere og bredere. Opholdsstuens vindue i langfacaden kan gøres lidt større end de øvrige vinduer for at skabe spænding i facaden. Af indre er husene i plan velgennemtænkte med små rum, og hvad stueplanen mangler i kvadratmeter, kompenseredes der for i kælderplan. For eksempel kunne toilet placeres i kælderen.

Mosevej 24, Kolding

Tekstilarbejder Helge Pedersen

3 værelser plus kælder og uudnyttet loft

1951

Et lille statslånhus, anonymt i sit udtryk og materialevalg, og med eternitskifer på taget, lidt usædvanligt for Ernst Petersen. Tegningen foreskrev dog røde tagsten af den lokale Hollænders

Mosevej 24, 1951.
Foto: Thomas Mølvig, 2010.

type. Huset skiller sig kun lidt ud fra de omgivende småhuse. Der var stor ventetid på tilsagn om statslån og ministeriel tilladelse til at gå i gang. Da tilladelsen endelig forelå, gik der endnu længere tid med opførelsen, fordi muremesteren ikke havde fået støbt eller bestilt mursten i tide.

Sommerhuse

Sommerhus Dronninggårdsvej, Søllerød

Fuldmægtig H.O. Røgind

4 værelser plus overdækket veranda og altan på 1. sal
1916

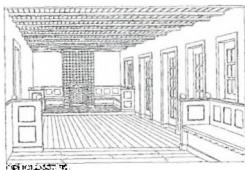
Året før Ernst Petersen fik afgang fra arkitektskolen arbejdede han for arkitekt Carl Hansen i København, hvor han tegnede et vel disponeret sommerhus i Søllerød. Det var et lille nationalromantisk hus i træ med tegltag på cirka 75 m² plus veranda og altan. Veranda og tagkanter blev udført med såkaldt snedkerglæde. I huset var der indbygget plads til høns og duer. Op ad huset voksede stokroserne, jo, ifølge tegningen var det lykke og sand idyl at holde ferie på landet.

Sommer- og feriehus ved Esrom Sø

Politikens konkurrence om billige sommer og feriehus
1916 forslag

Samme år leverede Ernst Petersen forslag til dagbladet Politikens anden konkurrence om billige sommer- og feriehus ved Esrom Sø. Den første konkurrence udskev avisen i 1912. Interessen for det billige sommerhus var stor, og udstillingen af de mange forslag i Kunstindustrimuseets sal blev en succes. Politiken udgav Bogen om Sommerhuset med 92 tegninger. Konkurrencen blev gentaget i 1916, hvor der kom næsten to hundrede forslag, heraf to fra Ernst Petersens hånd. Den viste tegning var forslag 1.

Ved Esrom Sø, 1921. Forslag til feriehus i midterste prisgruppe.

Ernst Petersens forslag til den midterste prisgruppe er afbildet i Politikens bog fra 1916, der blev genudgivet i 1919. Det viser et feriehus i en nordsjællandsk plantage i første række mod en sø. Huset er udført i træ med to etager og med et karakteristisk udformet stråtag med helvalmede gavle trukket ned over stueetagen. Indvendigt er trævæggene pudsede og hvidkalkede. I opholdsstuen er der faste bænke indbygget i væggenes paneler, og ved den ene endevæg er en stor åben pejs beklædt med hollandske fliser.

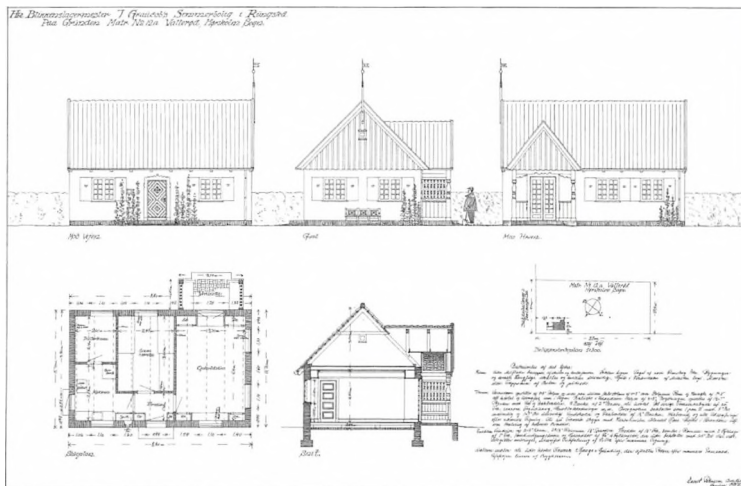
Sommerhus på Bukkeballevejs forlængelse, Rungsted

Blikkenslagermester Graucob

2 værelser plus veranda

1917

Et lille nationalromantisk, muret og berappet længehus med tegltag og påsat veranda ud for stuens dobbeltdør mod sydøst. Huset indeholder en lille opholdsstue, et soverum, køkken og pulterum. Af beskrivelsen fremgår det, at: "Ydermuren berappes, afsyres og kalkfarves. Soklen tjæres. Taget af røde Flensborgsten. Rygning og øverste Langfuge skælles og hvidkalkes, Gulv i Veranda lægges i Mursten i Mønster. Verandaen opstilles i 8x8" Stolper, Stolpernes Rem og Knægte i 7 x 8", alt høvlet og udsvejfet som på Tegning. Balustre drejes af 3 x 3". Brystningen opsættes af 1 1/2 x 7" Planker med Fod og Dækbrædder. 2 Bænke á 2" Plader, alt høvlet. Det øvrige Tømrerarbejde af ru Træ, saasom Tagudhæng, Gavlbeklædninger mm. Overgavlen beklædes som 1 paa 2 med 5" Br. indvendig og 1 x 7" udvendigt. Vindskeder og Dækbrædder af 1 1/2" Planker. Husbrand og alle Udsvejfninger efter nærmere Tegning. Alt ru Træ stryges med Karbolinium iblandet Tjære. Loftet i Verandaen udføres som Hvælving af høvlede Brædder. Vejrfløjen leveres af Bygherren."

Rungsted, 1917. Hovedtegning til Graucob's sommerhus.

Byplanlægning

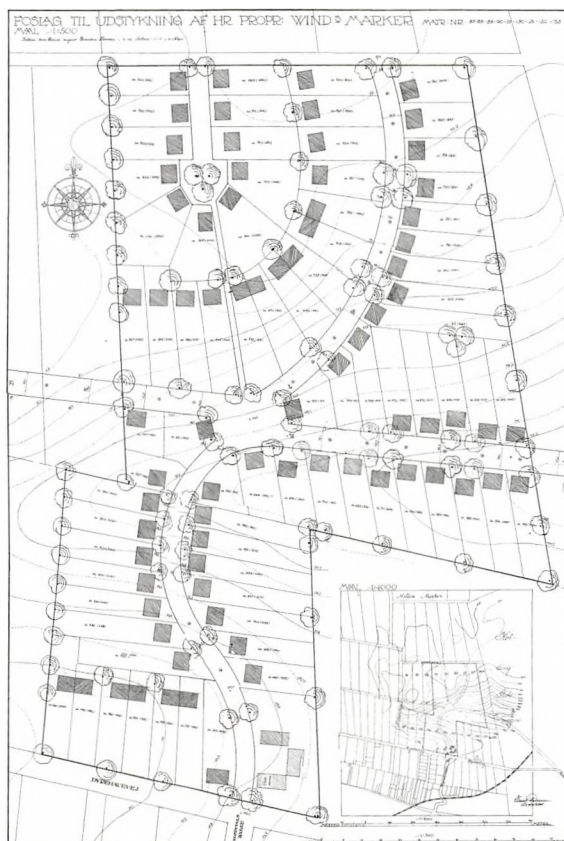
Ernst Petersens første deltagelse i en byplankonkurrence fandt sted i 1914. Opgaven var forslag til en omlægning af Holbæks brede hovedgade, Algade. Ernst Petersen indlogerede sig syv dage på hotel i Holbæk for at få indsigt og inspiration til at løse opgaven, men

ak, investeringen gav ikke held med opgaven. Ernst Petersen deltog i konkurrencer i Kolding i 1920'erne. I 1925 fik købstæderne ret til at udarbejde planer for hele byer, og samme år stiftedes Dansk Byplanlaboratorium. Ernst Petersen indleverede forslag i byplan-konkurrencer i Gråsten 1925, Sønderborg 1927 og Fredericia 1929. Forslagene var solidt gennemarbejdet i tidens stil, men udløste heller ikke her præmie. Hjemme i Kolding havde han større held med udformning af nye boligområder med tilhørende udstyknings- og bebyggelsesplaner.

Bebyggelsesplan for et område mellem Dyrehavevej, Nørremarksvej, Spølrundevej, Kolding

Ca. 1922

Proprietær Wind ville udstykke marker afgrænset af Dyrehavevej mod syd, Nørremarksvej mod vest og Spølrundevej mod nord. Ernst Petersens plan blev realiseret og omfatter blandt andet Svallevvej. Det slyngede vejforløb understreger det kuperede terræn og giver karakter til det ellers anonyme boligområde.

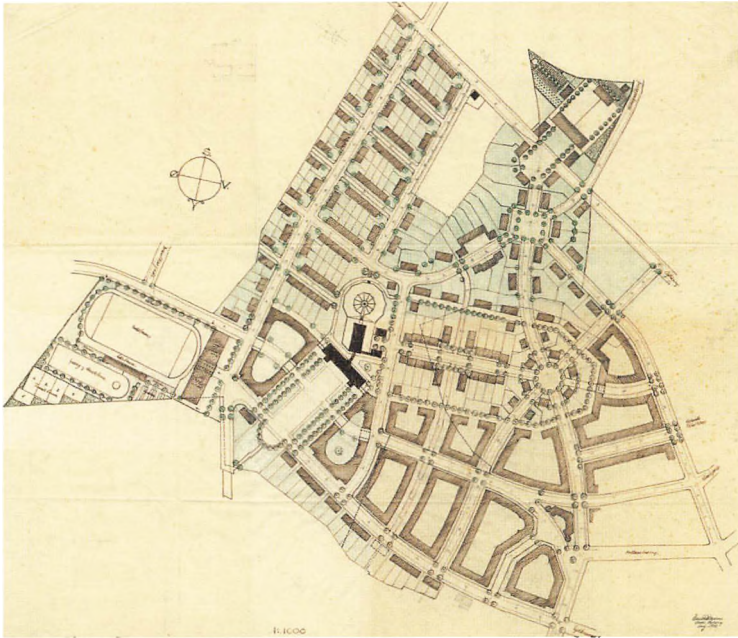

Bebyggelsesplan, 1922. Dyrehavevej ses nederst på tegningen.

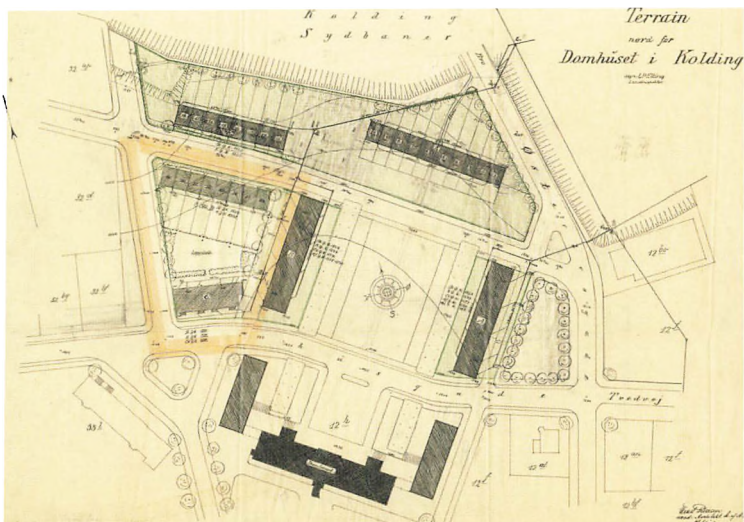
Området mellem Sydbanegade, Østerbrogade, Agtrupvej og Dalbygade

1922-1923

Sydbanegade, Østerbrogade, Agtrupvej og Dalbygade med tilhørende interessante boligforslag.

Bydelsplan i området omkring Kolding Domhus, 1922-1923. De mørke bygninger er domhuset med arresthus.

Forslag til bebyggelsesplan for kommunale arealer ved Kolding Domhus, 1924.

Kommunale arealer ved Kolding Domhus

Forslag til bebyggelsesplan for en del af Brændkærmarken tilhørende Kolding Kommune
1924

I november 1924 forelå stads- og havneingeniør Lassens bebyggelsesplan, udarbejdet af Ernst Petersen. Planen omfatter arealer nord for Tvedvej, hvor International Business College nu ligger, begge sider af Østerbrogade, Tingvejen, Borgmestervangen, Byvænget, Tingstedet, del af Agtrupvej, Dalbygade, Domhusgade, Fru Jyttes Vej, og Teglgårdsvej. Efter planen etableredes sidefløje til Domhuset, bygget hen over Domhusgade, det kommende Sct. Hedvigs Klinik bygges ind i en sammenhængende randbebyggelse, der opføres en ny kommuneskole ved Agtrupvej og udstykkes byggegrunde til 214 enkelt- og dobbelthuse. Enkelte steder blev der udlagt areal til etageboligbebyggelse i to eller tre etager.

Dyrehavegårds bygninger og jorder, Kolding

Forslag til Dyrehavegård som hvile- og rekreationshjem
1927

Kolding Kommune overtog i 1927 Dyrehavegård som en forberedelse til kommunesammenlægningen i 1930. Nogle borgere opfordrede Ernst Petersen til at komme med ideer til den fremtidige anvendelse. Han skrev:

“Dyrehavegaard, den største og smukkeste beliggende af de resterende Avlsgaarde omkring Kolding By ejes nu af Kolding Kommune.” ... “I den sidste Menneskealder har i alle Byer en stærk Udviklingstrang gjort sig gældende, og denne er som regel tilfredsstillet paa den Maade, at de nærmeste beliggende Gaarde blev tilfældigt udstykket til Byggegrunde uden Sans for Bevarelsen af bestaaende Værdier. Man behøver blot at mindes det gamle Bellevue og Skovhøj. I begge de her nævnte Tilfælde forestod ganske ukyndige Mennesker Udstykningen, og denne blev derfor overladt Tilfældigheden og Resultatet som følge heraf uheldigt.” ... “Da Dyrehavegaard med omliggende Jorder og Skove er det smukkeste Terræn i Byens Nærhed, ville det være meget beklageligt, om man ikke med Fremtiden for Øje drog størst mulig Nytte af de bestaaende Værdier. Der bør derfor udarbejdes en Udstykningsplan over Jordene paa en saadan Maade, at alle nuværende Værdier (Skove og Udsigtspunkter) bevares, ligesom Gaarden med dens Bygninger maa søges bevaret og anvendt til Formaal, der kan udnytte dem.” ... “Selve Dyrehavegaard med dens bygninger foreslaas derfor

Strukturplan for Dyrehavegårds jorder, 1927. Marielundssøen ses til højre på tegningen.

anvendt til Rekreationshjem og Kuranstalt.” ... “Samtidig skal der udarbejdes en Bebyggelsesplan til fremtidigt Boligformaal på Gaardens Jorder. I Slutmaalet skal der være Gymnastiksal, Tennishal, Koncertsal, Badeanstalt og en rigtig Kuranstalt.”

Ernst Petersen opmålte bygningerne og tegnede et skitseforslag til indretning af et rekreationshjem. Boligerne kom. Senere kom Kolding Teater, mens kuranstalten blev til kongreshotel.

Banegårdspladsen, Kolding

1933 forslag

Arkitekt Axel G. Jørgensens havde foreslået nedrivning af Hotel Kolding for at skaffe et kig til Slotsbanken og Koldinghus. Denne idé benyttede Ernst Petersen til at pege på Banegårdspladsen og det manglende kig derfra til Koldinghus med mere. Han opfordrede byrådet til at sikre sig Slotsmøllens grund og vedlagde samtidig en plan for, hvordan opgaven æstetisk burde gennemføres og hvorledes, den kunne gøres økonomisk mulig. Planen viser et gennembrud med en fri plads mellem Banegården og Slotssøen. Den nordøstre del af Slotsmøllens grund kunne udnyttes til et moderne indrettet hotel, teater og forsamlingsbygning, måske med beboelse mod Tværvej (nu Behrensvej). *“På den sydvestre Side af Grunden opføres, som Dække for den lidet tiltalende Havegade (Slotsallé) og som Led i det økonomiske Grundlag, en moderne Forretningsejendom. Bygningerne kan projekteres paa en saadan Måde, at disses ubebyggede Arealer i alt væsentlig Grad danner den frie Plads. Som yderligere Erstatning for Pladsen, der er 4.000 m² stor, tænkes den sivbevoksede Del af Søen mod Ejlersvej opfyldt og udnyttet til Villabebyggelse. Her kan indvindes et Areal på ca. 6.000 m² uden at Søens Karakter og ejendommelige Skønhed lider derved.”* Ernst Petersen beskrev sine ønsker om en sti rundt langs hele Slotssøen og inddragelse af havelodderne fra Sct. Jørgens Hospital til offentlig park og om etablering af flere kig fra midtbyen til Koldinghus. Byggeriet af et nyt hotel ved Banegården ville gøre det muligt at komme i forhandling med Hotel Koldings ejer om overtagelse til en overkommelig pris, således, at Axel G. Jørgensens idé kunne realiseres.

Ernst Petersen anmodede byrådet om at behandle sagen uden offentlighedens kendskab for at planen ikke skulle medføre en stor og unødigt fordyrelse af købet af Slotsmøllens grund. Længe efter Ernst Petersens død er flere af forslagene blevet realiseret!

Byplan For Kolding Købstad

1942-1947

November 1942 fik Ernst Petersen en opfordring til at indtræde som medlem af den af byrådet netop oprettede kommission til udarbejdelse af en byplan for Kolding Købstad. Han blev sammen med blandt andre planteskoleejer Aksel Olsen og landinspektør Elling valgt ind i et arbejdsudvalg, som skulle udarbejde et forslag til byplan. Gennem fem år mødtes udvalget to gange om måneden, og i maj 1947 barslede kommissionens arbejdsudvalg med 26 planer i en samlet Dispositionsplan for Kolding Købstad. Dispositionsplanen indeholdt to håndtegnede skitseforslag, hvor tegnemåden og håndskriften viser, at Ernst Petersen har udført forslagene.

Det ene forslag viser Bredgades forlængelse mod nord til en ny forbindelsesvej i Kærlighedsstiens tracé mellem Fredericiagade og Låsbygades brede del. Bebyggelsen nord for Rådhuset var erstattet af en rådhusudvidelse, bebyggelsen mellem Sct. Nicolai Kirke og Låsbybanke var revet ned, der var festplads syd for kirken samt forsamlingsbygning i Borchs Gård og langs Bredgade.

Det andet skitseforslag viser en ny udformning af Banegårdspladsen og en rektangulær plads i krydset Jernbanegade, Buen, Munkegade og Fredericiagade. På Bryggeriet Slotsmøllens grund er vist et byggeri til teater, møde- og festlokaler med mere. Langs Slotsallé er vist et forslag til hotel.

Ernst Petersen skrev om udformning af den kommende bebyggelse rundt i byen, om fredede huse, bykvalitet, behovet for udflytning af baggårdserhverv og om nedrivning af dårlige boliger. Han

Bredgades forlængelse set fra Syd mod Koldinghus. Nedrevet er en del af rådhusets vestlige afslutning, guldsmed Kysters ejendom i Adelgade og Kobberhuset i Hyrdestræde.

var klar over, at kirkens udseende lå uden for byplankommissionens arbejdsområde, men kunne alligevel ikke dy sig for at udtale, at *“kirken bør befries for sit nuværende alt for tysk påvirkede spir og tilbagegives sit oprindelige tårn med trappegavle.”*

Den 17. november 1947 fik byrådet forelagt forslaget til ny byplan. Der fremførtes betænkeligheder med hensyn til blandt andet Bredgades forlængelse og vejen langs Slotssøen. Ernst Petersen arbejdede indgående med svar fra udvalget til byrådet, og han udførte nogle perspektivtegninger for at illustrere såvel Bredgades forløb mellem kirken og rådhuset som vejforløbet langs Slotssøen.

I 1948 blev Ernst Petersen medlem af Byplankommissionen for Kolding købstad. Året efter blev han udpeget som Akademisk Arkitektforenings sagkyndige i Kolding i henhold til byplanlovens § 19 om vejledning i spørgsmål af byudviklingsmæssig karakter. Med stor grundighed gik han ind i arbejdet, og i hans arkiv er sagen veldokumenteret med tegninger, mødereferater, forberedelsespapirer til møderne, kladder og kopier af breve og avisudklip fra byens aviser. I sine papirer har han med blyant tilføjet om kommissionens arbejde, at det *“kræver stor faglighed og megen omtanke”* og, at *“byplankommissionen skal være værge for de grønne områder.”*

Vejen ved Slotssøen

Som medlem af byplankommissionen og dens arbejdsudvalg var Ernst Petersen dybt involveret i forslaget om en nyanlagt Slotsøvej langs foden af slotsbanken. Hans tegninger illustrerede for-

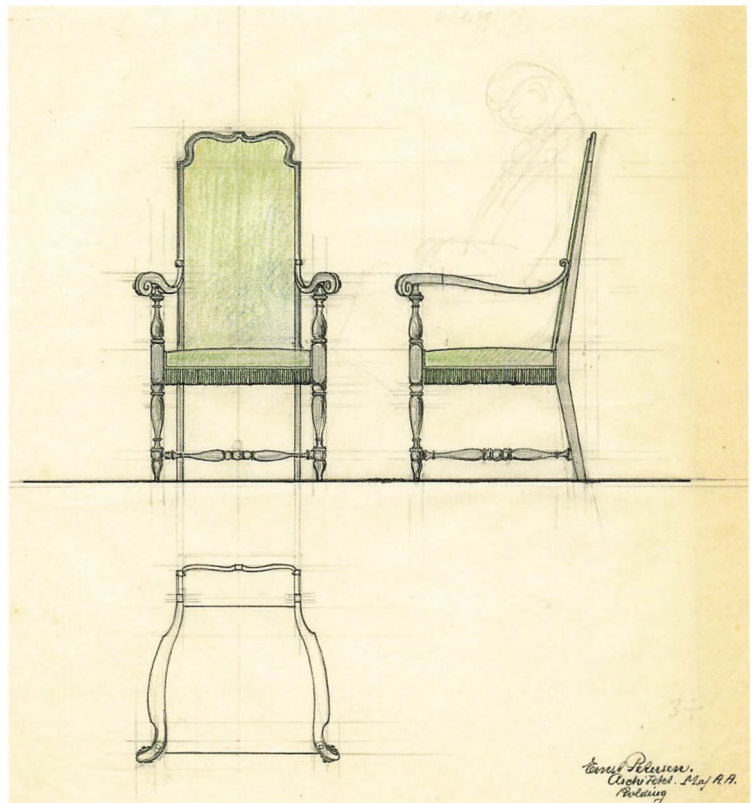
Slotssøvejen for foden af Koldinghus med Kærlighedsstien nærmest søen.

slaget og dets konsekvenser, og det var hans perspektivtegninger, som skulle sælge ideen.

Møbler

Ernst Petersen virkede de første år i Kolding i en tid, hvor arkitekten havde indflydelse på hele huset og tegnede alt hertil, ude som inde. Arkitekter havde baggrunden for at kunne gøre det, fordi møbler som studie- og øvelsesprojekt var almindeligt for arkitekt-skolens studerende. Professorerne i bygningskunst stillede opgaver i møbel- og inventartegning, og i bøgerne eller på studieture fik eleverne kendskab til møbelkunstens historie. I sin studietid deltog han i 1911 i Politikens konkurrence om billige møbler til en sommerbolig, men blev ikke præmieret. Ernst Petersen havde selv et stort fagbibliotek, der også indeholdt bøger om møbler gennem tiderne. Det var almindeligt, at ganske almindelige borgere gik til deres lokale snedker, når de skulle have nye møbler til sig selv. Disse forhold gjorde, at Ernst Petersen tegnede mange møbler, til såvel bygherrer som til familiens og eget brug.

Møbler og andet inventar til offentlige bygninger

Kolding Rådhus, 1924. Tegning af stol til byrådsalen med sovende byrådssekretær!

Læsende engelsk soldat på Kolding Centralbibliotek i 1945. Sammenlignet med Ernst Petersens første biblioteksstol fra 1920, se side 54, er denne stol udformet mere ergonomisk.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

Møbler til Spare- Og Laanekassen for Kolding og Omegn

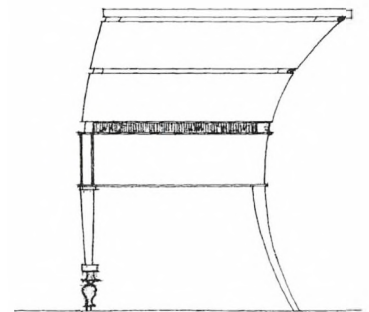
Jernbanegade 3, Kolding
1924

Når kun det bedste byggeri var godt nok for bygherren, var det naturligt, at der blev ofret ekstra på husets indretning. Det gjaldt også Sparekassens ansigt udadtil og indadtil. Ernst Petersen blev bestilt til at tegne husets møbler. Resultatet kom ikke til at ligne, hvad folk ellers havde set i hans officielle bygninger, domhus, rådhus og Harteværket. Møblerne fik et mere forfinet, let og elegant udtryk end normalt for Ernst Petersens møbler.

Møbler til familiens og eget brug

Senge, sofaer, borde, armstole, spisestuestole, skabsmøbler
1911, 1920 og 1938

Allerede i 1920 tegnede Ernst Petersen møblerne til alle rum i eget hus. Senere tegnede han til sine døtre og svigersønner. Megen kendt, dansk møbelkunst er blevet skabt på denne måde. Det foretrukne materiale var cubamahogni, men også eg og lakeret fyrretræ blev anvendt.

Karmstol af klismostype fra ekspeditionslokalet. Tydeligst set fra siden svajer stolens dramatisk kurvede former i særligt ryg og ben, som i modsætning til den lukkede karm er gjort så spinkle som muligt.

Detalje af armlæn på sofa.

Let armstol.

Møbler udført i mahogni til egen spise-stue. Sofaen stod ved spisebordets lang-side. På væggen over sofaen ses Anton Schrøders udkast Sct. Georg og Dragen til møde- og mindeplads på Skamling. Foto: Thomas Mølvig, 2010.

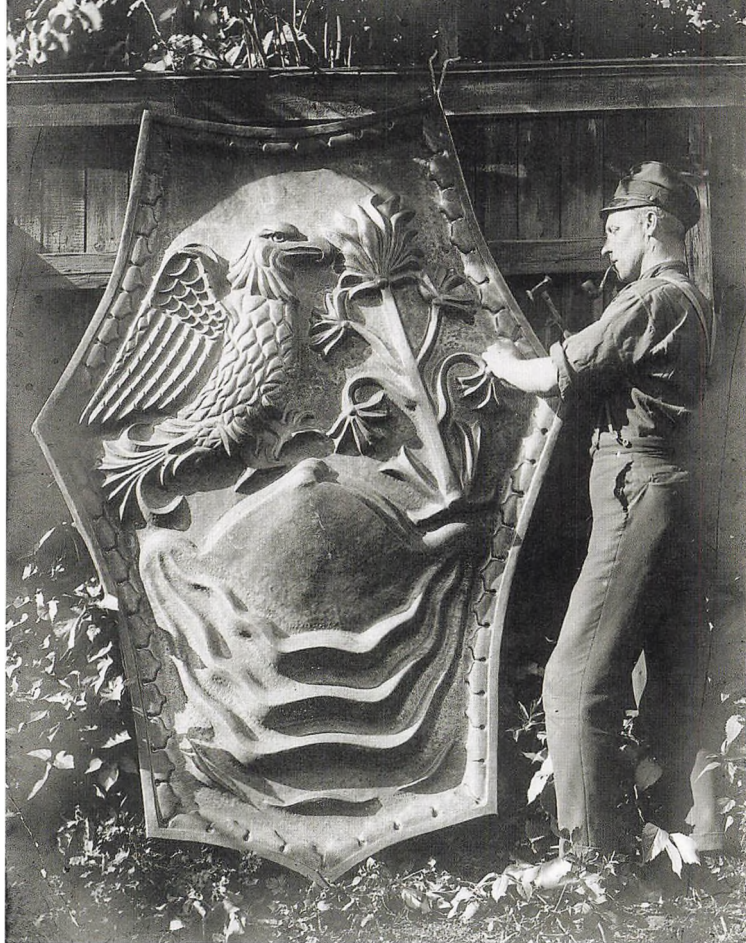

Grafik og design

Segl og byvåben

1924

Ud fra en stampe fra 1421 tegnede Ernst Petersen et bysegl, som blev anbragt i Rådhuset over døren til byrådssalen. Byseglet befinder sig i dag på Museet på Koldinghus. Ernst Petersens tegning dannede næsten 70 år senere grundlag for støbte brønddæksler til brug i Kolding bymidte.

Blikkenslagermester Niels Petersen arbejder på byvåbnet til rådhuset.
Kilde: Kolding Stadsarkiv.

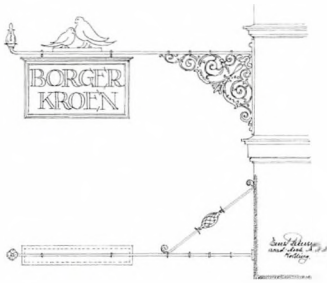
Bysegl skåret i egetræ til Kolding Rådhus.
Kilde: Museet på Koldinghus.

Igen med udgangspunkt i stampen fra 1421 tegnede han et stort byvåben i kobber, som blev anbragt på facaden over rådhusets hovedindgang. Selve byvåbnet er 225 cm højt. Det blev fremstillet af blikkenslager Niels Petersen i Jernbanegade 19. Niels Petersen fik på et tidspunkt Ernst Petersens tilladelse til at udføre

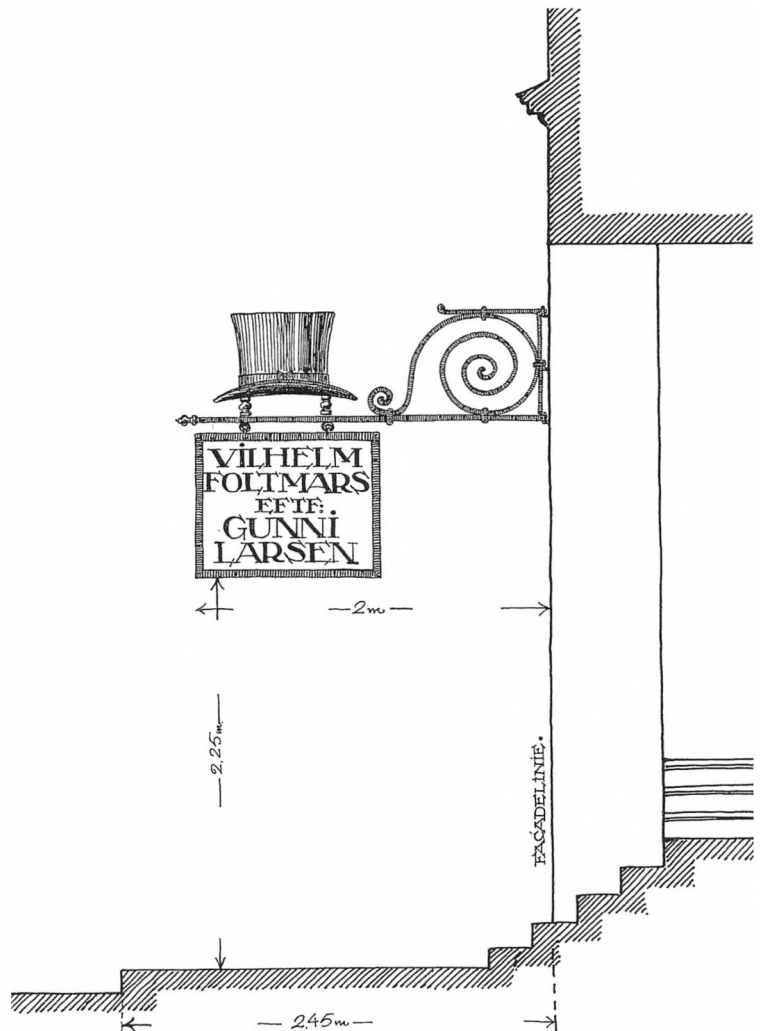
byvåbnet i miniudgave på betingelse af, at det kun drejede sig om enkelte eksemplarer. Blikkenslageren overholdt imidlertid ikke betingelsen. I december 1924 returnerede Ernst Petersen et tilsendt eksemplar, idet han ikke satte pris på at eje et sådant. Han fastsatte ved samme lejlighed antallet til højst 25: "Et større Antal af Reproduktioner er ikke tilladt."

Udhængsskilte

Til forretninger, en sparekasse og til offentlige bygninger tegnede Ernst Petersen en række udhængsskilte i tidens stil. De blev normalt udført i malet smedjern, eventuelt suppleret med skilteplader i jern, men også skilte i bronze og kobber forekom.

Udhængsskilt Borgerkroen.
Helligkorsgade 20, Kolding.
Ukendt årstal.

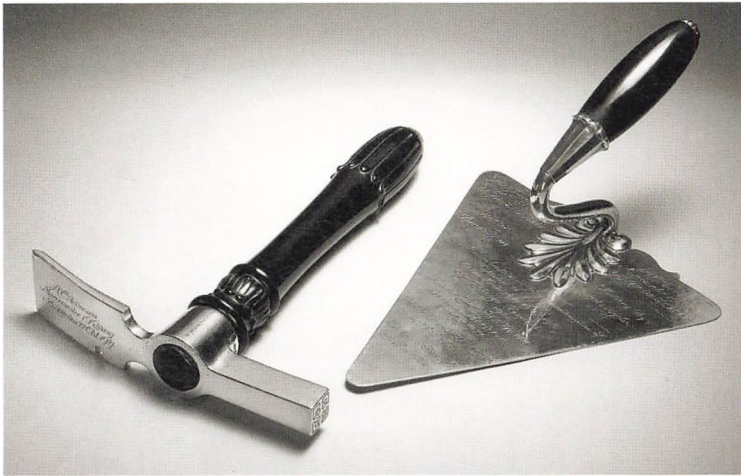

Udhængsskilt hattemager Vilhelm
Foltmars Eftf., København, 1916.

Murske og hammer

1921

Gave til murermester A.C. Andersens 25 års forretningsjubilæum den 22. oktober 1921. Sølvsmed Wilhelm A.P. Spetzler smedede en murske og murhammer i sølv med ibenholtsskafter efter Ernst Petersens tegning og indgraverede følgende inskription: *“Grund lægge, Hus bygge, for Byens Vel, til Samfunds Lykke”*. Med gaven fulgte den klausul, at murske og hammer skulle udlånes til grundstensnedlæggelser. I dag opbevares det fornemme murerværktøj på Museet på Koldinghus.

Murske og hammer i sølv og ibenholt udført af sølvsmed Wilhelm A.P. Spetzler, 1921.

Kilde: Museet på Koldinghus.

Lygter til langebro, Kolding

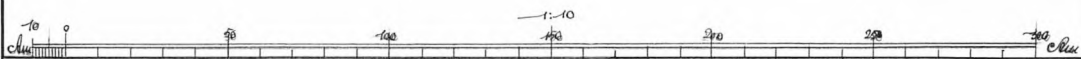
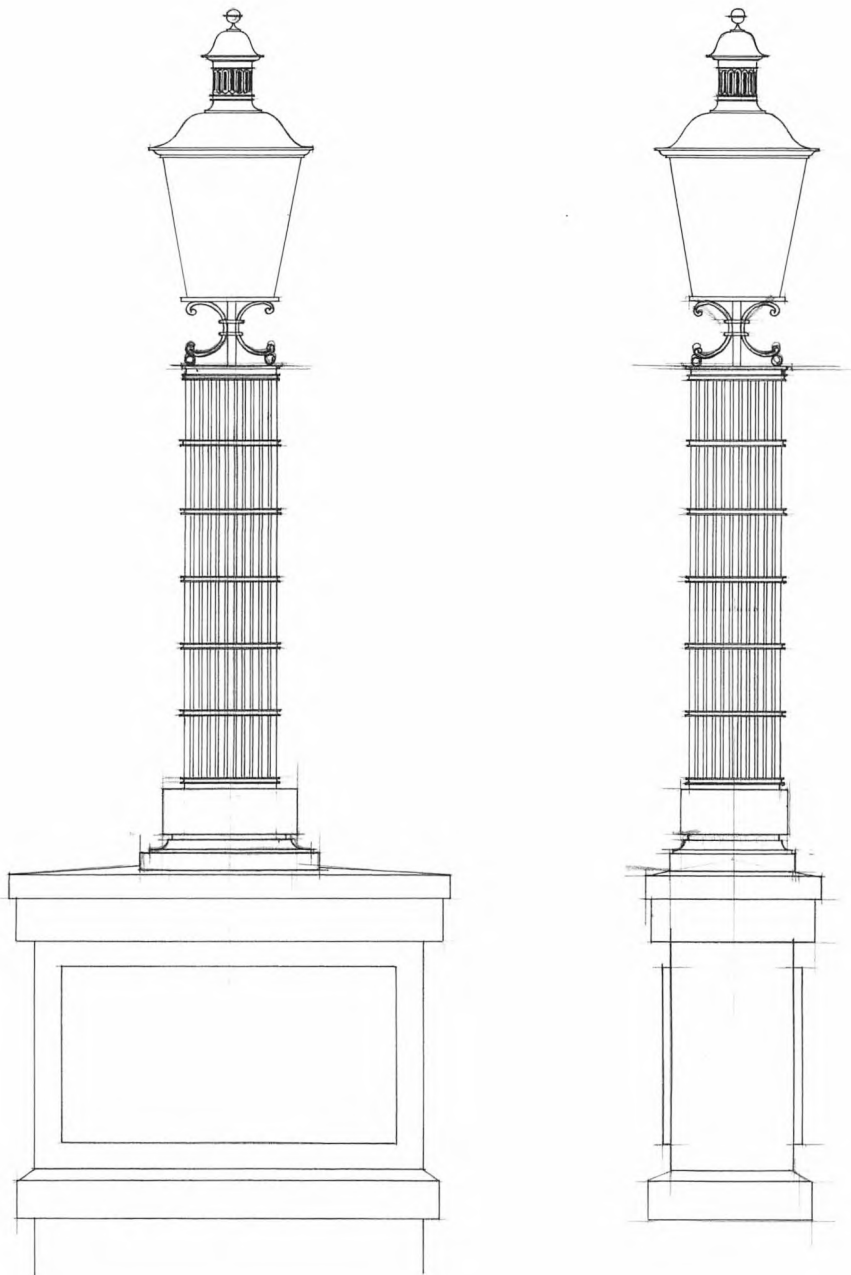
1927

Stadsingeniør Lassen tegnede i 1924 Langebro, som på det tidspunkt var byens vestligste broforbindelse, nu Vesterbro i Vesterbrogade. Efter et par år blev Ernst Petersen anmodet om at tegne en gadelygte til placering på brofæsternes fire hjørner. Stadsingeniøren forestillede sig en bearbejdnings af byens gadelygter, men hurtigt kom Ernst Petersen med et alternativ, som blev realiseret. Han skrev, at *“for at Helhedsvirkningen skal blive den bedst mulige, er det nødvendigt at fortsætte den Massivitet, som er Broens Særkende, samt føre Betonformernes Enkelthed videre til Lygterne.”* Lassen havde fundet en firkantet glaslygte i et katalog, som han mente kunne bruges, men efter at have skitseret på opgaven fastholdt Ernst Petersen, at en stor rund glaslygte var den rigtige, og sådan blev det. Efter mange år i depot er de igen på plads på broen og pynter i gadebilledet.

>

Langebro, nu Vesterbro. Brolamper fra 1924.

Kolding Korzindurte
Lyster til Sægebø 1.10

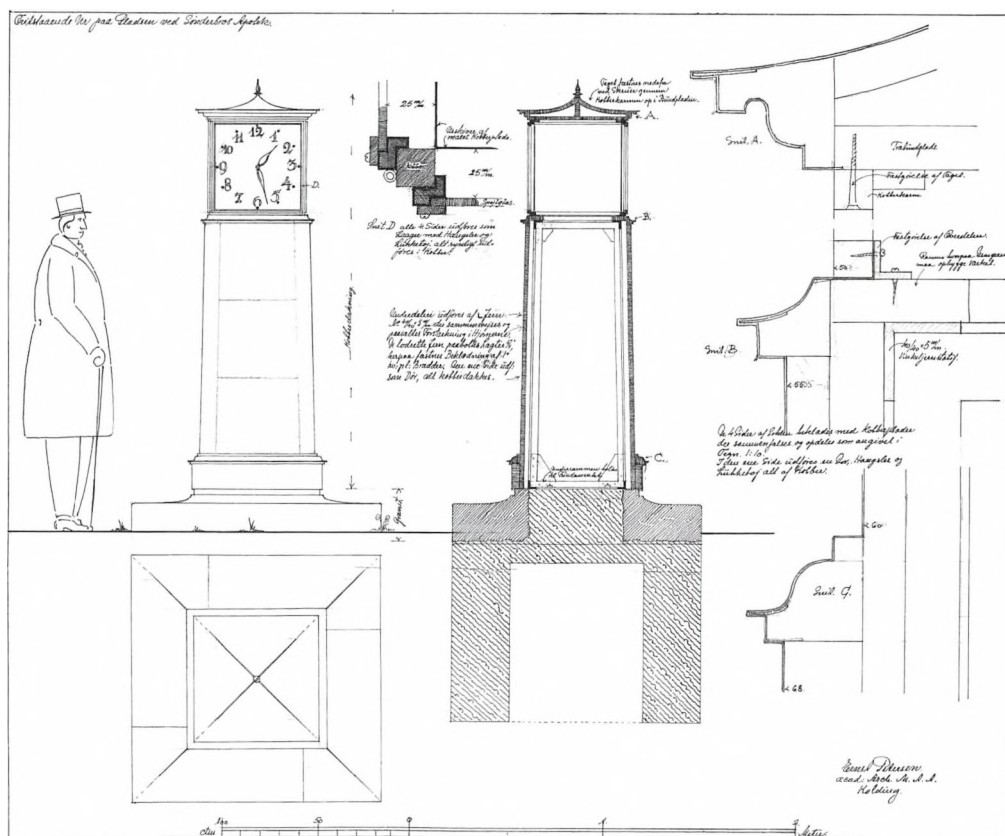

Lygten er i slægt med Ernst Petersens øvrige lygter opsat foran Kolding Domhus og Kolding Købmandsskole. Dog er selve mastedelen udformet mere massivt for at passe til den robuste bro.

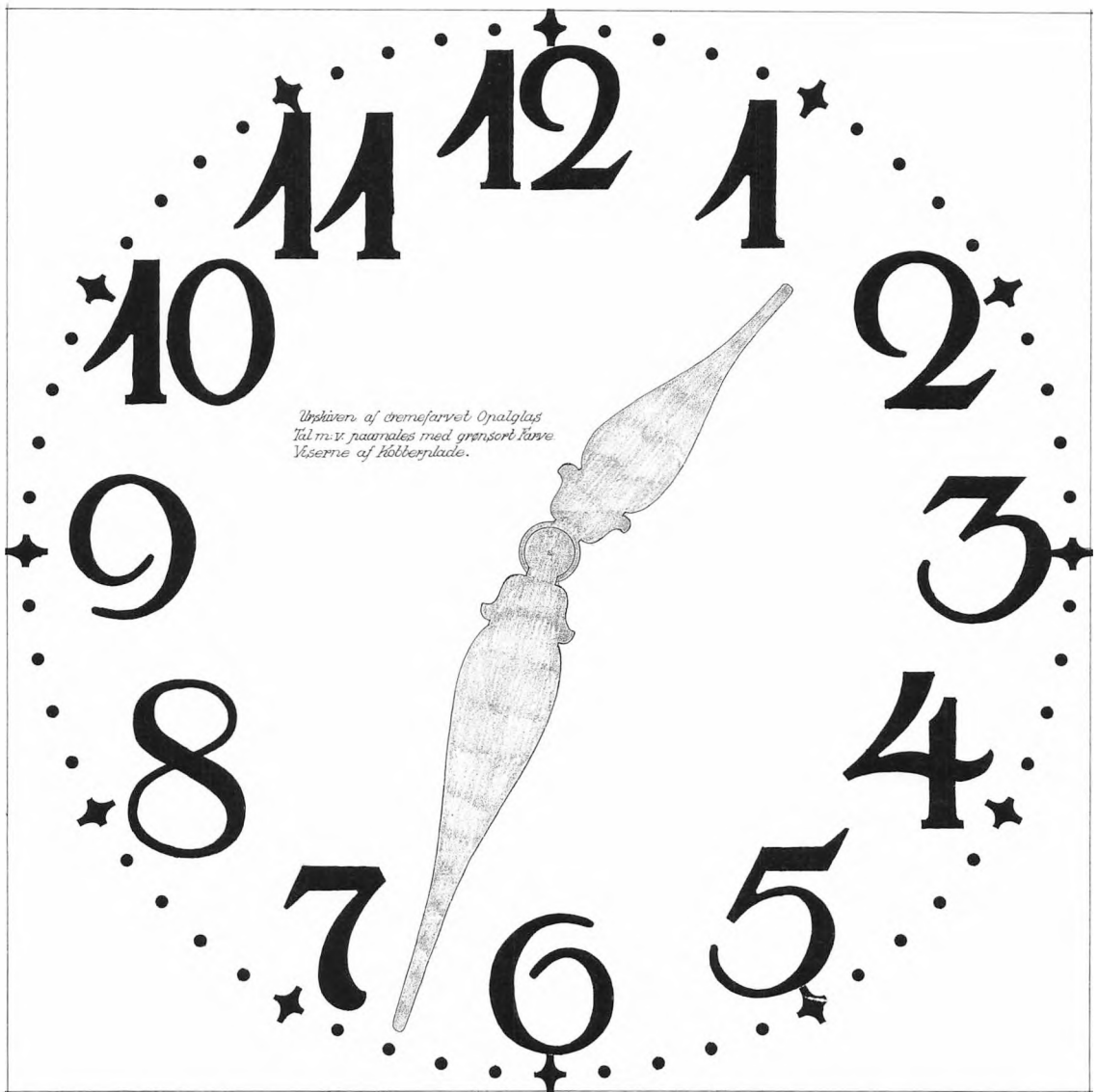
Ur ved Sønderbro Apotek, Kolding

1948

I december 1947 godkendte Gade- og Vejudvalget prisen på et fritstående gadeur, som skulle placeres foran Sønderbro Apotek. På en granitsokkel blev urkasse og tag anbragt, udført i kobber på et jernskelet beklædt med træ. Uret havde urskiver i fire retninger. Stenhuggerfirmaet H. Sørensen og Th. Rasch havde til huse tæt ved i Søndergade 22, murerfirmaet Andreasen og Nielsen lidt længere væk på Solvang 29, mens tånmurmageren måtte hentes fra Løkken. Uret var til stor glæde for alle, som sydfra kom ind i byen, men med Sydbanegades forlængelse i 1952 kom uret i depot. I slutningen af 1980'erne kom uret igen ud i dagens lys med placering hvor Nørregade tidligere mandede ud i Nordre Ringvej. Siden blev uret igen sat i depot.

Ur ved Sønderbro.

Ur ved Sønderbro Apotek. Ikke anvendt
forslag til urskive med let manierede tal.

<
Ur ved Sønderbro
Apotek. Kobberråde
gadeur fra 1948.

Kort fortalt

Biografiske noter

- 1883 Født den 14. november i Hittfeld syd for Hamborg.
Forældre Marius Brahde Petersen, Odense og Bertha Steinwehe, Hittfeld.
Familien flyttede senere til Hamborg.
Skolegang i Hamborg
- 1898 Familien flyttede til Odense
- 1903 Svendebrev som murer
- 1905 Optaget på Kunstakademiets Arkitektskole, København
- 1906 Ansættelse på professor Anton Rosens tegnestue, senere hos Leuning Borch, Henning Hansen, Poul Holsøe, Wittmaack og Hvalsøe, Carl Hansen
- 1906 Forlovet med Emma Thomsen
- 1907 Deltager i Akademisk Tegnehjælp
- 1911 Gift den 9. april med Emma Thomsen.
Bolig først i lejlighed Willemoesgade 29, Østerbro, København. Senere Mariendalsvej 37B, 2. sal, Frederiksberg
- 1912 Dansk indfødsret
- 1917 Afgang fra Kunstakademiets Arkitektskole den 17. maj
- 1917 Indmeldt i Akademisk Arkitektforening
- 1918 2. præmie i arkitektkonkurrence om et domhus i Kolding.
- 1918 Familien flyttede til Kolding, Schiørringsvej 4.
I 1920 flyttede familien til Møllevej, nu Dyrehavevej 105.
- 1926 Lærer på Kolding Teknisk Skoles Bygmesterskole i Kolding indtil 1939
- 1928 Medlem af Rotary, indtil 1951
- 1932 Medlem af Odd-Fellow Logen
- 1941 Dommer i arkitektkonkurrence om et Vitus Bering minde i Horsens
- 1942 Indtrådte i kommission for udarbejdelse af en byplan for Kolding Købstad
- 1943 Dommer i arkitektkonkurrence om ny navigationsskole i Svendborg
- 1948 Medlem af Byplankommissionen for Kolding Købstad
- 1953 Død den 12. april, Kolding
- Ukendt årstal
Syn- og skønsmand i en årrække

Værkfortegnelse

1921 Kolding Domhus, Domhusgade 24-26, 2. præmie i arkitektkonkurrence 1918

Rådhus mm.

1924 Kolding Rådhus, Akseltorv 3
1935 Rådhusets omgivelser, Kolding
1942 Skagen Rådhus, forslag i arkitektkonkurrence
1947 Kolding Rådhus, udvidelse, forslag
1924 Nationalbankfilial, Jernbanegade 27, Kolding, 1. præmie i arkitektkonkurrence 1921
1926 Palads til Nationernes Forbund, Geneve, Schweiz, forslag i international arkitektkonkurrence

Kirker, kirkegårde og kapeller

1917 Lukaskirken, Ingerslevs Boulevard, Århus, forslag i arkitektkonkurrence
1921 Kristkirken, Haderslevvej 38, Riis Toft 1, Kolding, forslag i arkitektkonkurrence
1921 Missionshuset Bethel, Tøndervej 3, Kolding, ombygning
1929 Sct. Annæ Kirke, Sundby, forslag
1929 Nr. Bjert præstegård, opmåling og varmeanlæg
1930 Sct. Michaels Kirke, Kolding, forslag
1931 Immanuelskirken, Immanuelsvej 4, Kolding, 1. præmie i arkitektkonkurrence 1930
1931 Ligkapel, Sct. Nicolai Kirke, Nicolaiplads, Kolding
1931 Dalum Klosterkapel, Odense
1937 Ligkapel, Kolding Sygehus, Sct. Jørgens Gade, Kolding
1937 Sdr. Bjert. Kirke, stolestader
1943 Kolding kirkegård, Tøndervej, Kolding
1943 Sdr. Kirkegård, Sdr. Kongevej 15, Kolding
1950 Ligkapel til aldersdomshjemmet Låsbyhøj, Nørregade 1, Kolding
Ukendt årstal
Eltang Kirke, våbenhus
Metodistkirke, Elmegade, nu Sct. Jørgens Gade, Kolding, forslag
Katolsk kirke, Åbenrå, forslag

Biblioteker

1920 Folkebibliotek, Rendebanen 10, Kolding
1935 Bibliotek, Nyborg, forslag i arkitektkonkurrence
1939 Kolding Centralbibliotek, Jernbanegade 29, Kolding
Ukendt årstal
Bibliotek, Søndergade 30B, Kolding, forslag

Skoler

- 1922 En tænkt skole, som hovedbygning til en herregård, forslag
1927 Kolding Købmandsskole, Haderslevvej 36, Kolding,
1. præmie i arkitektkonkurrence 1926
1930 Riis Toft Skole, Riis Toft 12, Kolding,
2. præmie og 2 indkøb i arkitektkonkurrence
1942 Kolding Højere Almenskole, Nicolaiplads 6, Kolding
1954 Taulov Kommuneskole, Taulov Kirkevej 35A, Fredericia
1955 Skærbæk kommuneskole
Ukendt årstal
En skole i Kolding

Sygehuse, plejehjem og institutioner

- 1921 Beskæftigelseshjem for mænd, Brejning Åndssvageanstalt
1922 Beskæftigelseshjem for drenge, Brejning Åndssvageanstalt
1929 Sct. Hedvigs Klinik, Domhusgade 22, Kolding
1930 Sct. Joseph Søstrenes Hospital, Horsens, forslag
1938 Kolding Vandrerhjem, Ørnsborgvej 10, Kolding
1940 Kolding By og Amts Sygehus, Engstien 6, Kolding
1950 Alderdomshjem med sognerådslokaler, Taulov
1950 Alderdomshjemmet Låsbyhøj, Nørregade 1, Kolding, tilbygning
Ukendt årstal
Sct. Hedvig Søstrenes børnehjem, Tingvejen 4 A-C, Kolding
Sct. Hedvig Søstrenes børnehjem, Dalum, Odense

Mindesmærker

- 1920 Genforeningen, gennemfart for Kong Christian X
den 10. juli 1920, Kolding
1926 Monument, Marselisborg Mindepark, Århus,
forslag i arkitektkonkurrence
1927 Landerupgård, mindesten for skolens første forstanderpar
1928 Nationalbankdirektør Johannes Laursen,
Banegårdspladsen, Vejen
1945 Minde for besættelsestidens ofre,
Fredericiagade, Ejlersvej, forslag
1946 Mindekors, Kolding Kirkegård, Tøndervej, Kolding, forslag
1946 Mindesmærke for Region III's faldne på Skamlingsbanken,
forslag i nordisk konkurrence

Teknikbygninger

- 1919 Kolding Elektricitetsværk, Sct. Jørgens Gade 1-3, Kolding
1919 Lager- og administrationsbygning, Kolding Elektricitetsværk,
Rendebanen 2-4, Kolding

- 1919 Diverse transformerbygninger, Kolding
 - 1920 Harteværket, Alpedalsvej 107A-E, Kolding
 - 1922 Transformerbygninger Gøhlmannsvej, Stejlbjergvej, Kolding
 - 1922 Varmecentralbygning, Brejning
 - 1923 Kolding Elektricitetsværk, kulskure,
Sct. Jørgens Gade 3, Kolding, nedrevet
 - 1927 Transformerbygning, Vandværksvej, Kolding
 - 1931 Transformerbygninger, Fredericiagade, Drosselbo,
Stejlbjergvej, Seestvej, Hviidsminde, Kolding
 - 1940 Trykforhøjerbygning til Kolding Vandværk, Ottosgade,
Sct. Michaels Gade, Kolding
 - 1941 Transformerbygning, Dalbyvej, Kolding
 - 1943 Kloakpumpestation og nødtørftshus, Søndertorv, Kolding,
nedrevet
 - 1945 Transformerbygning Kolding Havn, Strandvejen, Kolding
 - 1947 Søndre Vandtårn, Mosevej 2, Kolding
 - 1947 Søndre Vandværk, Mosevej 3, Kolding
 - 1948 Transformerbygning og fordelerstation, Alpedalen, Kolding,
nedrevet
 - 1949 Granitbeklædt transformerbygning Slotsstræde, Kolding,
nedrevet
 - 1951 Skærbækværket, Skærbæk, bygninger til administration,
portner, funktionærer, garager mm.
- Ukendt årstal
- Kolding Gasværk, Kolding

Busterminaler

- 1927 Bybusstation, Skolegade, forslag
- 1927 Trafikterminal Kongebrogade, Sdr. Havnegade, Kolding, forslag
Kolding Busstation i Skolegade, Kolding, nedrevet

Ukendt årstal

- Rutebilstation Fredericiagade, Havgade, Kolding, forslag

Teatre, forsamlingsale og biograf

- 1924 Idrætshal, Staldgården, Kolding, forslag
- 1933 Astoria som biograf, Låsbygade 12, Kolding, flere forslag
- 1933 Biograf mm. i Restaurant Fremad, Låsbygade 12, Kolding,
forslag
- 1934 Håndværker- og Industriforeningen, Jernbanegade 13, Kolding,
forslag
- 1934 Forsamlingsbygninger på hjørnet af Jernbanegade og
Fredericiagade, Haderslevvej 35, Alhambra, Kolding, forslag
- 1934 Ridehal, Byparken, Kolding

- 1934 Forslag til udstillings-, sport- og mødesal, Fredericia, forslag
- 1935 Forlystelsesetablisement Alhambra, ombygget til Arbejdernes Forsamlingsbygning, Ottosgade, Kolding, forslag
- 1941 Håndværker- og Industriforeningen, Jernbanegade 13, Kolding, forslag
- 1943 Trocadero, hotel og biograf, Jernbanegade og Fredericiagade, Kolding, 6 forslag
- 1944 Håndværker- og Industriforeningen, Jernbanegade 13, Kolding, forslag i arkitektkonkurrence
- 1947 Teater i Hospitalsgade, Kolding, forslag
- 1948 Arbejdernes Forsamlingsbygning, Borchs Gård, Kolding, forslag i arkitektkonkurrence

Ukendt årstal

- Forsamlingsbygning med butikker i Vestergade, Torvegade, Kolding, forslag
- Biograf i Borchs Gård, Akseltorv 2, Kolding, forslag
- Forslag til Koldinghallen i Borchs Gård, Bredgade, Kolding
- Salsbygning med biograf Søndergade 30B, Kolding, forslag

Foreningsbygninger

- 1922 Dansk Kvindesamfund, Slotsgade 1, Kolding, nedrevet
- 1934 Odd-Fellow Logen, Hyrdestræde 4, Kolding

Forretnings- og erhvervsbygninger

- 1912 Vindeby Kro, Tåsinge, Tegnehjælpen
- 1914 Badepensionat, Rågeleje, Tegnehjælpen
- 1916 Linnésgade 24, København, tandplejeklinikken Agleja
- 1917 Phønix Administrationsbygning, Frederiksberg, for arkitekt Carl Hansen, København
- 1918 Brdr. Simonsgaards Maskinfabrik Jagtvejen, sammen med arkitekt Carl Hansen
- 1919 Kedelsmedie, nødtørftshus mm., De Danske Mejeriers Maskinfabrik, Olaf Ryes Gade, Kolding
- 1919 Bladkiosk, Søndergade, Kolding, nedrevet
- 1924 Spare- og Laanekassen for Kolding og Omegn, Jernbanegade 3, Kolding, 1. præmie i arkitektkonkurrence 1922
- 1929 Vognmand Herluf Thomsen, bolig og stalde, Kongebrogade 48, Kolding
- 1929 Magasin Special, Jernbanegade 4, Kolding
- 1930 Konsul Chr. Eff, Horsens Kaffe Kompagni, Åboulevarden, Horsens, nedrevet
- 1934 Hjørnet Fynsvej og Levisonsvej, gartner Lothar Levison, forslag
- 1948 I.P. Jensen, Søndergade, Kolding, nedrevet

- 1951 Korsgården, Østergade 26, Kolding
 Ukendt årstal
 Badehotel, restauratør Hansen, Tjelstrup
 Badehotel, Gilleleje, Tegnehjælpen
 Basarbygning i Bredgade, Kolding, efter Torvegades
 gennembrydning, nedrevet
 Forslag til tankstation, Kolding
 Entreprenør Heinemanns ejendom, Stejlbjergvej 42, Kolding,
 forslag
 Erhvervsbyggeri, Kolding Havn mellem Sdr. Havnegade og
 Toldbodgade, Kolding, forslag

Kommunale etageboliger

- 1919-23 Udsigten, Kolding
 1920 Stejlbjergvej 25-35, Kolding
 1938 Ndr. Ringvej 2-4, Kolding, aldersrenteboliger
 1940 Gramrolighed 1-12, Kolding, aldersrenteboliger
 1942 Ottosgade, Kolding, aldersrenteboliger
 1944 Bjælderbæk, Skydebanen, Kolding, aldersrenteboliger
 1947 Agtrupvej 105-111, Kolding, aldersrenteboliger
 1949 Ryttermarksvej 2-4, Kolding, socialfilantropisk byggeri
 1952 Bjælderbæk, Bjerggade, Kolding, aldersrenteboliger
 1953 Carl Plougs Vej 120-132, Kolding, kommunale boliger

Private etageejendomme

- 1921 Rendebanen 4, Kolding, opmåling af bindingsværksbygning
 1929 Haderslevvej 37, Kolding
 1931 Carlsberghus Domhusgade 2, Kolding
 1934 Dyrehavevej 146-148, Kolding, forslag
 1934 Fynsvej 17, Kolding, gartner Levison, forslag
 1936 Ved Slottet Låsbybanke 10-14, Kolding
 1939 Domhusparken 2-16, Teglgårdsvej 29-43, 45-63, Kolding
 1939 Brændkjærgades sydligste tredjedel, Kolding,
 forslag Kolding Arbejder Boligforening
 1939 Kongebrohus, Kongebrogade 29-33, Kolding
 1939 Ndr. Ringvej 62A-B, Kolding, Kolding Handelsstandsforenings
 Stiftelse
 1939 Immanuelsvej 22A-B, Kolding,
 murermester Andreasen og Nielsen
 1950 Bastrupvej, Vamdrup, Vamdrup Boligselskab
 1951 Tvedvej, Kolding, forslag Vejle Amts Boligselskab
 1952 Fynsvej 17, Kolding, Gartner Levison
 1953 Frydsvej 34, Kolding, Købmand Christian Pedersen

Villaer

- 1915 Hus på Fuglebakken, Frederiksberg, forslag 1
- 1915 Hus på Fuglebakken, Frederiksberg, forslag 2
- 1916 Solsortevej 54, Frederiksberg, tandlæge Skaarup
- 1919 Jens Skyttes Vej 23, Kolding, herreds- og dommerfuldmægtig Knudsen, forslag 1
- 1920 Skaadhus, Dyrehavevej 105, Kolding, eget hus, ændringer og udvidelser 1922, 1927 og 1937
- 1921 Carl Plougs Vej 56, Kolding, enkefru Jørgensen, forslag
- 1921 Hyrdestræde 9, Kolding, forslag, tidspunkt før 1922
- 1922 Vibevej 4, Kolding, malermester Lundgaard
- 1922 Kikkenborgvej 20, Kolding, skolelærer Krüger, forslag
- 1922 Fredericia Købestævne, konkurrence om mindre boliger, forslag
- 1922 Strandmøllevej 14, Kolding, togfører Sølund
- 1924 Gl. Kongevej 7, Kolding, grosserer Gregersen
- 1925 Sdr. Kongevej 16, Kolding, kontorchef Bjerre
- 1928 Solborg, Koldingbjerg 44, Kolding, redaktør Therkilsen
- 1929 Volkertsvej 7, Kolding, murermester Ellgaard
- 1930 Jens Skyttes Vej 23, Kolding, forslag 2, 1928, Kolding, herreds- og dommerfuldmægtig Knudsen
- 1930 Strandvejen 14, Kolding, overlæge Kjølbye
- 1930 Fuglehøj, Dyrehavevej 101, Kolding, forslag 1927, margarinefabrikant Jensen, ombygget til spædbørnshjem 1949, ændret 1976 og 2002
- 1930 Holbergsvej 29, Kolding, Hans Nielsen
- 1930 Strandvejen 8, Kolding, direktør Christensen
- 1931 Stejlbjergvej 4, Kolding, rækkehuse, tømrermester Hansen, forslag
- 1932 Sneppevej 30, Kolding, gartner Klaaborg, tidspunkt usikkert
- 1933 Fredericiagade 32, Kolding, grosserer Lausen
- 1933 Sneppevej 26-28, Kolding, arbejdsmand Larsen, forslag
- 1933 Dyrehavevej 146, Kolding, slagtermester Jochumsen
- 1933 Sct. Jørgens Gade, Kolding, overlægebolig til Kolding Sygehus, nedrevet
- 1933 Gøhlmannsvej 30, Kolding, ombygning, gartner Klaaborg
- 1933 Dalbygade 60, Kolding, fuldmægtig Castberg
- 1934 Dyrehavevej 148, Kolding, slagtermester Jochumsen
- 1934 Dyrehavevej 148, forslag
- 1934 Koldingbjerg 32, Kolding, udvidet 1943, 1944, 1945, 1952 og 1993 installatør Nielsen
- 1934 Dyrehavevej, Kolding, dobbelthus, forslag
- 1935 Søgade 34, Kolding, skibsmægler Hansen
- 1936 Dyrehavevej 107, Kolding, gartner Petersen, nedrevet

- 1937 Haveselskabet Højlykke, Kolding, ølhandler Weile, forslag
- 1938 Kongevejen 60, Ringkøbing, Bodil og Alfred Viuff
- 1939 Enevold Sørensens Vej 31, Kolding,
arbejdsmand Andersen Jensen
- 1941 Strandvejen 30, Kolding, garage, bankdirektør Tarp
- 1941 Torpegård ved Fåborg, Ingeborg Plesner, tilbygning,
- 1942 Kædehuse for ubemidlede, Kolding, forslag
- 1944 Stejlbjergvej 20-22, Kolding, 2 huse, investorgruppe, forslag
- 1945 Castenskjoldsvej, Marienlundsvej, Kolding,
malermester Lindberg, nedrevet
- 1945 Falkevej 22A-B, Kolding, 2 huse på egen grund, forslag
- 1947 Syd for Kærgårdsvej, Viuf, amtsvejmand Hansen, forslag
- 1949 Falkevej 10, Kolding, losseformand Frederiksen
- 1949 Bredsten, Politibetjent Poulsen, forslag
- 1950 Egtved, matr. 5hx, Sørensen, tidspunkt usikkert
- 1950 Egtved, parcel 2 af matr. 7ae maskinhandler Pedersen,
tidspunkt usikkert
- 1950 Egtved, parcel 3, ukendt matr., vognmand Søgaard,
tidspunkt usikkert
- 1951 Falkevej 27, Kolding, lærer Albrektsen
- 1951 Mosevej 24, Kolding, tekstilarbejder Pedersen
- 1952 Dyrehavevej 109-113 og Glentevej 11-15, Kolding,
Vejle Amts Boligselskab
- 1952 Solsortevej 22, Kolding, tekstilarbejder Petersen
- 1952 Sankelmarksvej 13, Kolding, hjælpearbejder Steffensen
- 1954 Baldersvej 5-9, Kolding, tre villaer, A/S I.P. Jensen
- Ukendt årstal
- Solvang, Kolding, købmand Terling, forslag
- Terlings Allé 1, Kolding, købmand Terling
- Falkevejs sydside, Kolding, rækkehuse socialfilantropisk
byggeri, forslag

Sommerhuse

- 1916 Politiken konkurrence, billige sommerhuse ved Esrom Sø
- 1916 Dronninggårdsvej, Søllerød, fuldmægtig Røgind,
tegnet for arkitekt Carl Hansen
- 1917 Rungsted, blikkenslagermester Graucob
- 1929 Fjordvej, Kolding, sagfører Viuff
- 1935 Fjordvej, Kolding, tandlæge Kronborg
- 1940 Ægirsvej 3, Kolding, læge Ortmann
- 1950 Ved Stallerup Sø, installatør Nielsen

Byplanlægning

- 1914 Algade, Holbæk, forslag i arkitektkonkurrence
- 1922 Udstykningsplan for proprietær Winds jorder mellem Dyrehavevej, Nørremarksvej og Spølrundevej, Kolding
- 1922 August. Bebyggelsesplan for området Sydbanegade, Østerbrogade, Agtrupvej og Dalbygade, Kolding
- 1922 December. Bebyggelsesplan for området mellem den kommende Sydbanegade, Kongebrogade og Kolding Domhus, Kolding, forslag
- 1924 Bebyggelse af en del af Brændkjærgårds jorder, Kolding, forslag i byplankonkurrence
- 1924 Kommunale arealer ved Kolding Domhus
- 1925 Reguleringsplan for Gråsten, forslag i byplankonkurrence
- 1927 Byplan for Sønderborg, forslag i idékonkurrence
- 1927 Dyrehavegaardens bygninger og jorder, Kolding, forslag samt udstykningsplaner
- 1927 Busterminal i Skolegade med og uden Katrinegades forlængelse til Torvegade, Kolding
- 1929 Fredericia Byplan, forslag i byplankonkurrence
- 1933 Slotsmøllens flytning, regulering af Banegårdspladsen og sti langs Slotssøen mm., Kolding, forslag
- 1942 Medlem af kommission og arbejdsudvalg om udarbejdelse af en byplan for Kolding Købstad. Arbejdet færdigt i 1947 indeholdende 26 planer for en dispositionsplan.
- 1945 Dyrehavevej, Kolding, havebyen for en boligforening, bebyggelsesplan, forslag
- 1945 Dyrehavevej, gården Belvedere, Kolding, forslag til haveby, forslag
- 1948 Medlem af byplankommissionen for Kolding Købstad

Ukendt årstal

- Gadegennembrud og bebyggelsesplan Låsbygade, Almenskolen, Koldings gennemkørselsveje, Kolding, forslag før 1937
- Bebyggelsesplan for matr. nr. 55, Vonsild mellem Kirkevej og Alfavej, Kolding, forslag
- Bebyggelsesplan for Kolding Kommunens grunde ved Kolding Domhus

Møbler

- 1911 Et sengested til eget brug
- 1911 Politikens konkurrence om billige møbler
- 1920 Møbler til eget hus, Dyrehavevej 105
- 1921 Kolding Dom- og Arresthus, Domhusgade 24-26, Kolding

- 1924 Kolding Rådhus, Akseltorv 3, Kolding
- 1924 Laane og Sparekassen for Kolding og Omegn, Jernbanegade 3, Kolding
- 1927 Nationalbankfilial, Jernbanegade 27, Kolding
- 1927 Kolding Købmandsskole, Haderslevvej 36, Kolding
- 1930 Sct. Hedvigs Klinik, Domhusgade 22, Kolding
- 1934 Odd Fellow Logen, Hyrdestræde 3, Kolding
- 1937 Kolding Sygehus ligkapel, Sct. Jørgens Gade, Kolding, nedrevet
- 1938 Møbler til familiens brug
- 1939 Kolding Centralbibliotek, Jernbanegade 25, Kolding
- 1940 Kolding Højere Almenskole, Nicolaiplads 6, Kolding
- 1943 Kloakpumpestation og nødtørfthushus på Søndertorv, Kolding
- 1950 Aldersdomshjemmet Låsbyhøj, Nørregade 1, Kolding

Grafik og design

- 1913 Plakatsøjle, Københavns Kommune, forslag i arkitektkonkurrence, afgjort 1915
- 1916 Udhængsskilt, Hattemager Vilhelm Foltmars Eftf., København
- 1921 Skiltning, Kolding Domhus, Kolding
- 1921 Murske og hammer i sølv og ibenholt
- 1924 Byvåben, Kolding Rådhus, Akseltorv 3, Kolding
- 1927 Lygter til Langebro, Vesterbrogade, Kolding
- 1927 Udhængsskilt, Kolding Spare- og Laanekasse for Kolding og Omegn, Jernbanegade 3, Kolding
- 1928 Udhængsskilt, Løveapoteket på Akseltorv, Kolding
- 1946 Skiltning, I.P. Jensen, ombygning, Søndergade 10, Kolding
- 1947 Skiltning, offentlig toilet- og pumpestation, Søndertorv, Kolding
- 1948 Ur ved Sønderbro Apotek, Kolding
- 1948 Skiltning, Magasin Special, Jernbanegade 4, Kolding
- 1949 Udhængsskilt, Kolding Turistbureau og Borgerkroen, Helligkorsgade 18-20, Kolding

Ukendt årstal

- Butiksskilt, Christian F. T. Henriksen Eftf., Jernbanegade, Kolding
- Butiksskilt, I.O. Brandorffs Eftf., Jernbanegade 44, Kolding
- Logo KBE, Kolding Bys Elektricitetsværker

Adresser på huse i Kolding

Agtrupvej 105-111, aldersrenteboliger
Akseltorv 3, Kolding Rådhus
Alpedalsvej 107A-E, Harteværket
Baldersvej 5-9, enfamiliehuse
Bjerggade, Bjælderbæk, aldersrenteboliger
Bjælderbæk, Skydebanen, aldersrenteboliger
Carl Plougs Vej 120-132, kommunale boliger
Dalbygade 60, enfamiliehus
Dalbyvej, transformerbygning
Divelshul 1, Lager- og administrationsbygning til Kolding Elværk
Domhusgade 2, Carlsberghus
Domhusgade 22, Sct. Hedvigs Klinik
Domhusgade 24-26, Kolding Domhus
Domhusparken 2-16, etageboliger
Drosselbo, transformerbygning
Dyrehavevej 101, enfamiliehus
Dyrehavevej 105, enfamiliehus
Dyrehavevej 109-113, Glentevej 11-15, enfamiliehuse
Dyrehavevej 146, enfamiliehus
Dyrehavevej 148, enfamiliehus
Enevold Sørens Vej 31, enfamiliehus
Engstien 1, Kolding By- og Amts Sygehus
Falkevej 10, enfamiliehus
Falkevej 27, enfamiliehus
Fredericiagade, transformerbygning
Fredericiagade 32, enfamiliehus
Frydsvej 34, etageejendom
Fynsvej, transformerbygning
Fynsvej 17, etageejendom
Glentevej 11-15, Dyrehavevej 109-113, enfamiliehuse
Gl. Kongevej 7, enfamiliehus
Gramrolighed 1-12, aldersrenteboliger
Gøhlmannsvej, transformerbygning
Haderslevvej 36, Kolding Købmandsskole
Haderslevvej 37, forretningsejendom
Holbergsvej 29, enfamiliehus
Hyrdestræde 4, Odd-Fellow Logen
Immanuelsvvej 4, Immanuelskirken
Immanuelsvvej 22A-B, etageejendom
Jens Skyttes Vej 23, enfamiliehus
Jernbanegade 3, Spare- og Laanekassen for Kolding og Omegn
Jernbanegade 27, Nationalbankfilial

Jernbanegade 29, Kolding Centralbibliotek
Koldingbjerg 32, enfamiliehus
Koldingbjerg 44, enfamiliehus
Kongebrogade 29-33, etageejendom
Kongebrogade 48, vognmand Thomsen
Låsbybanke 8-12, Ved Slottet
Mosevej 2, Søndre Vandtårn
Mosevej 3, Søndre Vandværk
Mosevej 24, enfamiliehus
Ndr. Ringvej 2-4, aldersrenteboliger
Ndr. Ringvej 62A-B, Kolding Handelsstandsforenings Stiftelse
Nicolaipads, ligkapel Skt. Nicolai Kirke
Nicolaipads 6, Kolding Højere Almenskole
Nørregade 1, Låsbyhøj
Olaf Ryes Gade, Kedelsmedie
Ottosgade, aldersrenteboliger
Ottosgade, trykfordelerbygning Kolding Vandværk
Ryttermarksvej 2-4, etageboliger
Sankelmærksvej 13, enfamiliehus
Sct. Jørgens Gade 1-3, Kolding Elværk
Sdr. Kongevej 15, indgang til kirkegård
Sdr. Kongevej 16, enfamiliehus
Skydebanen, Bjælderbæk, aldersrenteboliger
Solsortevej 22, enfamiliehus
Stejlbjergvej, transformerbygning
Stejlbjergvej 25-25, etageboliger
Strandmøllevej 14, enfamiliehus
Strandvejen 8, enfamiliehus
Strandvejen 14, enfamiliehus
Strandvejen 23, sommerbolig
Søgade 34, enfamiliehus
Teglgårdsvej 29-43 og 45-63, rækkehuse
Terlings Allé 1, enfamiliehus
Tøndervej, Kolding Kirkegård
Udsigten, etageboliger
Vibevej 4, enfamiliehus
Volkertsvej 7, enfamiliehus
Warmingsgade, lygter på Vesterbro
Ørnsborgvej 10, Vandrerhjem
Østergade 26, Korsgården

Kilder og litteratur

Skriftlige kilder

Kolding Stadsarkiv, arkivsag A5028, Arkitekt Ernst Petersen, Kolding
Kolding Kommune, Teknisk Forvaltning, Byggesagsarkivet

Mundtlige kilder

Bodil Viuff, Ernst Petersens familie

Beth Hau, Ernst Petersens familie

Litteratur

Endvidere er anvendt andet lokalhistorisk materiale fra Kolding Stadsarkiv, internet og faglitteratur, hvoraf særligt skal nævnes:

Floris, Lene: *Bedre Byggeskik. Bevægelse og bygninger*. Thaning og Appel, Holbæk Museum, 2005

Funder, Lise: *Arkitekten Martin Nyrop*. Gyldendal 1979

Furdal, Kim: "Vi staar værre end nogensinde før." Opførelsen af det første kommunale boligbyggeri på Stejlbjergvej i Kolding. Artikel side 3-31 i *Fabrik og Bolig*

Hartmann, Sys og Poul Holstein (red.): *Weilbach Dansk Kunstnerleksikon*, bind 1-9, Rosinante 1994-2000

Jacobsen, Niels: Arkitekt Ernst Petersen i erindring. Portræt side 7-10, *Byrådsbogen 1953-54*, Kolding 1954

Jensen, Thomas Bo: *P.V. Jensen-Klint*. Kunstakademiets Arkitektskoles Forlag 2006

Jørgensen, Axel G.: Ernst Petersen in memoriam. Portræt side 218 i *Arkitekten*, 1953

Krarup, Sten: En arkitekt kom til byen. Artikel side 11-15 i *Koldingbogen*, 1978

Langkilde, Hans Erling: *Nyklassicisme i købstæderne. Arkitektur og arkitekter omkring 1920*. Arkitektens Forlag, 1986

Kolding i det tyvende århundrede indtil kommunesammenlægningen i 1970, bind 3. Vejle Amts Historiske Selskab, 1982

Sørensen, Leif Leer: *Huse og pladser i Kolding, en arkitekturguide*.

Forlaget Arkitekturens Dag, Kolding, 2004

"En arkitekt skal man kende på hans tegningsarkiv", sagde Ernst Petersen. Det meste af hans eget arkiv blev i 1978 overdraget til Kolding Stadsarkiv. Materialet har siden dannet grundlag for to udstillinger, artikler og anden omtale i for eksempel tidsskriftet *Bo Bedre*.

ERNST PETERSEN
★ AKADEMISK ★
ARCHITEKT
MÅFAA KOLDING TLF4331

Ernst Petersen

Arkitekt i Kolding 1918-1953

Forlaget Arkitekturens Dag, Kolding

© 2010 Sten Krarup

Tekst: Sten Krarup

Redaktion: Søren Nielsen, Sten Krarup, Birgitte Dedenroth-Schou og Poul Dedenroth-Schou

Grafisk design: Helle Marietta Pedersen

Tryk: Narayana Press

ISBN 978-87-984165-2-4

For bidrag til bogens virkeliggørelse takkes følgende:

Lisbeth Petersens Fond

Margot og Thorvald Dreyers Fond

Nykredits Fond

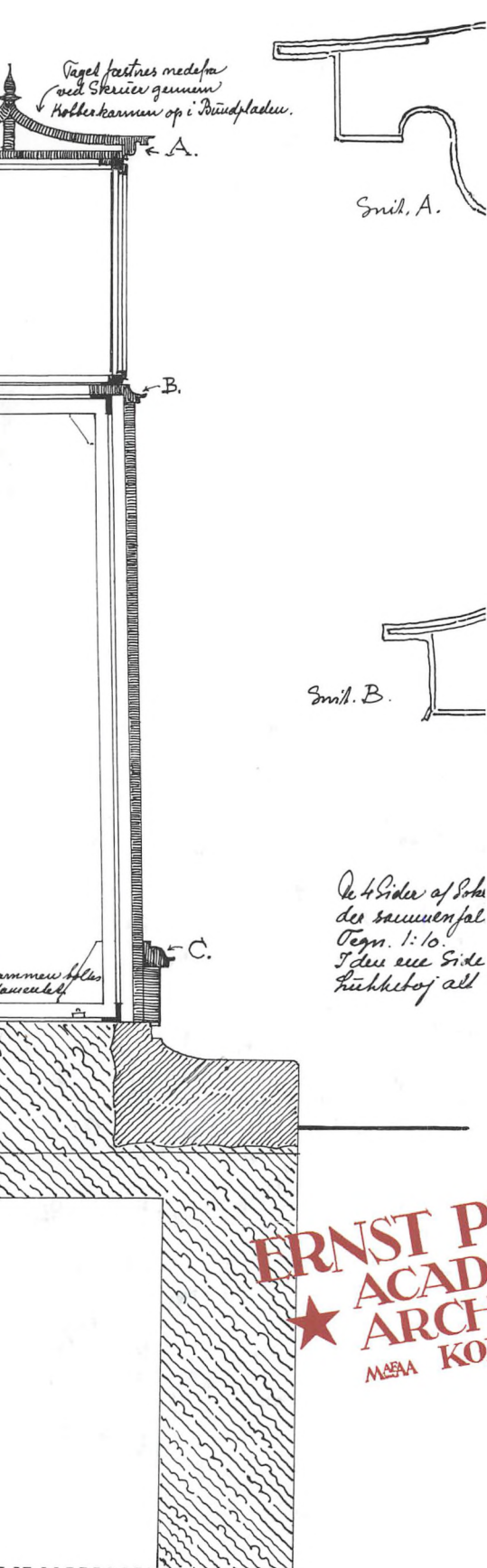
Kolding Kommune

Nordea Fonden

Jubilæumsfonden af 12.08.1973

KJEMS-Fonden

Private bidragydere

Ernst Petersen – arkitekt i Kolding 1918-1953

Ernst Petersen vandt i 1918 præmie i arkitektkonkurrencen om Kolding Domhus. Med familien flyttede han til Kolding og blev byens førende arkitekt frem til sin død i 1953. Han forstod at udnytte muligheden i provinsen, hvor de fleste byer havde fået en størrelse og en udvikling, som gav plads til mindst en akademisk arkitekt.

Han prægede bybilledet med sit store korpus og blivende med sine bygninger. Den ene store markante offentlige bygning efter den anden skød op, fulgt af villaer, etageboliger og forretningsbygninger. Med omkring 300 byggeopgaver gennem 35 år blev Ernst Petersen en af provinsens mest produktive arkitekter i perioden. Hans nyklassicisme fik så stor indflydelse på byens arkitektur, at de modernistiske strømninger, som slog igennem i dansk arkitektur i 1930'erne, stort set ikke fandt plads i Kolding.

Denne bog skildrer arkitekten og mennesket Ernst Petersen og hans værk.

“Fremfor alt maa den Byggende være klar over, at Arkitekten ikke er det blide Værktøj for Bygherrers Vilje, men dennes sagkyndige Raadgiver, han er tilkaldt, fordi han har større Kendskab til Byggeri end Bygherren.”

“Vi må lære at lade vore Hjem vokse harmonisk, hvor vor Fornødenheder, Vaner, Anskuelser og Tilbøjeligheder, med andre Ord hele vort Væsen kan komme til Udtryk.”

“Giv Børnene saa snart de kan bruge det, lidt Værktøj, et lille Rum, hvor de kan more sig og hvor de har lov til at svine.”

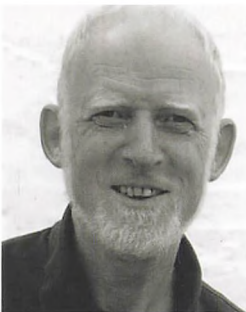
ERNST PETERSEN
★ ACADEMISK ARCHITEKT ★
 MÆFAA KOLDING TLF. 1331

ISBN 978-87-984165-2-4

9 788798 416524

Sten Krarup

Sten Krarup (f. 1944) blev bygningskonstruktør BTH 1971 og fik afgang som arkitekt fra Arkitektskolen i Aarhus 1978. Han blev ansat på arkitekt Aage Kristensens Tegnestue, Aarhus til at arbejde med restaureringsopgaver 1971-1972. Sten Krarup virkede som arkitekt og byplanlægger i Kolding Kommune 1978-2005. I 1978 og 2009 forestod Sten Krarup udstillinger om Ernst Petersen.